МИНИСТЕРСТВО ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ УРМАН ХУҖАЛЫГЫ МИНИСТРЛЫГЫ

ПРИКАЗ **БОЕРЫК**

23.11.2023 № 527-осн

Казан ш.

Татарстан Республикасы Урман хуҗалыгы министрлыгының 2019 елның 28 февралендәге 132-осн номерлы боерыгы белән расланган Баулы урманчылыгы урман хуҗалыгы регламентына үзгәреш кертү турында

Россия Федерациясе Урман кодексының 83 статьясының 1 өлешендәге 9 пункты, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясының 3 өлешендәге 1 пункты нигезендә боерык бирәм:

1. Татарстан Республикасы Урман хуҗалыгы министрлыгының «Баулы урманчылыгының урман хуҗалыгы регламентын раслау турында» 2019 елның 28 февралендәге 132-осн номерлы боерыгы (14.02.2020 № 119-осн, 01.12.2020 № 807-осн, 13.01.2022 № 9-осн, 05.09.2022 № 460-осн боерыклар нигезендә кертелгән үзгәрешләре белән) белән расланган Баулы урманчылыгы урман хуҗалыгы регламентына үзгәреш кертеп, аны яңа редакциядә (кушымтада бирелә) бәян итәргә.
2. Юридик бүлек җитәкчесенә (Т.А.Барсукова) боерык имзаланган көннән башлап эш көннәрендә исәпләнгән өч көнлек чорда аны, дәүләт теркәвенә алу өчен, Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына җибәрергә.
3. Әлеге боерык үтәлешен контрольдә тотуны урман хуҗалыгы министрының беренче урынбасары И.Н.Зариповка йөкләргә.

Министр Р.Ә. Кузюров

Татарстан Республикасы
Урман хуҗалыгы министрлыгының
2019 елның 28 февралендәге 132-осн
номерлы боерыгы белән расланды
(Татарстан Республикасы Урман
хуҗалыгы министрлыгының 2023
елның 23 ноябрендәге 527-осн
номерлы боерыгы редакциясендә)

БАУЛЫ УРМАНЧЫЛЫГЫНЫҢ УРМАН ХУҖАЛЫГЫ РЕГЛАМЕНТЫ

(2023 елның 1 гыйнварына булган торышында)

Казан шәһәре, 2023

Эчтәлек

Кереш.. 6
3 БҮЛЕК. Гомуми мәгълүматлар.. 18
1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама... 18
1.1.1. Урманчылыкның атамасы һәм урнашкан урыны 18
1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми мәйданы, урманчылык территориясенең районнар буенча бүленеше... 18
1.1.3. Урман үсә торган зоналар, урманлы районнар һәм урманнарны саклау һәм урман-орлык районнарына юүлү зоналары буенча урманчылык урманнарын бүлү. 21
1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләре буенча максатчан билгеләнеше һәм саклагыч урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук саклагыч, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре........... 23
1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды җирләре составыннан урманлы һәм урмансыз җирләргә сыйфатлама 27
1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус саклана торган табигать территорияләренә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләрен үстерү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама 28
1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама 28
1.1.8. Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек төрләрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге 28
1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бәйле булмаган объектларга, әлеге объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү чараларына территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама 33
1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре 36
3 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН РӨХСӘТЛЕ ФАЙДАЛАНУ НОРМАТИВЛАРЫ, ПАРАМЕТРЛАРЫ ҺӘМ ЧОРЛАРЫ, УРМАННАРНЫ САКЛАУ, ЯКЛАУ ҺӘМ ЯҢАДАН ҮРЧЕТҮ НОРМАТИВЛАРЫ... 39
2.1. Урманнардан агач материалы әзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 39
2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме 40
2.1.2. Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)............................... 61
2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме) 104
2.1.4. Кисентеләрнең яше 107
2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, диләнкеләрнең күләмнәрен, диләнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы) 108
2.1.6. Урманнарны торгызу алымнары.. 110
2.1.7. Урманнардан агач материалы әзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар 110

2.2. Урманнардан чәер әзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 112
2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 113
2.3.1. Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча әзерләү һәм җыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары 113
2.3.2. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыю өчен файдалану чорлары 114
2.4. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 114
2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча әзерләү һәм җыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары 115
2.4.2. Әзерләү һәм җыеп алу вакытлары 116
2.4.3. Агач сутлары әзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар 116
2.4.4. Абага-кара абага әзерләү 117
2.4.5. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыеп алу өчен файдалану чорлары 117
2.5. Урманнардан аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 117
2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары 118
2.6. Урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 118
2.6.1. Урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары 119
2.7. Балыкчылыкны гамәлгә ашыру, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш 120
2.8. Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 120
2.9. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 120
2.9.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары 120
2.9.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйле зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлеге 121
2.9.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү 121
2.9.4. Урман кишәрлекләрендә вакытлыча төзелгән корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары 121
2.9.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары 122
2.10. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 123
2.11. Урманнардан җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 123

2.12. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 124
2.13. Җир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 125
2.14. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм сроклары 126
2.15. Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 127
2.16. Урманнардан урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 130
2.17. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары 132
2.18. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр 132
2.18.1. Урманнарда янгын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр 132
2.18.2. Урманнарны саклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны саклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганакларын ликвидацияләү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары) 135
2.18.3. Урманнарны торгызуга карата таләпләр 141
2.19. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре 151
3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чикләмәләр... 152
3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләмәләр.................... 152
3.2. Махсус саклана торган урман кишәрлекләренең төрләре буенча чикләүләр.... 153
3.3. Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләүләр... 155

Кереш

Әлеге урман хуҗалыгы регламенты Баулы урманчылыгы чикләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм торгызу нигезе булып тора.

Урман хуҗалыгы регламенты Россия Федерациясе Урман кодексының 87 статьясының 7 өлеше, Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман хуҗалыгы регламентларының составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу срокларын һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерыгы нигезендә эшләнде.

Урман хуҗалыгы регламентының гамәлдә булу чоры – 2029 елның 1 апреленә кадәр.

Урман хуҗалыгы регламентын эшләгәндә түбәндәгеләр файдаланылды:

дәүләт урман реестры материаллары.

Регламентны эшләүчеләр:

Татарстан Республикасы Урман хуҗалыгы министрлыгы

Почта адресы: Ямашев проспекты, 37А йорт, Казан шәһәре, 420124.

E-mail: Minleshoz@tatar.ru.

Сайт: Minleshoz.tatarstan.ru.

Тел. (843) 221-37-01.

Факс (843) 221-37-37.

Россия Федерациясенең закон актлары

Россия Федерациясе Урман кодексы (алга таба – РФ Урман кодексы).

Россия Федерациясе Су кодексы (алга таба – РФ Су кодексы).

Россия Федерациясе Җир кодексы (алга таба – РФ Җир кодексы).

Россия Федерациясе Гражданлык кодексы (алга таба – РФ Гражданлык кодексы).

«Янгын куркынычсызлыгы турында» 1994 елның 21 декабрендәге 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – «Янгын куркынычсызлыгы турында» ФЗ).

«Махсус сакланыла торган табигать территорияләре турында» 1995 елның 14 мартындагы 33-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 33-ФЗ номерлы федераль закон).

«Хайваннар дөньясы турында» 1995 елның 24 апрелендәге 52-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 52-ФЗ номерлы федераль закон).

«Геодезия, картография һәм киңлек мәгълүматлары турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 30 декабрендәге 431-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 431-ФЗ номерлы федераль закон).

«Пестицидлар һәм агрохимикатлар белән имин эш итү турында» 1997 елның 19 июлендәге 109-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 109-ФЗ номерлы федераль закон).

«Намус иреге турында һәм дини берләшмәләр турында» 1997 елның 26 сентябрендәге 125-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 125-ФЗ номерлы федераль закон).

«Кадастр эшчәнлеге турында» 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 221-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясендә газ белән тәэмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 69-ФЗ номерлы федераль закон).

«Җир корылышы турында» 2001 елның 18 июнендәге 78-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 78-ФЗ номерлы федераль закон).

«Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 7-ФЗ номерлы федераль закон).

«Электр энергетикасы турында» 2003 елның 26 мартындагы 35-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 35-ФЗ номерлы федераль закон).

«Элемтә турында» 2003 елның 07 июлендәге 126-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 126-ФЗ номерлы федераль закон).

«Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында» 2006 елның 04 декабрендәге 201-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 201-ФЗ номерлы федераль закон).

«Орлыкчылык турында» 2021 елның 30 декабрендәге 454-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 454-ФЗ номерлы федераль закон).

«Ау һәм аучылык ресурсларын саклау һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 209-ФЗ номерлы федераль закон).

«Үсемлекләр карантины турында» 2014 елның 21 июлендәге 206-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 206-ФЗ номерлы федераль закон).

«Җир кишәрлекләрен бер категориядән икенче категориягә күчерү турында» 2004 елның 21 декабрендәге 172-ФЗ номерлы федераль закон (алга таба – 172-ФЗ номерлы федераль закон).

РФ Урман кодексында каралган хокукый мөнәсәбәтләрне җайга салучы норматив хокукый актлар (2023 елның 01 гыйнварына)

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
Россия Федерациясе Хөкүмәте актлары		
91 статьяның 7 өлеше	Дәүләт реестрыннан өземтәләр биргән өчен түләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Дәүләт урман реестрыннан өземтәләр биргән өчен түләү күләме һәм аны алу тәртибе турында» 2007 елның 3 мартындагы 138 номерлы карары
100 статья	Урманнарга һәм алардагы табигать объектларына	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урман законнарын бозу нәтиҗәсендә урманнарга һәм

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	китерелгән зыянны каплау	аларда булган табигать объектларына китерелгән зыянны каплау үзенчәлекләрен раслау турында» 2018 елның 29 декабрендәге 1730 номерлы карары
96 статья	Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчелеге)	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Федераль дәүләт урман контроле (күзәтчелеге) турында» 2021 елның 30 июнендәге 1098 номерлы карары
50 статьяның 3 өлеше	Зат, затлар төркеме тарафыннан әзерләнергә тиешле агач материалының максималь күләмен билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Зат, затлар төркеме тарафыннан әзерләнергә тиешле агач материалының иң зур күләмен билгеләү турында» 2007 елның 22 июнендәге 395 номерлы карары
73 статьяның 4 өлеше	Федераль мөлкәттәге урман ресурслары бирәмлеге өчен түләү ставкалары һәм урман кишәрлеген арендалау өчен урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү ставкалары билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Федераль милектәге урман кишәрлеген түләүле нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү дәрәҗәләре һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү дәрәҗәләре турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
44 статья	Урманнардан сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портлары территорияләрен булдыру һәм киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Су объектын файдалануга бирү турында карар әзерләү һәм кабул итү турында» 2022 елның 19 гыйнварындагы 18 номерлы карары
45 статья	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Россия Федерациясе элемтә чыбыкларын һәм корылмаларын саклау кагыйдәләрен раслау турында» 1995 елның 9 июнендәге 578 номерлы карары
76 статьяның 3 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре буенча түләү. Федераль мөлкәттә, шулай ук Россия Федерациясе субъектлары мөлкәтендә һәм муниципаль мөлкәттә торучы җирләрдә әзерләнә торган агач материалы берәмлеге өчен түләү ставкаларын билгеләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Федераль милектәге урман кишәрлеген түләүле нигездә файдалануга алу буенча урман ресурслары күләме берәмлеге өчен түләү дәрәҗәләре һәм урман кишәрлеге мәйданы берәмлеге өчен түләү дәрәҗәләре турында» 2007 елның 22 маендагы 310 номерлы карары
23^1 статьяның 3 өлеше, 60^3 статья	Урманнарда санитар куркынычсызлык. Урман утыртмаларын кисү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урманнарда санитария куркынычсызлыгы кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	тәртибе	декабрендәге 2047 номерлы карары
23^{1} статьяның 3 өлеше, 53 статья	Урманнарда янгын куркынычсызлыгы.	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урманнарда янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 7 октябрендәге 1614 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урманнарны янгына каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелендәге 281 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урман янгыннары аркасында урманнарда барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен федераль башкарма хакимият органнары көчләрен һәм чараларын җәлеп итү турында» 2017 елның 2 декабрендәге 1464 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урман янгыннары нәтиҗәсендә барлыкка килгән гадәттән тыш хәлләр турында» 2011 елның 17 маендагы 376 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урман янгыннарын сүндерү планын төзү һәм аны һәм аның рәвешен раслау кагыйдәләрен раслау турында» 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урманнарда һәм урман янгыннарында янгын куркынычы турындагы мәгълүматларның дөреслеген контрольдә тоту кагыйдәләрен раслау турында» 2011 елның 18 августындагы 687 номерлы карары
22 статьяның 3 өлеше	Урманнарны үзләштерү өлкәсендә инвестиция эшчәнлеге. Урманнарны үзләштерү өлкәсендә өстенлекле инвестиция проектлары исемлеген әзерләү һәм раслау	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урманнарны үзләштерү турында өстенлекле инвестиция проектлары турында һәм Россия Федерациясе Хөкүмәтенең кайбер актларын көчен югалткан дип тану турында» 2018 елның 23 февралендәге 190 номерлы карары
114 статьяның 6 өлеше	Урман паркы зоналарында урнашкан урманнарның функциональ зоналары	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Россия Федерациясе Урман кодексының 114 статьясындагы 1 өлешенең 3 һәм 4 пунктларында күрсәтелгән урманнар булган җирләрнең чикләрен үзгәртү һәм урман паркs зоналарында урнашкан урманнарда функциональ зоналарны билгеләү гагыйдәләрен раслау турында» 2019 елның 21 декабрендәге 1755 номерлы карары

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
13 статья	Урман инфраструктурасы	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Саклагыч урманнар, файдаланыла торган урманнар һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы күрсәтмәсе
21 статья	Урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган капиталь төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Саклагыч урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектлар исемлеген раслау турында» 2022 елның 30 апрелендәге 1084-р номерлы күрсәтмәсе
21[1] статья	Урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган капиталь булмаган төзелмәләр, корылмалар төзү һәм эксплуатацияләү	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Саклагыч урманнар, эксплуатация урманнары, резерв урманнары өчен урман инфраструктурасын булдыруга бәйле булмаган капиталь булмаган төзелмәләр, корылмалар төзү һәм эксплуатацияләү» 2022 елның 23 апрелендәге 999-р номерлы күрсәтмәсе
45 статья	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Электр челтәрләре хуҗалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан җир кишәрлекләреннән файдалануның махсус шартларын билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары
73[1] статьяның 6 өлеше	Дәүләти яисә муниципаль мөлкәттәге урман кишәрлегенең аренда шартнамәсен төзү Дәүләт мөлкәтендә яисә муниципаль мөлкәттәге урман кишәрлегенең аренда шартнамәсен әзерләү һәм төзү тәртибе	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Агач материалы әзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милектәге җир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста катнашучыларның конкурс тәкъдимнәрен бәяләү кагыйдәләрен һәм тәкъдим ителгән шартларны бәяләү һәм агач материалы әзерләү өчен дәүләт милкендәге яисә муниципаль милектәге җир кишәрлеген арендага алу шартнамәсен төзү хокукына конкурста җиңүчене билгеләүгә нигез булган билгеләрне раслау турында» 2019 елның 7 мартындагы 241 номерлы карары
Россия Федерациясе Табигать ресурслары һәм экология министрлыгы (алга таба – Россия Табигать министрлыгы) норматив актлары		
62 статьяның 7 өлеше	Урман торгызу. Урман торгызу кагыйдәләре	«Урманнарны торгызу кагыйдәләрен, урманнарны торгызу проектының формасын, составын, аны килештерү тәртибен, аны килештерүдән баш тарту нигезләрен, шулай ук урманнарны торгызу проектының электрон рәвештәге форматына карата таләпләр раслау

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		турында» 2021 елның 29 декабрендәге 1024 номерлы боерык
73^{1} статьясындагы 7 өлеше	Урман кишәрлегенең типик аренда шартнамәсе	«Урман кишәрлекләрен түләүле нигездә файдалануга тапшыруның бер төрле шартнамәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 542 номерлы боерык
77 статьяның 7 өлеше	Урман утыртмаларын сату-алу турында типик шартнамә	«Урман утыртмаларын сату-алуның бер төрле шартнамәсен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәге 488 номерлы боерык
60^{15} статья	Сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләре	«Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерык
23^{1} статьяның 3 өлеше, 64 статьяның 3 өлеше	Урманнарны тәрбия кылу. Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерык
112 статьяның 5 өлеше	Махсус сакланучы табигать территорияләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, яңадан үрчетү үзенчәлекләре	«Махсус саклаңыла торган табигать территорияләрендә урнашкан урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау, яңадан үрчетү үзенчәлекләрен раслау турында» 2021 елның 12 августындагы 558 номерлы боерык
53^{1} статья	Урман янгыннарын кисәтү	«Урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары төрләрен, урманнардан файдаланучы затларның әлеге чаралар белән тәэмин ителү нормативларын, урманнардан файдаланганда булырга тиешле урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чаралары нормаларын раслау турында» 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерык
53^{1} статья	Урманнарда янгын чыгу куркынычын һәм урман янгыннарын мониторинглау	«Урманнарда янгын куркынычын һәм урман янгыннарын күзәтүне гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2014 елның 23 июнендәге 276 номерлы боерык
15 статьяның 3 өлеше	Урман үсә торган зоналар һәм урманлы районнар	«Россия Федерациясенең урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенең урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерык
87 статьяның 7 өлеше	Урман хуҗалыгы регламентларының составы, аларны эшләү тәртибе, аларның	«Урман хуҗалыгы регламентлары составын, аларны эшләү тәртибен, аларның гамәлдә булу вакытын һәм аларга үзгәрешләр кертү

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	гамәлдә булу вакыты һәм аларга үзгәрешләр кертү тәртибе	тәртибен раслау турында» 2017 елның 27 февралендәге 72 номерлы боерык
60^5 статья	Урман патологиясе буенча дәүләт мониторингы	«Урман авырулары буенча дәүләт мониторингын гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» 2017 елның 5 апрелендәге 156 номерлы боерык
60^7 статья	Зарарлы организмнар таралуны кисәтү	«Зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын гамәлгә ашыру кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 912 номерлы боерык
60^6 статьяның 4 өлеше	Урман патологиясе буенча тикшеренүләр. Урман патологиясе буенча тикшеренүләрне уздыру тәртибе	«Урман авыруларына бәйле тикшеренүләрне уздыру тәртибен һәм урман авыруларына бәйле тикшеренү актының рәвешен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 910 номерлы боерык
23^2 статьяның 10 өлеше, 29 статьяның 11 өлеше, 23^1 статьяның 3 өлеше	Диләнке эшләре. Агач материалы әзерләү. Агач материалы әзерләү кагыйдәләре. Урман утыртмаларын кисү тәртибе	«Агач материалы әзерләү кагыйдәләрен һәм Россия Федерациясе Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыкларда агач материалы әзерләү үзенчәлекләрен раслау турында» 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерык «Диләнке эшләре төрләрен, аларны башкару тәртибен һәм эзлеклелеген, диләнке эшләренең технологик картасы формасын, урман бүлемтеген актыккы тикшерү акты формасын һәм урман бүлемтеген актыккы карап чыгу тәртибен раслау турында» 2022 елның 17 гыйнварындагы 23 номерлы боерык, «Урман бүлемтегенең таксация тасвирламасына кертелә торган мәгълүматлар составын, урман бүлемтегенең таксация тасвирламасын төзү тәртибен, аның электрон форматындагы форматына карата таләпләрне, урман бүлемтегенең таксация тасвирламасының урман бүлемтегенең хакыйкый торышы турындагы мәгълүматка туры килмәвен билгеләү тәртибен, урман бүлемтегенең таксация тасвирламасы формасын раслау турында» 2022 елның 14 октябрендәге 687 номерлы боерык
60^4 статья	Урманнарны яклау буенча районнарга бүленеш	«Урманнарда җиңелчә, уртача һәм көчле урман патологиясе булган зоналарны билгеләү тәртибен раслау турында» 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерык
91 статья	Дәүләт урман реестры	«Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматлар кертүгә

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, аларның формаларын һәм аларны әзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрендәге 496 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрында булган, зарури тәртиптә бирелә торган мәгълүматлар төрләре исемлеген һәм аны бирү шартларын раслау турында» 2013 елның 30 октябрендәге 464 номерлы боерык, «Дәүләт урман реестрын алып бару формаларын раслау турында» 2021 елның 24 декабрендәге 1007 номерлы боерык
70^1 статьяның 12 өлеше	Урман кишәрлекләрен проектлау	«Урман кишәрлегенең проект документациясе составына һәм эчтәлегенә таләпләрне раслау турында» 2017 елның 3 февралендәге 54 номерлы боерык
60^{13} статья	Урманнарны радиоактив пычранудан саклау үзенчәлекләре	«Урманнарның радиоактив пычрану зоналарында профилактика һәм тернәкләндерү чараларын гамәлгә ашыру үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 8 июнендәге 283 номерлы боерык
65 статьяның 5 өлеше	Урман орлыкчылыгы	«Урман орлыкчылыгы объектларын (урман орлыкчылыгы плантацияләрен, даими урман орлыклары кишәрлекләрен) төзү һәм аерып чыгару кагыйдәләрен раслау турында» 2015 елның 20 октябрендәге 438 номерлы боерык, «Урманның төп агач токымнарының үстерү районнарына бүленгән урман үсемлекләре орлыкларын куллану тәртибен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 909 номерлы боерык
46 статьяның 4 өлеше	Урманнардан агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану	«Урманнардан агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2022 елның 31 гыйнварындагы 54 номерлы боерык
38 статья	Урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен файдалану	«Урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлеген бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә генә урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерык
49 статьяның 4 өлеше	Урманнардан файдалану турында хисап. Урманнардан файдалану	«Урманнардан файдалану турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнардан файдалану турында хисап

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	турында хисап тапшыру тәртибе	тапшыру формасын һәм тәртибен, шулай ук урманнардан файдалану турында электрон рәвештә хисап формасына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 451 номерлы боерык
66 статьяның 2 өлеше	Урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында хисап. Урманнардан файдалану һәм урман үстерү турында хисап тапшыру тәртибе	«Урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны яңадан үрчетү һәм урман үстерү турында электрон рәвештәге хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 21 августындагы 452 номерлы боерык
89 статья	Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза. Урманнарны үзләштерү проектына дәүләти һәм муниципаль экспертиза тәртибе	«Урманнарны үзләштерү проектына дәүләт экспертизасы һәм муниципаль экспертиза тәртибен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 513 номерлы боерык
26 статьяның 3 өлеше	Урман декларациясе. Урман декларациясен тутыру һәм тапшыру тәртибе	«Урман декларациясе формасын, аны тутыру һәм тапшыру тәртибен, электрон рәвештә урман декларациясе форматына таләпләр раслау турында» 2021 елның 29 апрелендәге 303 номерлы боерык
60 статьяның 3 өлеше, 60^{11} статьяның 3 өлеше	Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап. Урманнарны янгыннардан саклау турында хисап тапшыру тәртибе.	«Урманнарны янгыннардан саклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны янгыннардан саклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны янгыннардан саклау турында электрон рәвештә хисап тапшыру форматына карата таләпләр, урманнарны яклау турында хисапка кертелә торган мәгълүматлар исемлеген, урманнарны яклау турында хисап формасын һәм аны тапшыру тәртибен, шулай ук урманнарны яклау турында электрон рәвештә хисап форматына карата таләпләр раслау турында» 2017 елның 09 мартындагы 78 номерлы боерык
60^{8} статьяның 5 өлеше	Зыянлы организмнарның чыганакларын юк итү	«Зыянлы организмнарның чыганакларын юк итү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 913 номерлы боерык
53^{4} статья	Урман янгыннарын сүндерү	«Урман янгыннарын сүндерү кагыйдәләрен раслау турында» 2022 елның 1 апрелендәге 244 номерлы боерык
98^{2} статья	Урман сагы	«Урман сагын гамәлгә ашыру тәртибен һәм

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		нормативларын раслау турында» 2021 елның 15 декабрендәге 955 номерлы боерык
64^1 статьяның 2 өлеше	Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман урнашкан җирләргә кертү	Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман урнашкан җирләргә кертү тәртибен һәм тиешле акт рәвешләрен раслау турында» 2019 елның 11 мартындагы 150 номерлы боерыгы
86 статьяның 5 өлеше	Россия Федерациясе субъектының урман планы. Россия Федерациясе субъектының урман планы составы һәм аны әзерләү тәртибе	«Россия Федерациясе субъекты урман планының бер төрле рәвешен һәм составын, аны әзерләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртибен раслау турында» 2017 елның 20 декабрендәге 692 номерлы боерык
32 статья	Агач булмаган урман ресурсларын әзерләү һәм җыеп алу	«Агач булмаган урман ресурсларын әзерләү һәм җыеп алу турында» 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерык
67 статья, 68 статья	Урман корылышы турында гомуми нигезләмәләр Урман корылышының эчтәлеге	«Урман корылышы буенча файдалану күрсәтмәсен раслау турында» 2022 елның 5 августындагы 510 номерлы боерык
63 статьяның 3 өлеше	Урман үстерү. Урман үстерү кагыйдәләре	«Урман үстерү кагыйдәләрен, урман үстерү проектының формасын, составын, аны килештерү тәртибен, аны килештерүдән баш тарту нигезләрен, шулай ук урман үстерү проектының электрон рәвештәге форматына карата таләпләр раслау турында» 2021 елның 20 декабрендәге 978 номерлы боерык
88 статьяның 2 өлеше	Урманнарны үзләштерү проекты.	Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урманнарны үзләштерү проектының составын, аны эшләү һәм аңа үзгәрешләр кертү тәртибен, электрон документ рәвешендә урманнарны үзләштерү проекты форматына карата таләпләр раслау турында» 2021 елның 16 ноябрендәге 864 номерлы боерыгы
39^1 статья	Урман питомникларын булдыру һәм аларны эксплуатацияләү	«Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләрен раслау турында» 2021 елның 12 октябрендәге 737 номерлы боерык
45 статья	Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану	«Урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
		июлендәге 434 номерлы боерык
43 статья	Җир астын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләре	«Урманнардан җир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, җир кишәрлеге бирмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урманнардан җир астын геологик өйрәнү, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боерык
31 статья	Чәер әзерләү	«Чәер әзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 911 номерлы боерык
38^{1} статья	Урманнардан балыкчылыкны гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан балыкчылыкны гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2021 елның 13 октябрендәге 742 номерлы боерык
39 статья	Җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	«Урманнардан җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерык
34 статья	Азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыю	«Азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен әзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы боерык
40 статья	Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерык
41 статья	Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану	«Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 908 номерлы боерык
Федераль урман хуҗалыгы агентлыгы (алга таба – Рослесхоз) норматив актлары		
29 статьяның 6 өлеше	Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибе	«Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы боерык «Кисентеләрнең яшен билгеләү турында» 2015 елның 9 апрелендәге 105 номерлы боерык
29 статьяның 7 өлеше, 81 статьяның 3 пункты	Агач материалы әзерләү. Агач материалын әзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре	«Агач материалын әзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токымнары) исемлеген раслау турында» 2011 елның 5 декабрендәге 513 номерлы боерык

Россия Федерациясе Урман кодексы статьясы	Россия Федерациясе Урман кодексында каралган	Норматив актлар
1	2	3
	(токымнары) исемлеге	
53 статьяның 4 өлеше, 53^1 статья	Урманнарда янгын куркынычсызлыгы. Урман янгыннарын кисәтү	«Урманнарны янгынга каршы кору нормативларын раслау турында» 2012 елның 27 апрелендәге 174 номерлы боерык, «Урманнарның табигый янгын куркынычы классификациясен һәм, һава торышына карап, урманнарда табигый янгын куркынычы классификациясен раслау турында» 2011 елның 5 июлендәге 287 номерлы боерык
65 статьяның 5 өлеше	Урман орлыкчылыгы	«Урман орлыкларын үстерү районнарын билгеләү турында» 2022 елның 19 декабрендәге 1032 номерлы боерык
Россия Федерациясе субъекты норматив актлары		
82, 83 статьялар	Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләре. Урман мөнәсәбәтләре өлкәсендә Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарының аерым вәкаләтләрен Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнарына тапшыру	«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасы Урман планын раслау турында» 2018 елның 24 декабрендәге ПУ-880 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының урман хуҗалыгын үстерү» дәүләт программасын раслау турында» 2013 елның 30 июлендәге 531 номерлы карары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасының региональ яки муниципальара әһәмиятендәге гомуми файдалану автомобиль юллары исемлеген раслау турында» 2022 елның 13 октябрендәге 1099 номерлы карары
82 статьяның 7 өлеше	Татарстан Республикасында гражданнарга үз ихтыяҗлары өчен урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе буенча түләү ставкаларын билгеләү	Татарстан Республикасы Тарифлар буенча дәүләт комитетының «Татарстан Республикасында гражданнарга үз ихтыяҗлары өчен урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе буенча түләү ставкаларын билгеләү турында» 2020 елның 7 октябрендәге 107-2/нпс-2020 номерлы карары

3 БҮЛЕК. Гомуми мәгълүматлар

1.1. Урманчылыкка кыскача сыйфатлама

1.1.1. Урманчылыкның атамасы һәм урнашкан урыны

Татарстан Республикасы Урман хуҗалыгы министрлыгының Баулы урманчылыгы (алга таба – урманчылык) Татарстан Республикасының көньяк өлешендә Баулы һәм Бөгелмә районнары территориясендә урнашкан.

Урманчылык конторасы Баулы шәһәре үзәгендә, иң якын урнашкан Юатаза тимер юл станциясеннән 25 километр (алга таба – км) ераклыкта һәм республика башкаласы Казаннан 350 км ераклыкта урнашкан.

Урманчылыкның почта адресы: 423930, Татарстан Республикасы, Баулы шәһәре, Лесхоз урамы, 1 йорт.

Телефон:(85569)5-61-70, 8-917-906-78-34,

E-mail: Bavlinskoe.Gku@tatar.ru.

Урманчылык территориясенең төньяктан көньякка кадәрге озынлыгы – 42 чм, көнчыгыштан көнбатышка кадәр – 36 чм.

1.1.2. Урманчылыкның, кишәрлек урманчылыкларының гомуми мәйданы, урманчылык территориясенең районнар буенча бүленеше

Урманчылык территориясенең муниципаль берәмлекләр буенча бүленеше 1 нче таблицада китерелә.

1 нче таблица

Урманчылыкның төзелеше

<table>
<tr><th>Т/с</th><th>Урманчылыкның атамасы</th><th>Кишәрлек урманчылыкларының аталышы</th><th>Урман кварталларының номерлары</th><th>Административ район (муниципаль берәмлек)</th><th>Гомуми мәйданы, гектар</th></tr>
<tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td></tr>
<tr><td rowspan="3">1</td><td></td><td rowspan="3">Баулы</td><td>1-5, 17-20, 22-24, 116-144, 146, 147, 338-339, 343, 346-350, 353-356, 363</td><td>Бөгелмә</td><td>3582</td></tr>
<tr><td></td><td>6-16, 21, 25-115, 145, 148-164, 340-342, 344, 345, 351, 352, 357-362</td><td>Баулы</td><td>7251</td></tr>
<tr><td></td><td>Кишәрлек урманчылыгы буенча җәмгысе</td><td></td><td>10833</td></tr>
<tr><td>2</td><td></td><td>Кандыз</td><td>165-337</td><td>Баулы</td><td>12363</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Урманчылыклар буенча җәмгысе</td><td></td><td>23196</td></tr>
</table>

Т/с	Урманчы-лыкның атамасы	Кишәрлек урманчылык-ларының аталышы	Урман кварталларының номерлары	Административ район (муниципаль берәмлек)	Гомуми мәйданы, гектар
1	2	3	4	5	6
		шул исәптән районнар буенча		Баулы	19614
				Бөгелмә	3582

Территорияләрендә урман фонды урнашкан муниципаль районның урманлы өлеше 25% тәшкил итә.

Урманчылык территориясе бүлеп күрсәтелгән Татарстан Республикасы 1 нче схематик каратада күрсәтелгән.

1 нче карта-схема

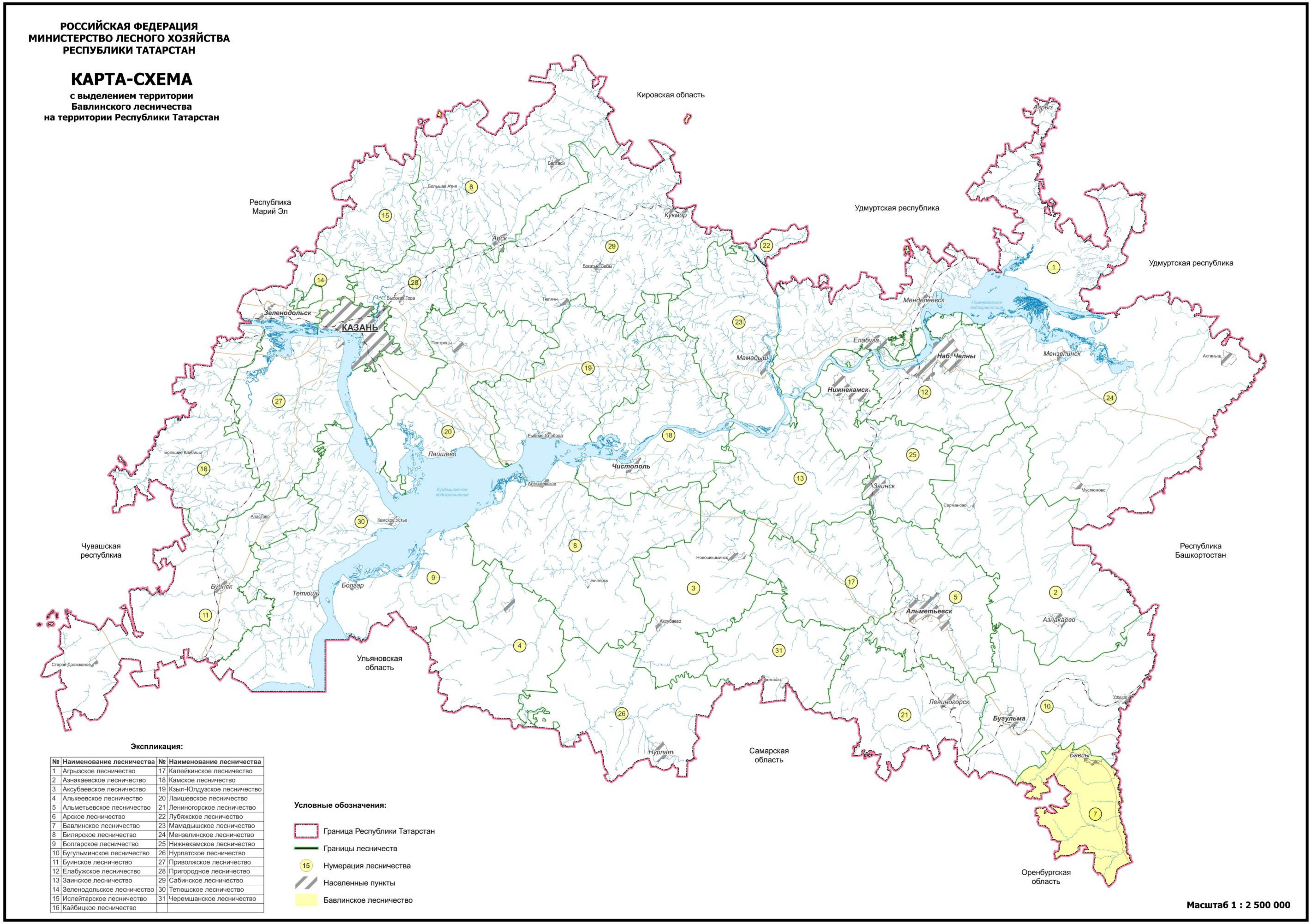

Экспликация:

№	Наименование лесничества	№	Наименование лесничества
1	Агрызское лесничество	17	Калейкинское лесничество
2	Азнакаевское лесничество	18	Камское лесничество
3	Аксубаевское лесничество	19	Кзыл-Юлдузское лесничество
4	Алькеевское лесничество	20	Лаишевское лесничество
5	Альметьевское лесничество	21	Лениногорское лесничество
6	Арское лесничество	22	Лубяжское лесничество
7	Бавлинское лесничество	23	Мамадышское лесничество
8	Билярское лесничество	24	Мензелинское лесничество
9	Болгарское лесничество	25	Нижнекамское лесничество
10	Бугульминское лесничество	26	Нурлатское лесничество
11	Буинское лесничество	27	Приволжское лесничество
12	Елабужское лесничество	28	Пригородное лесничество
13	Заинское лесничество	29	Сабинское лесничество
14	Зеленодольское лесничество	30	Тетюшское лесничество
15	Ислейтарское лесничество	31	Черемшанское лесничество
16	Кайбицкое лесничество		

Условные обозначения:

- Граница Республики Татарстан
- Границы лесничеств
- 15 Нумерация лесничества
- Населенные пункты
- Бавлинское лесничество

1.1.3. Урман үсә торган зоналар, урманлы районнар һәм урманнарны саклау һәм урман-орлык районнарына юүлү зоналары буенча урманчылык урманнарын бүлү

Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Россия Федерациясенең урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясенең урманлы районнары исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы белән расланган урман үсү районнарына бүленеш нигезендә урманчылык территориясе Россия Федерациясенең Европа өлешендәге урман-дала районына кертелгән (2 нче таблица).

2 нче таблица

Урманчылык урманнарын урман үсә торган зоналарга һәм урманлы районнарга бүлү

<table>
<tr><th>Т/с</th><th>Кишәрлек урманчылык-ларының аталышы</th><th>Урман үсә торган зона</th><th>Урманлы район</th><th>Урманнарны саклау районнарына бүлү зонасы</th><th>Урман орлыкчы-лыгы районна-рына бүлү зонасы</th><th>Урман квартал-лары исемлеге</th><th>Мәйданы, гектар</th></tr>
<tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td></tr>
<tr><td>1</td><td>Баулы</td><td rowspan="2">Урман-дала зонасы</td><td rowspan="2">Россия Федерация-сенең Европа өлешендәге урман-дала районы</td><td rowspan="2">Урман патологиясе буенча уртача куркыныч</td><td rowspan="2">Түбәндә-геләр өчен: нарат – 3, чыршы – 4, имән – 2</td><td>1-164, 338-363</td><td>10833</td></tr>
<tr><td>2</td><td>Кандыз</td><td>165-337</td><td>12363</td></tr>
<tr><td colspan="7">барлыгы</td><td>23196</td></tr>
</table>

Урманчылык территориясенең һәм кишәрлек урманчылыкларының урманнар үсә торган зоналарга һәм урманлы районнарга бүленеше 2 нче схематик картада күрсәтелгән.

2 нче карта-схема

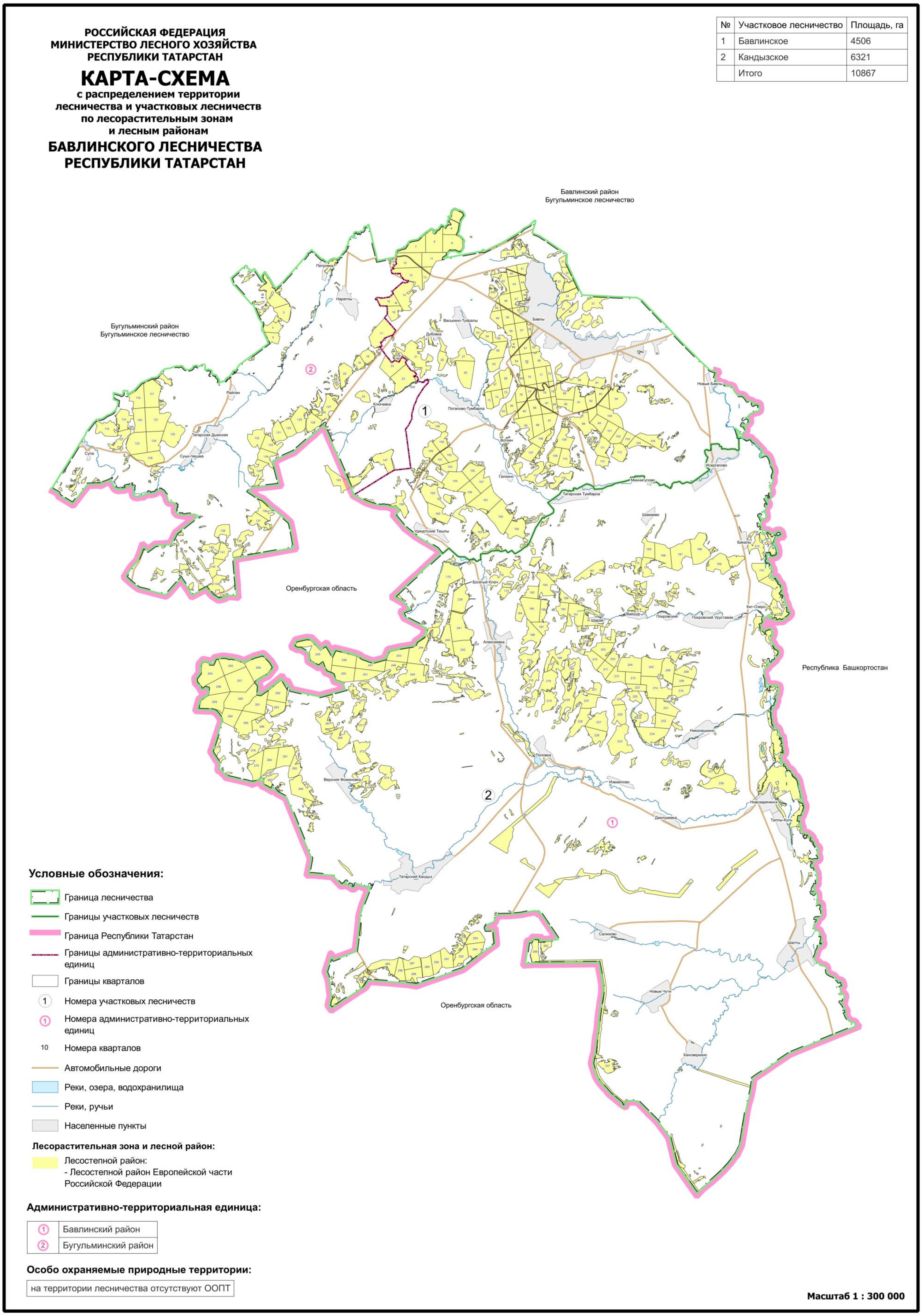

№	Участковое лесничество	Площадь, га
1	Бавлинское	4506
2	Кандызское	6321
	Итого	10867

1.1.4. Урманчылык урманнарының кварталлар яисә аларның өлешләре буенча максатчан билгеләнеше һәм саклагыч урман категорияләре буенча бүленеше, шулай ук саклагыч, эксплуатация һәм резерв урманнарын бүлеп чыгару нигезләре

3 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеше һәм салагыч
урман категорияләре буенча бүленеше

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчы-лыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	
Барлыгы урманнар, шул исәптән	Баулы		11009	
	Кандыз		12187	
	Җәмгысе		23196	
1. Саклагыч урманнар, барлыгы, шул исәптән	Баулы		8983	
	Кандыз		5273	
	Җәмгысе		14256	
1.1. су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Баулы	квартал өлешләре: 1, 23, 25, 26, 29, 30, 140, 142, 144, 158, 160, 338, 339, 343, 344, 349, 350, 354, 357, 358, 360, 363	159	РФ Урман кодексы, РФ Су кодексы, «Россия Федерациясе Урман кодексын гамәлгә кертү турында» 2006 елның 4 декабрендәге 201-ФЗ номерлы федераль закон; Рослесхозның «Татарстан Республи-касы территория-сендәге урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм
	Кандыз	квартал өлешләре: 170-172, 175, 176, 195, 253, 275, 295, 301, 303, 310, 314-318, 320 ,322, 324, 328, 330, 335, 337	592	
	Җәмгысе		744	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	
				аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы боерыгы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урман төзелеше инструкциясен раслау турында» 2022 елның 5 августындагы 510 номерлы боерыгы
1.2. табигый һәм бүтән объектларны саклау вазыйфасын үтәүче урманнар шул исәптән			4081	
1.2.1. Саклагыч урман полосаларында урнашкан урманнар (тимер юл транспорты турында Россия Федерациясе законнары, автомобиль юллары турында һәм юл эшчәнлеге турында законнар нигезендә билгеләнгән тимер юлларга бүлеп бирелгән полосалар чикләрендә һәм автомобиль юлларының юл буе полосаларында	Баулы	квартал өлешләре: 10, 12, 13, 18, 45, 46, 50, 126, 127, 143, 149-152, 341, 343, 344, 349-352, 357, 358	63	РФ Урман кодексы, Рослесхоз боерыгы Рослесхозның «Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү
	Кандыз	квартал өлешләре: 201, 285, 295, 314, 333	8	
	Җәмгысе		71	

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	
урнашкан урманнар)				турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы боерыгы. Россия Табигать ресурслары министрлыгының «Урман төзелеше инструкциясен раслау турында» 2022 елның 5 августындагы 510 номерлы боерыгы
1.2.2. яшел зоналар	Баулы	кварталлар: 27, 28, 42, 49, 53-56, 59-60, 63, 64, 67-69, 73-79, 82-113, квартал өлешләре: 45, 46, 50	2884	Татар АССР Министрлар Советының 1968 елның 26 августындагы 30 номерлы карары
	Кандыз		-	
	Барлыгы		2884	
1.2.3. урман паркы зоналары	Баулы	кварталлар: 31-41, 43-44, 47, 48, 51, 52, 57, 58, 61, 62, 65, 66, 70, 71, 72, 80, 81	1126	Татар АССР Министрлар Советының 1968 елның 26 августындагы 30 номерлы карары;
	Кандыз		-	
	Барлыгы		1126	
1.3. кыйммәтле урманнар, барлыгы, шул исәптән			9431	
1.3.1. урман-дала урманнары (дала зонасында, урман-дала зонасында урнашкан, саклау функцияләрен үти торган урманнар)	Баулы	кварталлар: 2-5, 19-22, 24, 114-115, 128-139, 141, 145-148, 153-157, 159, 161-164, 340, 342, 345-348, 353, 355-356, 359, 361-362, квартал өлешләре: 1, 18, 23, 25-	4751	«Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле,

Урманнарның максатчан билгеләнеше	Кишәрлек урманчы-лыгы	Кварталларның яки өлешләренең номерлары	Мәйданы, гектар	Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча бүлү нигезләре
1	2	3	4	
		26, 29-30, 121, 125, 127, 140, 142-144, 149-152, 158, 160, 338-339, 341, 343-344, 349-352, 354, 357-358, 360, 363		эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Кандыз	кварталлар: 165-169, 173, 174, 177-181, 194, 196, 197, 207, 216, 217, 235-238, 252, 267-274, 277, 283, 296- 298, 302, 304-309, 311-313, 319, 321, 323, 325-327, 329, 331-332, 336, квартал өлешләре: 170-172, 175, 176, 195, 253, 275, 295, 301, 303, 310, 314-318, 320, 322, 324, 328, 330, 333, 335, 337	4680	
	Җәмгысе		9431	
2. Эксплуатация урманнары	Баулы	кварталлар: 6-9, 11, 14-17, 116-120, 122-124, квартал өлешләре: 10, 12, 13, 121, 125, 126	2026	«Татарстан Республикасы территориясендә урманнарны кыйммәтле, эксплуатация урманнарына кертү һәм аларның чикләрен билгеләү турында» 2010 елның 16 июнендәге 232 номерлы Рослесхоз боерыгы
	Кандыз	кварталлар: 182-193, 198-200, 202-206, 208-215, 218-234, 239-251, 254-266, 276, 278-282, 284, 286-294, 299, 300, квартал өлешләре: 201, 285	6914	
	Җәмгысе	-	8940	

1.1.5. Урманчылык территориясендә урман фонды җирләре составыннан урманлы һәм урмансыз җирләргә сыйфатлама

4 нче таблица

Урманчылык территориясендә урман фондының урманлы һәм урмансыз җирләренә сыйфатлама

Җирләрнең сыйфатлама күрсәткечләре	Урманчылык буенча барлыгы	
	Мәйданы, гектар	%
1	2	3
1. Җирләрнең гомуми мәйданы	23196	100
2. Урманлы җирләр – барлыгы	22098	95
2.1. Урман үсемлекләре каплаган җирләр, барлыгы	21589	93
шул исәптән, урман культуралары	4470	19
2.2. Урман үсемлекләре белән капланмаган җирләр, барлыгы	509	2
шул исәптән		
- тоташмаган урман культуралары	328	1
– питомниклар һәм урман плантацияләре (дендрарийлар)	9	
- урман торгызу фонды, барлыгы	172	1
шул исәптән		
- көекләр		
- һәлак булган утыртмалар	30	
- киселгән урыннар	142	1
- ачык, ташландык урыннар		
3. Урмансыз җирләр, барлыгы	1098	5
шул исәптән		
- сөрүлекләр	40	
- печән чабу урыннары	155	1
- җәйләүләр	77	
- сулар	4	
- юллар, ызаннар	124	1
– утарлар һәм башка объектлар	46	
- сазлар	4	
- комнар		
- башка төрле җирләр	648	3

1.1.6. Гамәлдәге һәм проектлана торган махсус сакланыла торган табигать территорияләренә һәм объектларга, аларны оештыру, экологик челтәрләрен үстерү, биотөрлелеген саклау планнарына сыйфатлама

Хокукый режим РФ Урман кодексының 112 статьясы белән билгеләнә. Бу җирләр әйләнештән алынган яки әйләнешендә чикләнгән (РФ Җир кодексының 27 статьясы).

Махсус сакланыла торган табигать территорияләрендә тыела яисә рөхсәт ителә, гамәлгә ашырыла торган конкрет эшчәнлек төрләре, шул исәптән урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау яисә яңадан җитештерү өлкәсендә, РФ Җир кодексы, РФ Урман кодексы, «Махсус сакланыла торган табигать территорияләре турында» 33-ФЗ номерлы федераль закон, шулай ук аларны үтәү өчен чыгарылган Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары белән билгеләнә.

Урманчылык территориясендә гамәлдәге һәм проектлана торган махсус саклнучы табигый территорияләр юк.

1.1.7. Илкүләм мирас буенча проектлана торган урманнарга сыйфатлама

Татарстан Республикасы территориясендә сыйфатламалары буенча илкүләм мирас урманнарына кертү өчен тиешле урманнар юк.

1.1.8. Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек төрләрен һәм буфер зоналары зурлыклары исемлеге

Биологик күптөрлелекне саклау – урман хуҗалыгы эшчәнлеген алып баруда зарури шарт. Ул саклагыч урманнарда, махсус саклнучы урман кишәрлекләрендә генә түгел, ә диләнке эшләре гамәлгә ашырылганда да тәэмин ителергә тиеш.

Урман кишәрлекләрендә кисү эшләре уздырылганда тереклек итү тирәлеге шартлары шактый үзгәрә. Үсеш алуның үзгәргән шартларында, яңа шартларга хас булганча, бары тик урман биоценозлары гына яши ала, шуңа күрә тереклек тирәлеген тамырдан үзгәртә торган тоташ кисү барышында биотопларны (биоценоз биләгән киңлекләрнең абиотик факторлары буенча беришлеләренә карата) максималь саклау мөһим.

Үсемлекләрнең һәм хайваннарның урман төрләре тереклек итә торган шартлар төрлелеген саклау өчен диләнкеләрне аерып чыгарганда һәм таксацияләгәндә әһәмиятле биотоплар (әһәмиятле объектлар) – кисү эшләре кагылмый торган һәм биотөрлелекне саклау өчен әһәмиятле булган, зур булмаган җир кишәрлекләре аерып чыгарыла, ә диләнкеләр эшләнгәндә, – саклана.

Аларның булуы билгеле бер дәрәҗәдә табигый җимерелү нәтиҗәләрен имитацияләргә булыша, киселгән урыннарда урман тирәлеген сакларга һәм торгызырга ярдәм итә. Әлеге объектлар Россия Кызыл китабына һәм/яки төбәкләрдәге Кызыл китапларга кертелгән, сирәк очрый торган һәм нәзберек булган тереклек организмнары төрләренең потенциаль тереклек итү урыннары булып тора.

Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланылырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары 20 нчы таблицада чагылдырылган.

20 нче таблица.

Диләнке эшләрен гамәлгә ашырганда сакланырга тиешле биологик күптөрлелек объектларының һәм буфер зоналарының нормативлары һәм параметрлары

Т/с	Биологик күптөрлелек объектларының аталышы	Биологик күптөрлелек объектларына сыйфатлама	Буфер зоналары зурлыгы кирәк булганда:
1	2	3	4
1	Даими һәм вакытлы су агымнары	Су агымының аерым ачык күренеп тора торган үзәне. Вакытлы су агымы даими рәвештә су басу эзләре буенча ачыкланырга мөмкин. Коры җәйдә су агымы кибәргә мөмкин.	Әгәр нормативларда башкача билгеләнмәсә, даими су агымнары өчен киңлеге кимендә 50 м, вакытлыча су агу үзәннәре буйлап кимендә 20 м буфер зоналары билгеләнә. Буфер зонасы инде урман баскан тугайлык булырга тиеш түгел һәм су агымы үзәненнән башлап яисә урмансыз тугайлыктан башлап һәр ягыннан үлчәнә. Искәрмә: буфер зонасына мәҗбүри рәвештә сөзәк таулар һәм тамыр токымнары чыккан урыннар кертелергә тиеш
2	Кизләүләр (чишмәләр), грунт сулары чыгу урыннары	Төптә кизләүләр аерылып торырга мөмкин, яисә су таудан агучы чишмә рәвешендә агып чыга. Чишмә карст бүрәнкәсеннән агып чыгарга мөмкин.	Чишмәләр буйлап (алар чыккан урыннар тирәли) киңлеге кимендә 50 м буфер зоналары аерыла. Дәвалану яисә савыктыру максатларында файдаланыла торган, шулай ук зиярәт кылу объекты булып хезмәт итүче (изгеләр чишмәсе) чишмәләр тирәли буфер зонасы киңәйтелергә мөмкин – хосусый тәртиптә билгеләнә.
3	Сазланган уйсулыклар һәм вакыты-вакыты белән су баса торган урыннар	Әлеге кишәрлек артыгы белән дымланган: су өслеккә чыккан яисә аяк белән басканда бүселеп чыга. Объект чикләрендә – артык дымланган урман типларының туфрак катламы. Кырые буйлап, шулай ук объектлар чикләрендә агачлар юк яисә үләне аз булган агачлыклар белән бирелә.	Су баса торган кишәрлек кырые буйлап су өслектә тора яисә басканда чыга. Рельефта түбәнрәк урында, туфрак өсте капламы чигендә, чиге буйлап туфрак өсте катламы һәм агачлыклар сыйфатында.

4	Күлләрнең, сазларның һәм башка ачык урыннарның ярлары буйлап урман кашаклары, сазлыкларда зур булмаган утраулар	Ачык киңлекләрнең (күлләр, сазлар, болыннар) ярларында урман кашакларын аерып чыгару урман корылышы буенча саклаучы полоса билгеләнмәгән очракта башкарыла.	Киңлеге кимендә 50 м урман кашагы күл суыннан алып яисә ачык башка урын киселешеннән башлап үлчәнә. Ләкин, әгәр күлдә утраучык яисә сазланган урын булса, буфер зонасын каты яр кырыеннан яисә сазлык яки ачык территория кырыеннан башлап үлчиләр. Шулай ук сазлык белән әйләндереп алынган зур булмаган (0,5 гектарга кадәр) утраулар да билгеләнә. Искәрмә: әгәр әлеге күл яисә сазлык хайваннарның сезонлы туплану һәм үрчү урыны, сирәк очраучы һәм нәзберек төрләрнең фактта тереклек итү урыны булып торса, ул очракта буфер зонасы киңәйтелергә тиеш
5	Чокырлар, су агымнарының тирән үзәнлекләре, башка төрле сөзәклекләр	Су агымнарының тирән кергән үзәнлекләре һәм чокырлар – тауның текәлеге 10°С башланып киткәндә. Башка текә таулар (киртләчләр, текә ярлар) – тауның текәлеге кимендә 20° булганда.	Нормативларда башкача билгеләнмәсә, сөзәк тау өсте һәм асты буйлап киңлеге кимендә 15-20 м буфер зоналары билгеләнә. Сөзәк тауның үзе һәм буфер зонасы әһәмиятле объект булып тора.
6	Төп токымнарның, урман белән капланган калкулыкның шәрә урыннары, известьлы токым, ачык комлы кишәрлекләр, дюналар, таш чәчелгән урыннар	Куәте аз булган туфрак үсемлекләре белән капланган, төп токымнар шәрәләнә торган урыннар. Таш чәчелгән урыннар – төрле зурлыктагы һәм шомалыктагы ташлар җыелмасы. Тау битләрендә, тау киртләчләрендә, ярларда һәм алар янәшәсендә еш очрый. Ташлы һәм шәрәләнгән урыннар аз куәтле туфрак үсемлекләре белән капланырга мөмкин. Комлы дюналар өлешчә аз куәтле туфрак-үсемлек катламы белән ныгытылырга мөмкин.	Объект кишәрлекнең төп токымнары шәрәләнгән чиге буйлап яисә таш чәчелгән урын чиге буйлап билгеләнә. Таш чәчелгән, төп токымнар шәрәләнгән урын, дюна комплексы кырыеннан киңлеге кимендә 20 метрлы буфер зонасы билгеләнә.
7	Аерым зур йомры ташлар һәм кантарлар	Лишайниклар һәм үсемлекләр белән капланган аерым зур йомры ташлар (2 $м^3$ башлап) һәм кантарлар.	Аерым зур йомры ташларны мәйданлы объектны билгеләмичә генә билгеләргә була, аларның тупланышы мәйданлы объект буларак билгеләнә
8	Карст элементлары	Известькатнашмалы токым ятмалары якын яткан урыннарда ярыклар, бүрәнкәләр, юкка чыга торган су агымнары һәм сулыклар, коры үзәнлекле сазлыклар. Калын	Объект тирәли уйсулык, куышлык кырыеннан киңлеге кимендә 20 м буфер зонасы билгеләнә.

		известьташ катламының су белән юылган куышлыклары. Өслегендә уйсулыклар, җимерек, ярык урыннар күренә. Карст элементлары белән чишмәләр, кизләүле сазлыклар бәйле булырга мөмкин. Өслегендә шәрәләнгән известьташлар күренергә мөмкин.	
9	Ачык һәм ярымачык урыннар	Урман белән капланмаган кишәрлекләр: зур булмаган аланлыклар, сирәклекләр, болынлыклар һ.б. (шул исәптән сазлыкланган). Агачларның тулылыгы 0,4 ким. Запасы 50 $м^3$/га ким.	Чиге буйлап агачлар арасында (тулылыгы һәм запасы ким булган кишәрлек)
10	Таркалу тәрәзәләре чыбык-чабык һәм җил аударган агачлар-туфрак комплекслары белән тупланган.	Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге чыбык-чабыклар (диаметры 20 см башлана). Җил аударган агач-туфрак комплекслары (ВПК) – зур агачларның тамыр системасы һәм туфракның өске катламнары белән бергә аву нәтиҗәсе	Таркалу тәрәзәләрен табигый яңару төркемнәре, шулай ук башка объектлар белән берлектә билгеләү максатка ярашлы була. Билгеләү эше объект чикләре буенча башкарыла.
11	Коры-сары, биек түмәрләр, куышлы агачлар, берән-сәрән ятучы зур чыбык-чабыклар	Төрле токымнардан зур күләмле (диаметры 20 см башлана торган) коры-сары. Куышлы һәм тукран тукыган эзләре булган коры-сары аеруча кыйммәтле була. 2–5 м биеклегендәге һәм 20 см зуррак диаметрлы табигый эре түмәрләр. Куышлы агачлар. Төрле токымга караган, төрле таркалу стадияләрендәге чыбык-чабыклар (диаметры 20 см башлана)	Диләнке эшләгәндә куркыныч тудырмый торган коры-сарыны саклау максатка ярашлы була. Коры-сарылы һәм куышлы тере агачлар зарури сакланырга тиеш.
12	Күп еллык агачлар һәм аларның чәчәклекләре, җыйнак биологик кыйммәтле урыннар	Берән-сәрән күп еллык агачлар, аларның чәчәклекләре һәм җыйнак биологик кыйммәтле кишәрлекләр.	Күп еллык, янгынга каршы корытылган наратлар, карт усак, кара зирек, кәҗә талы аеруча кыйммәтле. Агачларның ябалдашы яхшы үсеш алган һәм җилгә каршы торырга сәләтле булырга тиеш. Күп еллык агачларның чәчәклекләре һәм җыйнак биологик кыйммәтле өлешләре составында агачларны саклау оптималь булып тора.
13	Төбәк өчен сирәк токым агачлары	Киң яфраклы токымлы агачлар: имән, корычагач, карама, өрәңге, юкә.	Сирәк токым агачларының җыйнак төркемнәрен һәм шушы токымнарга караучы берән-сәрән агачларны үз эченә алган чәчәклекләр саклана.
14	Сирәк һәм терлек	Чикләвек куагы, артыш, миләш,	Сөйрәнмәләрдән башка

	азыгы булган куаклыклар	гөлҗимеш, зелпе куаклары һ.б.	саклана.
15	Яңартылуның гамәлдәге төркемнәре	Киселгән урыннарда үсеш алырга мөмкин булган ышанычлы үренте төркемнәре. Дренажланган урыннарда агач чыбылдыгы тәрәзәләрендә яңартылу төркемнәре, зур коры-сары тупланган урыннарда чыршы шытымы.	Үренте чәчәклекләре яңартылуның югары тыгызланган өлеше чикләре буенча билгеләнә
16	Сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлекләрнең һәм гөмбәләрнең тереклек итү урыннары	Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм/яисә региональ Кызыл китапка кертелгән сирәк очраучы һәм нәзберек үсемлек һәм гөмбә төрләренең яңа ачыкланган даими тереклек итү урыннары.	Төрләрнең биологиясе һәм экологик таләпләре нигезендә билгеләнә. Күпчелек сирәк төрләрне билгеләве авыр булганга күрә, сирәк төр һәм аларны саклау өчен зарури чикләр булу-булмавын тәгаенләштерү өчен биология белгеченә мөрәҗәгать итәргә киңәш ителә. Әгәр берле нөсхә яисә тереклек ияләренең җыйнак төркеме ачыкланса, алар тирәли киңлеге кимендә 50 метрлы буфер зонасын билгеләргә кирәк
17	Куышлы агачлар	Берән-сәрән тере яки куышлы коры агачлар.	Аерым агачлар яки агач төркемнәре рәвешендә җилгә каршы торучанлыкны, бөҗәк ашаучы кошларны күчерү урыннарын тәэмин итү өчен, шулай ук башка кыйммәтле объектлар составында саклана
18	Зур оялыклары булган агачлар	Зур оялыклары булган агачлар саклана, диаметрында 1 м зуррак оялар, шулай ук эре оялар тупланган урыннар махсус кыйммәткә ия.	1 м һәм аннан зуррак диаметрлы оялар өчен буфер зонасының киңлеге – 500 м (елның теләсә кайсы вакытында), ә калган оялар өчен 100–300 м кимрәк булырга тиеш (кошларның күздә тотылган төренә карап). Буфер зонасының зурлыгы орнитолог белгеч тарафыннан тикшерү, ояның кемгә каравын һәм статусын билгеләү нәтиҗәләре буенча тәгаенләштерелергә мөмкин.
19	Зур кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары	0.5 м биегрәк булган кырмыска оялары тирәли 20 м радиуста кисүләр тыелган буфер зонасы аерып чыгарыла.

1.1.9. Гамәлдәге урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларына, урман инфраструктурасы ясауга бәйле булмаган объектларга, әлеге объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү чараларына территориаль планлаштыру документларында каралган сыйфатлама

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Саклагыч урманнар, эксплуатация урманнары һәм резерв урманнары өчен урман инфраструктурасы объектлары исемлеген раслау турында» 2012 елның 17 июлендәге 1283-р номерлы боерыгы.

РФ Урман кодексының 13 статьясы нигезендә урман юллары урманнардан теләсә нинди файдалану ысулында, шулай ук урманнарны саклау, яклау һәм яңадан үрчетү максатларында да төзелергә мөмкин.

Гамәлдәге урман юлларына сыйфатлама киләсе таблицада китерелде.

Урман юлларына сыйфатлама

Юлларның төрләре	Юллар озынлыгы, км					Гомуми файдаланудагы
	Бар-лыгы	Урман хуҗалыгы (типлары буенча)				
		I тип	II тип	III тип	Җәм-гысе	
1	2	3	4	5	6	7
Юллар, барлыгы	135,6	3,2	2,2	110,9	116,3	19,3
шул исәптән						
а) автомобиль	135,6	3,2	2,2	110,9	116,3	19,3
алардан:						
каты түшәмәле	-	-	-	-	-	-
грунт	135,6	3,2	2,2	110,9	116,3	19,3

Квартал ызаннарының озынлыгы – 143 км, чиктәш җирдән файдаланучылар белән чик озынлыгы –541 км, урман грунт юллары озынлыгы – 185 км.

Гамәлдәге урман инфраструктурасы объектлары якныча 15 км озынлыгында агач кисүне һәм квартал ызаннарын чистартуны һәм 1072 данә (ел саен 350 данә) күләмендә квартал баганалары урнаштыруны таләп итә.

Урманчылык территориясендә урман эшкәртү объектлары юк.

Урман инфраструктурасы төзүгә бәйле булмаган объектларны урман фонды җирләрендә төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү РФ Урман кодексының 21 статьясына нигезләнеп гамәлгә ашырыла.

Линия объектларының гомуми озынлыгы 158 км тәшкил итә, шуларның: электр линиясе – 26 км, нефть үткәргечләре – 129 км, газ үткәргечләре – 1 км, башка трассалар – 1 км.

Территориаль планлаштыру схемасы буенча урманчылык территориясендә өстәмә объектлар планлаштырылмый. Башка категориягә караган, урман урнашкан җирләрдә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү урманнарның максатчан билгеләнеше буенча башка федераль законнарда каралган очракларда рөхсәт ителә.

Урман инфраструктурасы оештыруга бәйле булмаган объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдаланылган җирләр Россия Табигать

ресурслары һәм экология министрлыгының һәм Роскомземның «Җирләрне рекультивацияләү, туфракның уңдырышлы катламын салдыру, саклау һәм нәтиҗәле файдалану турында төп нигезләмәләр раслау турында» 1995 елның 22 декабрендәге 525/67 номерлы боерыгы нигезендә рекультивацияләнергә тиеш.

Россия Табигать ресурслары министрлыгының 2014 елның 1 декабрендәге 528 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан агач материалын һәм бүтән урман ресурсларын эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә саклаучы урманнарда һәм махсус саклануучы урман кишәрлекләрендә урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Урманнарны максатчан билгеләнеше буенча, гамәлдәге һәм проектлана торган махсус саклануучы табигать территорияләрен, урман, урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын, урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган объектларны тамгалап, кварталлар буйлап бүлгәләнеше 3 номерлы карта-схемада күрсәтелде.

3 нче карта-схема

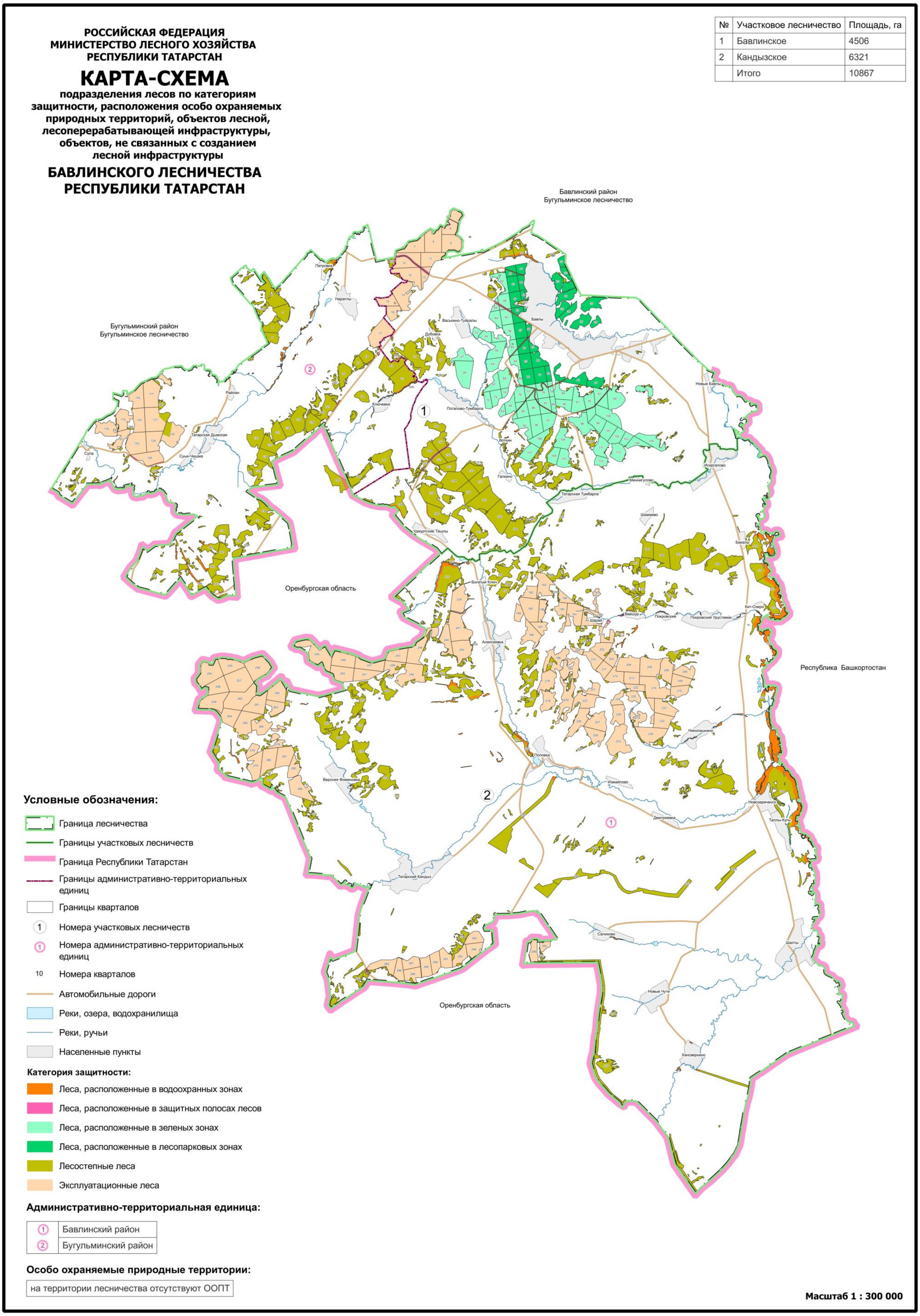

1.2. Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Урманнардан файдалану урман мөнәсәбәтләрендә катнашучы гражданнар һәм юридик затлар тарафыннан гамәлгә ашырыла (РФ Урман кодексының 4 статьясы).

Шул ук вакытта, РФ Урман кодексының 5 статьясы нигезендә, урман динамикалы рәвештә яңартыла һәм трансформациягә бирелә торган табигый ресурс буларак карала, чөнки югарыда аталган статья нигезендә урманнардан файдалану, аларны саклау, яклау һәм яңадан үрчетү экологик система яки табигый ресурс кебек урман төшенчәсеннән чыгып гамәлгә ашырыла.

Урманчылык территориясендә урманнардан кварталларга бүлеп рөхсәтле файдалану төрләре 5 нче таблицада күрсәтелгән.

5 нче таблица

Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре

Файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
1. Агач әзерләү (РФ Урман кодексының 29 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
2. Терлек азыгы әзерләү (РФ Урман кодексының 31 статьясы)	Баулы	Кварталлар: 6, 8, 9, 14, 15, 116-120, 124, Квартал өлешләре: 7, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 121-123, 125, 126	1885
	Кандыз	Кварталлар: 182-193, 198-200, 202-206, 208-215, 218-234, 239-251, 254-266, 276,278-282, 284, 286-294, 299, 300 Квартал өлешләре: 201, 285,	6964
	Җәмгысе		8849
3. Агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыю (РФ Урман кодексының 32 статьясы)	Баулы	Квартал өлешләре: 1-164, 338-363	8583.7
	Кандыз	Квартал өлешләре: 165-337	8951.8
	Җәмгысе		17535.5
4. Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәре җыю (РФ Урман кодексының 34 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
5. Аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 36 статьясы)	Баулы	Квартал өлешләре: 1-30, 42, 45, 46, 49, 50, 53-56, 59, 60, 63, 64, 67-69, 73-79, 82-164, 338-363	8829,6

Файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
	Кандыз	Квартал өлешләре: 165-337	11434,6
	Җәмгысе		20264.2
6. Авыл хуҗалыгы алып бару (РФ Урман кодексының 38 статьясы).	Баулы	1-30, 42, 45, 46, 50, 53-56, 59, 60, 63, 64, 67-69, 73-79, 82-164, 338-363	9859
	Кандыз	165-337	12459
	Җәмгысе		22318
6.1 Балыкчылыкны гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 38.1 статьясы)	Баулы	1-30, 42, 45, 46, 50, 53-56, 59, 60, 63, 64, 67-69, 73-79, 82-164, 338-363	9859
	Кандыз	165-337	12459
	Җәмгысе		22318
7. Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 40 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
8. Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 41 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
9. Урман плантацияләре булдыру һәм аларны эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 42 статьясы)	Баулы	Квартал өлешләре: 6, 7, 8, 9, 10-17, 116-126,	7053.7
	Кандыз	Квартал өлешләре: 182-193, 198-200, 201, 202-206, 208-215, 218-234, 239-251, 254-266, 276, 278-282, 284, 285, 286-294, 299, 300	6496.1
	Җәмгысе		13549.8
10. Җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү (РФ Урман кодексының 39 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
11. Урман питомниклары булдыру һәм аларны	Баулы	1-164, 338-363	10833

Файдалану төрләре	Кишәрлек урманчылыгы	Кварталлар яки аларның өлешләре исемлеге	Мәйданы, гектар
1	2	3	4
эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 39.1 статьясы)	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
12. Җир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару (РФ Урман кодексының 43 статьясы).	Баулы	Квартал өлешләре: 1-164, 338-363	8583.7
	Кандыз	Квартал өлешләре: 165-337	8951.8
	Җәмгысе		17535.5
13. Су саклагычларын һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портлары территорияләрен булдыру һәм киңәйтү, гидротехник корылмаларны төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 44 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
14. Линия объектларын төзү, реконструкцияләү, эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 45 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
15. Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын төзү һәм эксплуатацияләү (РФ Урман кодексының 46 статьясы)	Баулы	Квартал өлешләре: 6, 7, 8, 9, 10-17, 116-126,	7053.7
	Кандыз	Квартал өлешләре: 182-193, 198-200, 201, 202-206, 208-215, 218-234, 239-251, 254-266, 276, 278-282, 284, 285, 286-294, 299, 300	6496.1
	Җәмгысе		13549.8
16. Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру (РФ Урман кодексының 47 статьясы)	Баулы	1-164, 338-363	10833
	Кандыз	165-337	12363
	Җәмгысе		23196
17. РФ Урман кодексының 6 статьясының 2 өлеше нигезендә билгеләнгән бүтән төрләр	Баулы		-
	Кандыз		-
	Җәмгысе		-

3 БҮЛЕК. УРМАННАРДАН РӨХСӘТЛЕ ФАЙДАЛАНУ НОРМАТИВЛАРЫ, ПАРАМЕТРЛАРЫ ҺӘМ ЧОРЛАРЫ, УРМАННАРНЫ САКЛАУ, ЯКЛАУ ҺӘМ ЯҢАДАН ҮРЧЕТҮ НОРМАТИВЛАРЫ

2.1. Урманнардан агач материалы әзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач материалы әзерләү өчен файдалану Россия Федерациясе Урман кодексының 29, 29.1, 30 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы әзерләү кагыйдәләре белән регламентлана.

Агач материалы әзерләү эшкуарлык эшчәнлеге максатларында гражданнар, юридик затлар тарафыннан, шулай ук гражданнар тарафыннан – шәхси максатларда (җылыту, төзелмәләр торгызу һ.б. өчен) гамәлгә ашырылырга мөмкин.

«Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законында каралган искәрмәле очракларда урман утыртмаларын сату-алу шартнамәләре нигезендә дәүләт ихтыяҗларын яки муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен агач материалы әзерләүне гамәлгә ашыру рөхсәт ителә.

Чикләрендә агач материалы әзерләү өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән кварталлар исемлеге 5 нче таблицада күрсәтелә.

Әгәр РФ Урман кодексында башкасы билгеләнмәгән булса, диләнкедә (кисү өчен билгеләнгән урман утыртмалары урнашкан территориядә) агач материалын әзерләү өчен кисүләрне гамәлгә ашыру рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 23.1 статьясы):

1) өлгергән, картайган урман утыртмаларын;

2) урманнарны саклау буенча чаралар үткәргәндә уртача яшьтәге, өлгергән, картайган урман утыртмалары;

3) РФ Урман кодексының 13, 14, 21 һәм 21.1 статьяларында каралган объектларны төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен, РФ Урман кодексының 68.3 статьясында каралган эшләрне башкару өчен билгеләнгән теләсә кайсы яшьтәге урман утыртмалары.

Агач материалы әзерләү эше эксплуатация урманнарында, саклагыч урманнарда гамәлгә ашырыла, әгәр РФ Урман кодексында, бүтән федераль законнарда башкасы каралмаса.

Саклагыч урманнарда тоташ кисүләр РФ Урман кодексның 21 статьясының 6 өлешендә каралган очракларда һәм сайланма кисүләр үзләренең тиреләк хасил итә, су саклый торган, санитар-гигиеник, савыктыру һәм башка төрле функцияләрен югалта башлаган урман утыртмаларын саклагыч урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар башкара торган файдалы функцияләрнең сакланышын тәэмин итә торган урман утыртмаларына алмаштыруны тәэмин итмәгән очракларда гамәлгә ашырыла, әгәр РФ Урман кодексында башкача билгеләнмәгән булса.

Урман агачларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, әзерләнгән агач материалын алып чыгу агач материалы әзерләү максатларында урман кишәрлегеннән файдаланучы зат тарафыннан урман декларациясе буенча

декларацияләнә торган чор башланган датадан 12 ай эчендә гамәлгә ашырыла. Агач материалы урман агачларын сату-алу шартнамәсе яисә РФ Урман кодексының 19 статьясының 5 өлешендә күрсәтелгән контракт нигезендә әзерләнгән очракта, агачларны кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу эшләре шартнамәдә яисә контрактта билгеләнгән вакыт эчендә тиешенчә гамәлгә ашырыла.

Урман агачларын, тарттыруның (транспорт белән күчерүнең), өлешчә эшкәртүнең, саклауның, алып чыгуның вакытлары урманнан файдаланучы затның язмача гаризасы нигезендә, вәкаләтле орган тарафыннан иң күбе 12 айга арттырылырга мөмкин.

Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменнән (агач алуның рөхсәт ителгән күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләр яшен бозып, агач материалы әзерләү тыела.

2.1.1. Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме

Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару РФ Урман кодексының 29 статьясы, «Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләмен исәпләп чыгару тәртибен раслау турында» 2011 елның 27 маендагы 191 номерлы Рослесхоз боерыгы, «Кисентеләрнең яшьләрен билгеләү турында» 2015 елның 09 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлеге урман хуҗалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын сайланма кисүләр буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме 6 нчы таблицада китерелде.

Әлеге урман хуҗалыгы регламентының гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган агачларны сайланма кисүләр буенча диләнке исәпләмәсе 7 нчы таблицада китерелә.

6 нчы таблица

Урман хуҗалыгы регламенты гамәлдә булу чорына өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын сайланма кисүләр буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
Урманнарның максатчан билгеләнеше – саклагыч урманнар																
Саклаучы урман категорияләре – Су саклау зоналарында урнашкан урманнар																
Сайланма кисү																
Хуҗалык бүлемтеге – Каен																
Токымы – Каен																
Барлыгы хисапка	1,5	0,17									0,5	0,08			1,0	0,09

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
кертелгән																
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты												15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	0,5	0,01									0,5	0,01				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,05															
- тамыр		0,001														
- матди кыйммәт		0,001														
- эшкә яраклы																
Хуҗалык бүлемтеге – Усак																
Токымы – Усак																
Барлыгы хисапка кертелгән	2,1	0,38									2,1	0,38				
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты												15				
запас																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	2,1	0,06									2,1	0,06				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,21															
- тамыр		0,006														
- матди		0,00														

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча														
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
кыйммәт		5														
- эшкә яраклы		0,00 4														
Хуҗалык бүлемтеге – Имән																
Токымы – Имән 4-5б бонитет																
Барлыгы хисапка кертелгән	1,0	0,05													1,0	0,05
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас																
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке																
- тамыр																
- матди кыйммәт																
- эшкә яраклы																
Саклагыч урман категорияләре буенча җәмгысе																
Барлыгы хисапка кертелгән	4,6	0,60									2,6	0,46			2,0	0,14
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты												15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	2,6	0,07									2,6	0,07				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы	0,26															

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
диләнке																
- тамыр		0,007														
- матди кыйммәт		0,006														
- эшкә яраклы		0,004														
Саклагыч урманнар категориясе – саклагыч урман полосаларында урнашкан урманнар (тимер юл транспорты турында Россия Федерациясе законнары, автомобиль юллары турында һәм юл эшчәнлеге турында законнар нигезендә билгеләнгән тимер юлларга бүлеп бирелгән полосалар чикләрендә һәм автомобиль юлларының юл буе полосаларында урнашкан урманнар)																
Сайланма кисү																
Хуҗалык бүлемтеге – Нарат																
Токымы – Нарат																
Барлыгы хисапка кертелгән	0,3	0,07									0,3	0,7				
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты												15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	0,3	0,01									0,3	0,01				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,03															
- тамыр		0,001														
- матди кыйммәт																
- эшкә яраклы																
Хуҗалык бүлемтеге – Имән																
Токымы – Имән 4-5б бонитет																
Барлыгы хисапка кертелгән	3,2	0,32											0,5	0,06	2,7	0,26
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
Бер мәртәбәдә киселә торган запас																
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке																
- тамыр																
- матди кыйммәт																
- эшкә яраклы																
Хуҗалык бүлемтеге – Каен																
Токымы – Каен																
Барлыгы хисапка кертелгән	10	1,13											3,6	0,53	6,4	0,6
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас																
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке																
- тамыр																
- матди кыйммәт																
- эшкә яраклы																
Саклагыч урман категорияләре буенча җәмгысе																
Барлыгы хисапка кертелгән	13,5	1,52									0,3	0,07	4,1	0,59	9,1	0,86
Гомуми запастан												15				

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	0,3	0,1									0,3	0,01				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,03															
- тамыр		0,001														
- матди кыйммәт																
- эшкә яраклы																
Саклагыч урманнар категориясе – урман-дала урманнары (дала зонасында, урман-дала зонасында урнашкан, саклау функцияләрен үти торган урманнар)																
Сайланма кисү																
Хуҗалык бүлемтеге – Нарат																
Токымы – Нарат																
Барлыгы хисапка кертелгән	2,2	0,57							1,7	0,45	0,5	0,12				
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты										25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	2,2	0,14							1,7	0,12	0,5	0,02				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,22															
- тамыр		0,014														
- матди кыйммәт																

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча														
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
- эшкә яраклы																
Хуҗалык бүлемтеге – Имән																
Токымы – 1б-3 бонитетлы имән																
Барлыгы хисапка кертелгән	3,8	0,65							3,8	0,65						
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты										25						
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	3,8	0,16							3,8	0,16						
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,38															
- тамыр		0,016														
- матди кыйммәт		0,014														
- эшкә яраклы		0,01														
Хуҗалык бүлемтеге – Имән																
Токымы – Имән 4-5б бонитет																
Барлыгы хисапка кертелгән	312,5	33,15							13,5	2,01	43,2	5,82	108,8	12,39	147	12,93
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты										25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	56,7	1,37							13,5	0,5	43,2	0,87				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы	5,67															

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
диләнке																
- тамыр		0,137														
- матди кыйммәт		0,119														
- эшкә яраклы		0,09														
Хуҗалык бүлемтеге – Каен																
Токымы – Каен																
Барлыгы хисапка кертелгән	193,5	28,48							8,5	1,7	57,5	9,45	36,7	5,58	90,8	11,75
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты										25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	66	1,85							8,5	0,43	57,5	1,42				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	6,6															
- тамыр		0,185														
- матди кыйммәт		0,173														
- эшкә яраклы		0,057														
Хуҗалык бүлемтеге – Усак																
Токымы – Усак																
Барлыгы хисапка кертелгән	226,8	38,32					24,9	5,97	43,9	8,78	50,2	8,67	55,3	8,88	52,5	6,02
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты								30		25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	119	5,32					24,9	1,8	43,9	2,21	50,2	1,31				

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	11,9															
- тамыр		0,532														
- матди кыйммәт		0,474														
- эшкә яраклы		0,332														
Хуҗалык бүлемтеге – Юкә																
Токымы – Юкә																
Барлыгы хисапка кертелгән	1,3	0,26									1,3	0,26				
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты												15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	1,3	0,04									1,3	0,04				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,13															
- тамыр		0,004														
- матди кыйммәт		0,004														
- эшкә яраклы		0,002														
Хуҗалык бүлемтеге – Тирәкле																
Токымы – Тирәк																
Барлыгы хисапка кертелгән	1,1	0,25									0,4	0,11	0,7	0,14		
Гомуми запастан уртача сайлап алу												15				

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	0,4	0,02									0,4	0,02				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,04															
- тамыр		0,002														
- матди кыйммәт		0,002														
- эшкә яраклы																
Саклагыч урман категорияләре буенча җәмгысе																
Барлыгы хисапка кертелгән	741,2	101,68					24,9	5,97	71,4	1359	153,1	24,43	201,5	26,99	290,3	30,7
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты								30		25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	249,4	8,90					24,9	1,8	71,4	3,42	153,1	3,68				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	24,94															
- тамыр		0,89														
- матди кыйммәт		0,786														
- эшкә яраклы		0,491														
Саклагыч урман категорияләре – урман паркы зоналарында урнашкан урманнар																
Сайланма кисү																
Хуҗалык бүлемтеге – Имән																
Токымы – Имән 4-5б бонитет																
Барлыгы	21,1	1,71									2,8	0,36			18,3	1,35

Күрсәткечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
хисапка кертелгән																
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты												15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	2,8	0,05									2,8	0,05				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,28															
- тамыр		0,005														
- матди кыйммәт		0,004														
- эшкә яраклы		0,003														
Хуҗалык бүлемтеге – Каен																
Токымы – Каен																
Барлыгы хисапка кертелгән	165,9	26,20					3,4	0,68	48,9	9,57	54,5	8,75	37	5,08	22,1	2,12
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты								30		25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	106,8	3,9					3,4	0,2	48,9	2,41	54,5	1,29				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	10,68															
- тамыр		0,39														
- матди кыйммәт		0,367														

Күрсәткечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
- эшкә яраклы		0,121														
Хуҗалык бүлемтеге – Усак																
Токымы – Усак																
Барлыгы хисапка кертелгән	7,6	1,13					3	0,54					2	0,3	2,6	0,29
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты								30								
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	3	0,16					3	0,16								
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	0,3															
- тамыр		0,016														
- матди кыйммәт		0,014														
- эшкә яраклы		0,01														
Хуҗалык бүлемтеге – Юкә																
Токымы – Юкә																
Барлыгы хисапка кертелгән	33,3	7,42					2,1	0,5	25,3	5,99	1,4	0,25	2,3	0,44	2,2	0,24
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты								30		25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	28,8	1,69					2,1	0,15	25,3	1,51	1,4	0,03				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә	2,88															

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
тотылучы диләнке																
- тамыр		0,169														
- матди кыйммәт		0,15														
- эшкә яраклы		0,093														
Саклагыч урман категорияләре буенча җәмгысе																
Барлыгы хисапка кертелгән	227,9	36,46					8,5	1,72	74,2	15,56	58,7	9,36	41,3	5,82	45,2	4,0
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	141,4	5,8					8,5	0,51	74,2	3,92	58,7	1,37				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	14,14															
- тамыр		0,58														
- матди кыйммәт		0,535														
- эшкә яраклы		0,227														
Саклагыч урманнар категориясе – яшел зоналарда урнашкан урманнар																
Сайланма кисү																
Хуҗалык бүлемтеге – Имән																
Токымы – 1б-3 бонитетлы имән																
Барлыгы хисапка кертелгән	3,7	0,48											1,8	0,29	1,9	0,19
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган																

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча														
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
запас																
Уртача алганда	10															
кабатлану чанлык чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке																
- тамыр																
- матди кыйммәт																
- эшкә яраклы																
Хуҗалык бүлемтеге – Имән																
Токымы – Имән 4-5б бонитет																
Барлыгы хисапка кертелгән	193,4	18,11							3,2	0,45	27,6	3,63	46,3	5,22	116,3	8,81
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты										25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	30,8	0,65							3,2	0,11	27,6	0,54				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	3,08															
- тамыр		0,065														
- матди кыйммәт		0,057														
- эшкә яраклы		0,042														
Хуҗалык бүлемтеге – Каен																
Токымы – Каен																
Барлыгы хисапка кертелгән	196,9	23,4							1,4	0,25	26,8	4,02	74,3	9,9	94,4	9,23
Гомуми запастан										25		15				

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	28,2	0,67							1,4	0,07	26,8	0,6				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	2,82															
- тамыр		0,067														
- матди кыйммәт		0,063														
- эшкә яраклы		0,021														
Хуҗалык бүлемтеге – Усак																
Токымы – Усак																
Барлыгы хисапка кертелгән	36,8	5,75					1,9	0,44	2,8	0,49	13,9	2,38	11,2	1,71	7	0,73
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты								30		25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	18,6	0,61					1,9	0,14	2,8	0,12	13,9	0,35				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	1,86															
- тамыр		0,061														
- матди кыйммәт		0,054														
- эшкә яраклы		0,038														
Хуҗалык бүлемтеге – Юкә																

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
Токымы – Юкә																
Барлыгы хисапка кертелгән	152,7	37,23					82,7	22,49	26,5	6,62	32,3	6,5	3,8	0,67	7,4	0,95
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты								30		25		15				
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	141,5	9,38					82,7	6,75	26,5	1,66	32,3	0,97				
Уртача кабатлану чоры	10															
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	14,15															
- тамыр		0,938														
- матди кыйммәт		0,835														
- эшкә яраклы		0,518														
Саклау категориясе буенча җәмгысе																
Барлыгы хисапка кертелгән	583,5	84,97					84,6	22,93	33,9	7,81	100,6	16,53	137,4	17,79	227	19,91
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	219,1	11,31					84,6	6,89	33,9	1,96	100,6	2,46				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	21,91															
- тамыр		1,131														

Күрсәткечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
- матди кыйммәт		1,009														
- эшкә яраклы		0,619														
Саклагыч урманнар буенча җәмгысе																
Барлыгы хисапка кертелгән	1570,7	225,23					118	30,62	179,5	36,96	315,3	50,85	384,3	51,19	573,6	55,61
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	612,8	26,09					118	9,2	179,5	9,3	315,3	7,59				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	61,28															
- тамыр		2,609														
- матди кыйммәт		2,336														
- эшкә яраклы		1,341														
шул исәптән – ылыслы																
Барлыгы хисапка кертелгән	2,5	0,64							1,7	0,45	0,8	0,19	1,8	0,37	0,2	0,03
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	2,5	0,15							1,7	0,12	0,8	0,03				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә																

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
тотылучы диләнке																
- тамыр																
- матди кыйммәт																
- эшкә яраклы																
Каты яфраклы																
Барлыгы хисапка кертелгән	538,7	54,47							20,5	3,11	73,6	9,81	1574	17,96	287,2	23,59
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	94,1	2,23							20,5	0,77	73,6	1,46				
Уртача кабатлану чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	9,66															
- тамыр		0,238														
- матди кыйммәт		0,194														
- эшкә яраклы		0,145														
йомшак яфраклылар																
Барлыгы хисапка кертелгән	1029,5	170,12					118	30,62	157,3	33,4	240,9	40,85	226,9	33,23	286,4	32,02
Гомуми запастан уртача сайлап алу проценты																
Бер мәртәбәдә киселә торган запас	516,2	23,71					118	9,2	157,3	8,41	240,9	6,1				
Уртача кабатлану																

Күрсәт-кечләр	барлыгы		шул исәптән тулылыгы буенча													
	га	мең куб. метр	1,0		0,9		0,8		0,7		0,6		0,5		0,4-0,3	
			га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр	га	мең куб. метр
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	14	15
чоры																
Ел саен исәпкә тотылучы диләнке	51,62															
- тамыр		2,37 1														
- матди кыйммәт		2,14 2														
- эшкә яраклы		1,19 6														

7 нче таблица

Өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме

Хуҗ. бүлемтеге һәм өстенлек итүче токым	Урман үсемлекләре белән капланган җирләр, га	Шул исәптән яшь төркемнәре буенча						Өлгергән һәм картайган утыртмалар запасы, мең м^3	1 га экспл. фондына уртача запасы, м^3	Тамыр массасының уртача үсеше, мең м^3	Кисенте яше	Исәпләп чыгарылган исәп диләнкеләре, га					Киңәш ителә торган диләнке хисабы					Эксп. фондыннан файдалану еллары саны	Утыртмаларның күздә тотылган калдык өлеше, га	
		Үрентеләр	Урта яшьле		Өлгереп килүче	Өлгергән һәм картайган						Эзлекле файдалануда	2 нче яшькә карачы	1 нче яшькә карачы	Интеграл	Торышы буенча	Мәйданы, гектар	Тамыр запасы, мең м^3	Матди кыйммәткә әйләндерелә				Өлгереп килүче	Өлгергән һәм картайган
			Барлыгы	Хисапка кертелгән		Барлыгы	Ш.и. картайган				яшь классы								Барлыгы	ш.и. эшл.	Ликвидтан эшлекле %			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Эксплутация урманнары																								
Тоташ диләнке кисүләр – мәйданы, га																								
Наратлы Нарат 1б-2	875	227	295	295	328	25		5,3	208	3.2	81	10	11	9	7		2	0,4	0,3	0,3	92	13	486	107
Чыршылы Чыршы 1б-3	137	112	25	25						0.4	81	1											11	
Карагайлы Карагай	104	40	56	56	8				231	0.3	81	1											56	
Имәнле Биек кәүс. имән	83	73	10	1						0.2	101													
Имәнле Тәб. кәүсәле имән 1б-3	726	9	155	114	325	237	9	29,2	123	1.5	61	11	23	28	20		20	2,4	2,1	1,5	72	12	114	360
Имәнле Тәб. кәүсәле имән 4-5б	704	1	34	7	43	626	420	77	123	1.1	51	13	23	34	24		23	2,7	2,4	1,7	72	28	7	444
Өрәңгеле 1б-3	1211	191	940	298	52	28		4,6	167	3.4	61	19	5	4	5		4	0,7	0,6	0,4	75	7	298	40
Өрәңгеле Өрәңге 4-5 б	18		11	11	4	3		0,4	131	0.1	51		1		1							10	11	4
Каенлы	1598	110	614	359	272	602	21	85,2	141	3.7	61	21,3	34,9	37,4	33,2		33,2	4,6	4,1	2,6	52,7	13,6	305,2	414,8

Каен																								
Усаклы Усак	1789	319	279	279	384	807	134	155,8	193	6.4	41	34	41,7	50,2	37,4		41,7	8,1	7,1	5,6	66,3	13,6	237,2	595,0
Юкәле Юкә	663	60	264	150	167	172		40,2	234	2.3	61	10	16	17	15		14	3,3	2,9	2,0	70	12	150	191
Тирәк Тирәкле	3		2	2		1	1	0,1	163		31											7	1	
Таллы Тал	1	1									41													
Кисү ысуллары буенча җәмгысе	7912	1143	2685	1597	1583	2501	585	397,8		22,6		121,3	155,9	179,6	143,6		137,8	22,2	19,5	14,1	52,0	10,2	1676,3	2085,8
шул исәптән																								
Ылыслы	1116	379	376	376	336	25		5,3		3,9		12	11	9	8		2	0,4	0,3	0,3	92	13	486	107
Каты яфраклы	2742	274	1150	431	424	894	429	111,2		6,3		44	52	66	50		47	5,8	5,1	3,6	73	19	430	848
Йомшак яфраклылар	4054	490	1159	790	823	1582	156	281,3		12,4		65,3	92,5	104,6	85,6		88,8	16,0	14,1	10,2	50,0	10,2	693,3	1200,8

2.1.2. Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын кисү буенча файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

8 нче таблица.

Урманнарны тәрбияләгәндә урта яшьле, өлгереп килүче, өлгергән һәм картайган урман утыртмаларының файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Баулы урманчылыгы									
Саклагыч урманнар									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	301,6	69,1					370,7
		мең м³	66,3	19,96					86,26
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	30,2	4,6					34,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	1620	225					1845
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	1237	192					1429
	эшкә яраклы	м³	860	136					996
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	85,9						85.9
		мең м³	12,9						12.9
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	8,6						8.6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	282						282
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	220						220
	эшкә яраклы	м³	149						149
Җәмгысе ылыслы									

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәклəү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	387,5	69,1					456,6
		мең м³	79,2	19,96					99,16
2	Кабатлану чоры	ел		15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	38,8	4,6					43,4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	1902	225					2127
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	1457	192					1649
	эшкә яраклы	м³	1009	136					1145
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – Имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	15,9						15,9
		мең м³	1,09						1,09
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,6						1,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	31						31
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	20						20
	эшкә яраклы	м³	8						8
Өстенлек итүче токым – Тәбәнәк кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	9,5	8,6					18,1
		мең м³	1,02	1,13					2,15
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1	0,6					1,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	19	11					30
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	12	10					22
	эшкә яраклы	м³	6	5					11
Өстенлек итүче токым – Өрәңге									
1	Урманчылык	га	236,7	78,6					315,3

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м³	25,14	12,73					37,87
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	23,7	5,2					28,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	513	190					703
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	337	164					501
	эшкә яраклы	м³	140	76					216
Җәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	262,1	87,2					349,3
		мең м³	27,25	13,86					41,11
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	26,3	5,8					32,1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	563	201					764
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	369	174					543
	эшкә яраклы	м³	154	81					235
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	4,8	49,6					54,4
		мең м³	0,74	7,63					8,37
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,5	5,0					5,5
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	19	176					195
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	14	150					164
	эшкә яраклы	м³	7	94					101
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык	га	61,7	102,9					164,4

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м³	7,03	16,62					23,65
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	6,1	10,3					16,4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	176	428					604
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	115	341					456
	эшкә яраклы	м³	55	130					185
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	53,8	55,3					109,1
		мең м³	7,81	13,36					21,17
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	5,4	5,5					10,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	207	322					529
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	122	259					381
	эшкә яраклы	м³	71	128					199
Җәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	120,3	207,8					328,1
		мең м³	15,58	37,61					53,19
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	12,0	20,8					32,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	402	926					1328
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	251	750					1001
	эшкә яраклы	м³	133	352					485
Саклагыч урманнар буенча җәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	769,9	364,1					1134
		мең м³	122,03	71,43					193,46

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	77,1	31,2					108,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	2867	1352					4219
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	2077	1116					3193
	эшкә яраклы	м³	1296	569					1865
Эксплуатация урманнары									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	61,8	104,3					166,1
		мең м³	6,91	26,63					33,54
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	6,2	7,0					13,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	177	278					455
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	138	240					378
	эшкә яраклы	м³	96	167					263
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	48,7	7,8					56,5
		мең м³	5,57	1,58					7,15
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	4,9	0,8					5,7
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	141	25					166
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	113	22					135
	эшкә яраклы	м³	76	15					91
Җәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	110,5	112,1					222,6
		мең м³	12,48	28,21					40,69

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	11,1	7,8					18,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	318	303					621
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	251	262					513
	эшкә яраклы	м³	172	182					354
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – Имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	19,3						19,3
		мең м³	1,81						1,81
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,9						1,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	40						40
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	27						27
	эшкә яраклы	м³	10						10
Өстенлек итүче токым – Тәбәнәк кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	7,2	4,9					12,1
		мең м³	0,7	0,93					1,63
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,7	0,3					1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	11	15					26
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	8	13					21
	эшкә яраклы	м³	3	6					9
Өстенлек итүче токым – Өрәңге									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	329,1	25,6					354,7
		мең м³	34,65	3,18					37,83
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	32,9	1,7					34,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	689	45					734
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	448	38					486
	эшкә яраклы	м³	185	17					202
Җәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	355,6	30,5					386,1
		мең м³	37,16	4,11					41,27
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	35,5	2					37,5
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	740	60					800
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	483	51					534
	эшкә яраклы	м³	198	23					221
Йомшак яфраклылар									
Үстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	12,8	145,6					158,4
		мең м³	1,55	23,13					24,68
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,3	14,6					15,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	42	348					390
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	30	296					326
	эшкә яраклы	м³	17	176					193
Үстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	64,2	19,7					83,9
		мең м³	4,77	2,07					6,84
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	мәйданы	га	6,4	2					8,04
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	153	47					200
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	99	38					137
	эшкә яраклы	м³	49	14					63
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	59	3,5					62,5
		мең м³	7,51	0,67					8,18
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	5,9	0,4					6,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	182	10					192
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	108	8					116
	эшкә яраклы	м³	64	4					68
Җәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	136	168,8					304,8
		мең м³	13,83	25,87					39,7
2	Кабатлану чоры	ел			5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	13,6	17					30,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	377	405					782
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	237	342					579
	эшкә яраклы	м³	130	194					324
Эксплуатация урманнары буенча җәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	602,1	311,4					913,5
		мең м³	63,47	58,19					121,66
2	Кабатлану чоры	ел			5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	60,2	26,8					87
	сайлап алына торган								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәкләү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	запас								
	тамыр	м³	1435	768					2203
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	971	655					1626
	эшкә яраклы	м³	500	399					899
Баулы урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	1372	675,5					2047,5
		мең м³	185,5	129,62					315,12
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	137,3	58					195,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	4302	2120					6422
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	3048	1771					4819
	эшкә яраклы	м³	1796	968					2764
Шул исәптән ылыслы хуҗалык буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	498	181,2					679,2
		мең м³	91,68	48,17					139,85
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	49,9	12,4					62,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	2220	528					2748
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	1708	454					2162
	эшкә яраклы	м³	1181	318					1499
Каты яфраклылар хуҗалыгы буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	617,7	117,7					735,4
		мең м³	64,41	17,97					82,38
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	61,8	7,8					69,6
	сайлап алына торган запас								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	тамыр	м³	1303	261					1564
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	852	225					1077
	эшкә яраклы	м³	352	104					456
Йомшак яфраклылар хуҗалыгы буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	256,3	376,6					632,9
		мең м³	29,41	63,48					92,82
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	25,6	37,8					63,4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	779	1331					2110
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	488	1092					1580
	эшкә яраклы	м³	263	546					809
Баулы кишәрлеге урманчылыгы									
Саклагыч урманнар									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	225,8	59,6					285,4
		мең м³	49,77	17,27					67,04
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	22,6	4,0					26,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	1257	197					1454
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	957	168					1125
	эшкә яраклы	м³	665	119					784
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	73,6						73,6
		мең м³	11,22						11,22
2	Кабатлану чоры	ел	10						
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	7,4						7,4
	сайлап алына торган								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	запас								
	тамыр	м³	244						244
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	191						191
	эшкә яраклы	м³	128						128
Җәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	299,4	59,6					359
		мең м³	60,99	17,27					78,26
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	30,0	4,0					34,0
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	1501	197					1698
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	1148	168					1316
	эшкә яраклы	м³	793	119					912
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – Имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	15,9						15,9
		мең м³	1,09						1,09
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,6						1,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	31						31
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	20						20
	эшкә яраклы	м³	8						8
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	7,7						7,7
		мең м³	0,83						0,83
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,8						0,8
	сайлап алына торган запас								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	тамыр	м³	16						16
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	10						10
	эшкә яраклы	м³	5						5
Өстенлек итүче токым – Өрәңге									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	221,5	69,5					291
		мең м³	23,06	11,22					34,28
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	22,2	4,6					26,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	458	165					623
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	302	143					445
	эшкә яраклы	м³	124	66					190
Җәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	245,1	69,5					314,6
		мең м³	24,98	11,22					36,2
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	24,6	4,6					29,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	505	165					670
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	332	143					475
	эшкә яраклы	м³	137	66					203
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	4,8	25,1					29,9
		мең м³	0,74	3,51					4,25
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,5	2,5					3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	19	72					91

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м^3	14	62					76
	эшкә яраклы	м^3	7	41					48
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	36,4	100,0					136,4
		мең м^3	4,25	16,3					20,55
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	3,6	10,0					13,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м^3	98	420					518
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м^3	64	335					399
	эшкә яраклы	м^3	31	128					159
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	53,8	36,2					90
		мең м^3	7,81	8,69					16,5
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	5,4	3,6					9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м^3	207	194					401
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м^3	122	156					278
	эшкә яраклы	м^3	71	76					147
Җәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	95,0	161,3					256,3
		мең м^3	12,8	28,5					41,3
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	9,5	16,1					25,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м^3	324	686					1010
	матди кыйммәткә әйләндереп була	м^3	200	553					753

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	торган								
	эшкә яраклы	м³	109	245					354
Саклагыч урманнар буенча җәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	639,5	290,4					929,9
		мең м³	98,77	56,99					155,76
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	64,1	24,7					88,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	2330	1048					3378
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	1680	864					2544
	эшкә яраклы	м³	1039	430					1469
Эксплуатация урманнары									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	24,8	22,4					47,2
		мең м³	2,21	5,49					7,7
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	2,5	1,5					4,0
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	54	63					117
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	44	55					99
	эшкә яраклы	м³	31	39					70
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	13,5	1,5					15,0
		мең м³	1,72	0,3					2,02
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,4	0,2					1,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	45	5					50
	матди кыйммәткә әйләндереп була	м³	35	4					39

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	торган								
	эшкә яраклы	м³	25	3					28
Җәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	38,3	23,9					62,2
		мең м³	3,93	5,79					9,72
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	3,9	1,7					5,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	99	68					167
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	79	59					138
	эшкә яраклы	м³	56	42					98
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – Имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	7,9						7,9
		мең м³	0,7						0,7
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,8						0,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	13						13
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	9						9
	эшкә яраклы	м³	3						3
Өстенлек итүче токым – Тәбәнәк кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	2,2						2,2
		мең м³	0,15						0,15
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,2						0,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	3						3
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	2						2

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	эшкә яраклы	м^3	1						1
Өстенлек итүче токым – Өрәңге									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	141,0	3,6					144,6
		мең м^3	15,65	0,54					16,19
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	14,1	0,2					14,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м^3	295	11					306
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м^3	190	9					199
	эшкә яраклы	м^3	78	4					82
Җәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	151,1	3,6					154,7
		мең м^3	16,5	0,54					17,04
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	15,1	0,2					15,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м^3	311	11					322
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м^3	201	9					210
	эшкә яраклы	м^3	82	4					86
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га		7,6					7,6
		мең м^3		0,99					0,99
2	Кабатлану чоры	ел		10					10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га		0,8					0,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м^3		15					15
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м^3		13					13
	эшкә яраклы	м^3		8					8

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәкләү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га		1,6					1,6
		мең $м^3$		0,15					0,15
2	Кабатлану чоры	ел		10					10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га		0,2					0,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	$м^3$		4					4
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	$м^3$		4					4
	эшкә яраклы	$м^3$		2					2
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	2,7						2,7
		мең $м^3$	0,49						0,49
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,3						0,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	$м^3$	7						7
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	$м^3$	4						4
	эшкә яраклы	$м^3$	2						2
Җәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	2,7	9,2					11,9
		мең $м^3$	0,49	1,14					1,63
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,3	1,0					1,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	$м^3$	7	19					26
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	$м^3$	4	17					21
	эшкә яраклы	$м^3$	2	10					12
Эксплуатация урманнары буенча җәмгысе									
1	Урманчылык	га	192,1	36,7					216,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең $м^3$	20,92	7,47					28,39
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	19,3	2,9					22,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	$м^3$	417	98					515
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	$м^3$	284	85					369
	эшкә яраклы	$м^3$	140	56					196
Баулы кишәрлеге урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	831,6	327,1					1158,7
		мең $м^3$	119,69	64,46					184,15
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	83,4	27,6					111
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	$м^3$	2747	1146					3893
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	$м^3$	1964	949					2913
	эшкә яраклы	$м^3$	1179	486					1665
Шул исәптән ылыслы хуҗалык буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	337,7	83,5					421,2
		мең $м^3$	64,92	23,06					87,98
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	33,9	5,7					39,6
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	$м^3$	1600	265					1865
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	$м^3$	1227	227					1454
	эшкә яраклы	$м^3$	849	161					1010
Каты яфраклылар хуҗалыгы буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча	га	396,2	73,1					469,3
		мең	41,48	11,76					53,24

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәкләү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	ачыкланган фонд	м³							
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	39,7	4,8					44,5
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	816	176					992
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	533	152					685
	эшкә яраклы	м³	219	70					289
Йомшак яфраклылар хуҗалыгы буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	97,7	170,5					268,2
		мең м³	13,29	29,64					42,93
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	9,8	17,1					26,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	331	705					1036
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	204	570					774
	эшкә яраклы	м³	111	255					366
Кандыз кишәрлеге урманчылыгы									
Саклагыч урманнар									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	75,8	9,5					85,3
		мең м³	16,53	2,69					19,22
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	7,6	0,6					8,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	363	28					391
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	280	24					304
	эшкә яраклы	м³	195	17					212
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык	га	12,3						12,3

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	таләпләре буенча ачыкланган фонд	мең м³	1,68						1,68
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,2						1,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	38						38
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	29						29
	эшкә яраклы	м³	21						21
Җәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	88,1	9,5					97,6
		мең м³	18,21	2,69					20,9
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	8,8	0,6					9,4
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	401	28					429
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	309	24					333
	эшкә яраклы	м³	216	17					233
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	1,8	8,6					10,4
		мең м³	0,19	1,13					1,32
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,2	0,6					0,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	3	11					14
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	2	10					12
	эшкә яраклы	м³	1	5					6
Өстенлек итүче токым – Өрәңге									
1	Урманчылык таләпләре буенча	га	15,2	9,1					24,3
		мең	2,08	1,51					3,59

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәм-гысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	ачыкланган фонд	м³							
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,5	0,6					2,1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	55	25					80
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	35	21					56
	эшкә яраклы	м³	16	10					26
Җәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	17,0	17,7					34,7
		мең м³	2,27	2,64					4,91
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,7	1,2					2,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	58	36					94
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	37	31					68
	эшкә яраклы	м³	17	15					32
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га		24,5					24,5
		мең м³		4,12					4,12
2	Кабатлану чоры	ел		10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га		2,5					2,5
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³		104					104
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³		88					88
	эшкә яраклы	м³		53					53
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	25,3	2,9					28,2
		мең м³	2,78	0,32					3,1

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	2,5	0,3					2,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	78	8					86
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	51	6					57
	эшкә яраклы	м³	24	2					26
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га		19,1					19,1
		мең м³		4,67					4,67
2	Кабатлану чоры	ел		10					10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га		1,9					1,9
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³		128					128
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³		103					103
	эшкә яраклы	м³		52					52
Җәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	25,3	46,5					71,8
		мең м³	2,78	9,11					11,89
2	Кабатлану чоры	ел			5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	2,5	4,7					7,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	78	240					318
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	51	197					248
	эшкә яраклы	м³	24	107					131
Саклагыч урманнар буенча җәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	130,4	73,7					201,1
		мең м³	23,26	14,44					37,7
2	Кабатлану чоры	ел			5				
3	Ел саен файдалану күләме								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	мәйданы	га	13	6,5					19,5
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	537	304					841
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	397	252					649
	эшкә яраклы	м³	257	139					396
Эксплуатация урманнары									
Ылыслы									
Өстенлек итүче токым – Нарат									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	37,0	81,9					118,9
		мең м³	4,7	21,14					25,84
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	3,7	5,5					9,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	123	215					338
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	94	185					279
	эшкә яраклы	м³	65	128					193
Өстенлек итүче токым – Чыршы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	35,2	6,3					41,5
		мең м³	3,85	1,28					5,13
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	3,5	0,6					4,1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	96	20					116
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	78	18					96
	эшкә яраклы	м³	51	12					63
Җәмгысе ылыслы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	72,2	88,2					160,4
		мең м³	8,55	22,42					30,97
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	мәйданы	га	7,2	6,1					13,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	219	235					454
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	172	203					375
	эшкә яраклы	м³	116	140					256
Каты яфраклы									
Өстенлек итүче токым – Имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	11,4						11,4
		мең м³	1,11						1,11
2	Кабатлану чоры	ел	10						10
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,1						1,1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	27						27
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	18						18
	эшкә яраклы	м³	7						7
Өстенлек итүче токым – тәбәнәк кәүсәле имән									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	5,0	4,9					9,9
		мең м³	0,55	0,93					1,48
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	0,5	0,3					0,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	8	15					23
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	6	13					19
	эшкә яраклы	м³	2	6					8
Өстенлек итүче токым – Өрәңге									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	188,1	22,0					210,1
		мең м³	19,0	2,64					21,64
2	Кабатлану чоры	ел	10	15					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	18,8	1,5					20,3

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	394	34					428
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	258	29					287
	эшкә яраклы	м³	107	13					120
Җәмгысе каты яфраклылар									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	204,5	26,9					231,4
		мең м³	20,66	3,57					24,23
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	20,4	1,8					22,2
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	429	49					478
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	282	42					324
	эшкә яраклы	м³	116	19					135
Йомшак яфраклылар									
Өстенлек итүче токым – Каен									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	12,8	138,0					150,8
		мең м³	1,55	22,14					23,69
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	1,3	13,8					15,1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	42	333					375
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	30	283					313
	эшкә яраклы	м³	17	168					185
Өстенлек итүче токым – Усак									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	64,2	18,1					82,3
		мең м³	4,77	1,92					6,69
2	Кабатлану чоры	ел	10	10	5				
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	6,4	1,8					8,2
	сайлап алына торган								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәкләү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	запас								
	тамыр	м³	153	43					196
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	99	34					133
	эшкә яраклы	м³	49	12					61
Өстенлек итүче токым – Юкә									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	56,3	3,5					59,8
		мең м³	7,02	0,67					7,69
2	Кабатлану чоры	ел	10	10					
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	5,6	0,4					6,0
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	175	10					185
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	104	8					112
	эшкә яраклы	м³	62	4					66
Җәмгысе йомшак яфраклы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	133,3	159,6					292,9
		мең м³	13,34	24,73					38,07
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	13,3	16,0					29,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	370	386					756
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	233	325					558
	эшкә яраклы	м³	128	184					312
Эксплуатация урманнары буенча җәмгысе									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	410	274,7					684,7
		мең м³	42,55	50,72					93,27
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	40,9	23,9					64,8
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	1018	670					1688

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркы-лы кисү	Яңар-тып кисү	Рәве-шен үзгәр-теп кисү	Реконс трук-ция кисү-ләре	Берән-сәрән агач-ларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	687	570					1257
	эшкә яраклы	м³	360	343					703
Кандыз кишәрлеге урманчылыгы буенча барлыгы									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	540,4	348,4					888,8
		мең м³	65,81	65,16					130,97
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	53,9	30,4					84,3
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	1555	974					2529
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	1084	822					1906
	эшкә яраклы	м³	617	482					1099
Шул исәптән токымнары буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	160,3	97,7					258
		мең м³	26,76	25,11					51,87
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	16	6,7					22,7
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	620	263					883
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	м³	481	227					708
	эшкә яраклы	м³	332	157					489
Каты яфр. буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	221,5	44,6					266,1
		мең м³	22,93	6,21					29,14
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	22,1	3					25,1
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	м³	487	85					572
	матди кыйммәткә әйләндереп була	м³	319	73					392

Т/с	Күрсәткечләр	Үлч. бер.	Урманнарны карау төрләре						Җәмгысе
			Сирәк-ләү	Аркылы кисү	Яңартып кисү	Рәвешен үзгәртеп кисү	Реконструкция кисүләре	Берәнсәрән агачларны кисү	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	торган								
	эшкә яраклы	$м^3$	133	34					167
Йомш. яфр. буенча									
1	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	га	158,6	206,1					364,7
		мең $м^3$	16,12	33,84					49,96
2	Кабатлану чоры	ел							
3	Ел саен файдалану күләме								
	мәйданы	га	15,8	20,7					36,5
	сайлап алына торган запас								
	тамыр	$м^3$	448	626					1074
	матди кыйммәткә әйләндереп була торган	$м^3$	284	522					806
	эшкә яраклы	$м^3$	152	291					443

Тәрбияви кисүләр Россия Табигать министрлыгының «Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерыгы нигезендә башкарыла.

Боерык нигезендә урманны карау буенча кисүнең яшь чорлары киләсе таблицада китерелгән.

Урманны карау буенча кисүләрнең яшь чорлары

Урманнарны караганда кисү төрләре	Урман утыртмаларының яше, ел				
	Кисенте яшенә карап, шытым бирүче агач токымыннан барлыкка килгән орлыклы һәм беренче генерацияле ылыслы һәм каты яфраклы		Кисенте яшенә карап, башка агач токымнары		
	100 елдан артык	100 елдан азрак	60 елдан артык	50-60 яшь	50 елдан азрак
1	2	3	4	5	6
Яктылык кертү өчен кисү	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	10 кадәр	5 кадәр
Кирәкмәгән үсемлекләрне кисү	11-20	11-20	11-20	11-20	6-10
Сирәкләү	21 - 60	21-40	21-40	21-30	11-20
Аркылы кисү	60 артык	40 артык	40 артык	30 артык	20 артык

Үсү шартлары типларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, бонитетлар классларын, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклыгын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимы нормативлары киләсе таблицада китерелде.

Тәрбияви кисү режимының нормативлары

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Ка-рый баш-лау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисен-тенең яшенә (өлгерү дәрә-җәсенә) карата максат-чан составы
			Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү еш-лыгы, запасы буенча %	Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү ешлы-гы, запасы буенча %	
			Караган нан соң	Кабат-лану-чанлы-гы (ел)	Караган нан соң	Кабат-лану-чанлы-гы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Нарат утыртмалары							
1.1. Нарат утыртмалары, саф һәм 2 берәмлеккә кадәр яфраклы катнашмалы	мүкле (III-IV)	8-10	0,9 0,7	15-20 10-15	0,9 0,8	10-15 15-20	8Нарат 2Каен
	нарат җиләкле (II-I)	5-10	0,8 0,6	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Нарат (1-2) Каен
	катлаулы (I-Ia)	5-10	0,8 0,6	20-30 10-12	0,8 0,7	20-25 15-20	(9-10) Нарат (1-+) Каен
	кара җиләкле (I-II)	5-10	0,9 0,7	20-25 10-12	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Нарат (1-2) Каен
	озын мүкле (III)	8-10	0,9 0,7	15-20 10-15	0,9 0,8	10-15 15-20	8Нарат 2Каен
1.2. Составында нарат өстенлек итүче наратлы-яфраклы (5-7 нарат, 3-5 яфраклы)	мүкле (III-IV)	4-7	0,9 0,7	20-30 10-15	0,9 0,8	15-20 15-20	(7-8) Нарат (2-3) Каен
	нарат җиләкле (II-I)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7-0,6	25-30 15-20	(8-9) Нарат (1-2) Каен
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-45 10-15	0,7 0,5	25-35 15-20	(8-10) Нарат (0-2) Каен
	кара җиләкле (I-II)	3-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,7 0,5	25-35 15-20	(7-9) Нарат (1-3) Каен

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	озын мүкле (III)	4-7	0,8 0,6	20-30 10-15	0,8 0,6	20-25 15-20	(6-8) Нарат (2-4) Каен
1.2.1. Составында 3-4 берәмлек нарат һәм 6-7 яфраклы катнашындагы наратлы-яфраклы	нарат җиләкле (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15-20	(6-8) Нарат (2-4) Каен
	катлаулы (I-Ia)	3-5	0,7 0,4	30-50 10-15	0,7 0,5	25-40 15-20	(6-9) Нарат (1-4) Каен
	кара җиләкле (I-II)	3-5	0,7 0,5	30-45 10-15	0,8 0,6	25-35 15-20	(6-8) Нарат (2-4) Каен
	озын мүкле (III)	4-6	0,8 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15-20	(5-7) Нарат (3-5) Каен
1.3. Яфраклы-наратлы (яфраклылар 7 берәмлектән артык, агачлар саны җитәрлек булганда 3 берәмлектән ким нарат)	Нарат җиләкле	3-5	-	-	-	-	(5-8) Нарат (2-5) Каен
	катлаулы	3-5	-	-	-	-	(6-9) Нарат (1-4) Каен
	кара җиләкле	4-6	-	-	-	-	(5-8) Нарат (2-5) Каен
	озын мүкле	4-7	-	-	-	-	(4-7) Нарат (3-6) Каен

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатлануч анлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатлануч анлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
2. Чыршы утыртмалары							
2.1. Чыршы утыртмалары, саф һәм 2 берәмлеккә кадәр яфраклы агачлар катнашында	катлаулы (Ia-I)	8-10	0,8 0,7	15-25 8-12	0,8 0,7	15-20 10-20	(9-10) Чыршы (0-1) Каен (Усак)
	кара җиләкле (I-II)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	8-10	0,8 0,7	15-20 8-10	0,8 0,7	15-20 10-20	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.2. Арасында чыршы өстенлек итә торган чыршы-яфраклы агачлар: 5-7 чыршы һәм 3-5 яфраклы агач	катлаулы (Ia-I)	6-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7-0,6	25-35 10-15 (20)	(9-10) Чыршы (0-1) Каен (Усак)
	кара җиләкле (I-II)	6-8	0,7 0,5	20-35 10-12	0,7-0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	6-8	0,7-0,6	20-35 10-12	0,7-0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.2.1. Составында 3-4 берәмлек чыршы һәм 6-7 яфраклы катнашкан чыршылы-яфраклы	катлаулы (Ia-I)	4-6	0,7 0,5	30-50 8-12	0,7 0,5	30-40 10-15 (20)	(8-10) Чыршы (0-2) Каен (Усак)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	кара җиләкле (I-II)	4-6	0,7-0,6	25-35 8-10	0,7-0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	0,7-0,6	25-35 8-10	0,7-0,6	20-30 10-15 (20)	(8-9) Чыршы (1-2) Каен (Усак)
2.3. Яфраклылар чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы булган яфраклы-чыршылы	катлаулы (Ia-I)	4-6	чикл. юк 0,5	чикл. юк 6-10	чикл. юк 0,5	чикл. юк 8-12	(8-10) Чыршы (0-2) Каен (Усак)
	кара җиләкле (I-II)	4-6	чикл. юк 0,5	30-40/100 8-10	чикл. юк 0,5	30-40/100 8-12	(7-8) Чыршы (2-3) Каен (Усак)
	елга буенда үсүче (II-III)	4-6	-	-	-	-	(>4) Чыршы (<6) Каен (Усак)
3. Имән утыртмалары							
3.1. Чиста һәм 2 берәмлеккә кадәр башка токымнар катнашындагы имән утыртмалары	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	10-15	0,8 0,6	25-35 10-15	0-1 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, б.т.
	Саф имәнлекләр (III-II; IV)	10-15	0,8 0,7	20-35 10-15	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә,

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисен-тенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максат-чан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатлану-чанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатлану-чанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							Е, б. ток.
	Имәнлекләр дымлы тугайлы	10-15	0,8 0,7	20-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, б.ток.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	15-20 15-20	(8-9) Имән (1-2) Юкә, Чыршы, б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	20-30 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(8-9) Имән (1-2) Кара зирек, б.т.
3.2. Составында 5-7 берәмлек имән өстенлек итүче катнаш утыртмалар (йомшак яфраклы һәм каты яфраклы токымнар белән)	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	4-6	0,7 0,5	30-40 10-15	0,8 0,6	20-35 15-20	(7-9) Имән (1-3) Юкә, Корычагач, Чыршы
	Саф имәнлекләр (III-II; IV)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-25 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыршы, б.т.
	Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	4-6	0,7 0,6	30-35 10-15	0,8 0,6	20-30 15-20	(7-8) Имән (2-3)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Ка-рый баш-лау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисен-тенең яшенә (өлгерү дәрә-җәсенә) карата максат-чан составы
			Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү еш-лыгы, запасы буенча %	Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү ешлы-гы, запасы буенча %	
			Караган нан соң	Кабат-лану-чанлы-гы (ел)	Караган нан соң	Кабат-лану-чанлы-гы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							Юкә, Чыр-шы, б.т.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,6	20-25 15-20	(7-8) Имән (2-3) Юкә, Чыр-шы, б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	4-6	0,7 0,6	25-35 10-15	0,8 0,7	20-30 15-20	(7-9) Имән (1-3) Кара ч., б.ток.
3.2.1. Составында 3-4 берәмлек имән катнашулы катнаш утыртмалар	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	3-5	0,7 0,5	30-50 7-12	0,7 0,6	25-40 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыр-шы, б.т.
	Саф юкәле-күрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-30 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыр-шы, б.т.
	Эре үләнле имәнлекләр (II-III; I)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә, Чыр-шы, б.т.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	3-5	0,7 0,5	30-40 7-12	0,7 0,6	25-35 10-15	(6-8) Имән (2-4) Юкә,

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							Чыршы, б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	3-5	0,7 0,5	30-50 7-12	0,7 0,6	25-40 10-15	(6-7) Имән (3-4) Кара зирек, б.т.
3.3. Йомшак яфраклы агачлар өстенлек итүче һәм составында кимендә 3 берәмлек, ләкин имән өстенлек итүче агачлыкларны формалаштыру өчен җитәрлек күләмдә имән катнаша торган катлаулы утыртмалар	Саф имәнлекләр-урман чикләвеге (II-I)	2-4					(5-7) Имән (3-5) б.т.
	Саф юкәле-күрәнле имәнлекләр (III-II; IV)	2-4					(4-7) Имән (3-6) б.т.
	Имәнлекләр дымлы тугайлы	2-4					(4-7) Имән (3-6) б.т.
	Юкәле дымлы имәнлекләр (III-IV; II)	2-4					(4-7) Имән (3-6) б.т.
	Елга буенда үсә торган зур үләнле имәнлекләр (II-III)	2-4					(4-7) Имән (3-6) Кара зирек, б.т.
4. Каен утыртмалары							
4.1. Каен утыртмалары: саф һәм өлешчә башка токымнар катнашында	нарат җиләкле-чәчбайлы (II-I)	10-12	0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
	катлаулы вак	8-12	0,8 0,7	20-30	0,8 0,6	25-30	(8-10)

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Ка-рый баш-лау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисен-тенең яшенә (өлгерү дәрә-җәсенә) карата максат-чан составы
			Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү еш-лыгы, запасы буенча %	Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы	Кисү ешлы-гы, запасы буенча %	
			Караган нан соң	Кабат-лану-чанлы-гы (ел)	Караган нан соң	Кабат-лану-чанлы-гы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	үләнле (II-I)			8-10		10-15	Каен (0-2) Нарат (Чыр-шы)
	кара җиләкле-вак үләнле (II-III)	8-12	0,8 0,7	20-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (Чыр-шы)
	озын мүкле (III-IV)	12-15	0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,6	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-10	0,8 0,7	25-35 8-10	0,8 0,6	25-35 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (Нарат)
	кара җиләкле-киң үләнле (I-II)	8-10	0,8 0,7	25-30 8-10	0,8 0,6	25-30 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы (Нарат)
	Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	8-10	0,8 0,7	20-25 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(8-10) Каен (0-2) Чыршы
4.2. Каенлы-усаклы утыртмалар, башка токымнар	катлаулы вак үләнле (II-I)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен (0-2) Нарат (0-+) Усак
	кара җиләкле-вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	20-40 10-15	0,7 0,5	20-40 10-15	(8-10) Каен

<table>
<tr><td rowspan="3">Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы</td><td rowspan="3">Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)</td><td rowspan="3">Ка-рый баш-лау яше, ел</td><td colspan="2">Сирәкләү</td><td colspan="2">Аркылы кисү</td><td rowspan="3">Кисен-тенең яшенә (өлгерү дәрә-җәсенә) карата максат-чан составы</td></tr>
<tr><td>Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы</td><td>Кисү еш-лыгы, запасы буенча %</td><td>Тәрбия-гә алганчы ябалдаш-ларның мини-маль йомык-лыгы</td><td>Кисү ешлы-гы, запасы буенча %</td></tr>
<tr><td>Караган нан соң</td><td>Кабат-лану-чанлы-гы (ел)</td><td>Караган нан соң</td><td>Кабат-лану-чанлы-гы (ел)</td></tr>
<tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td><td>8</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>(0-2) Нарат (0-+) Усак</td></tr>
<tr><td></td><td>катлаулы киң үләнле (Ia-I)</td><td>6-8</td><td>0,8 0,6</td><td>20-40 10-15</td><td>0,7 0,5</td><td>20-40 10-15</td><td>(8-10) Каен (0-2) Чыр-шы, Нарат (0-+) Усак</td></tr>
<tr><td></td><td>кара җиләкле-киң үләнле (I-II)</td><td>6-8</td><td>0,8 0,6</td><td>20-40 10-15</td><td>0,7 0,5</td><td>20-40 10-15</td><td>(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0-+) Усак</td></tr>
<tr><td></td><td>елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)</td><td>6-8</td><td>0,8 0,7</td><td>20-30 10-15</td><td>0,7-0,6</td><td>20-30 10-15</td><td>(8-10) Каен (0-2) Чыршы (0-+) Усак</td></tr>
<tr><td>4.3. Каенлы-чыршылы (каен чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы – чыршының икенче ярусы яки яшь агачы булган)</td><td>катлаулы киң үләнле (Ia-I)</td><td>4-6</td><td>0,8 0,6</td><td>20-35 10-15</td><td>0,7 0,5</td><td>25-35 10-15</td><td>(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр. (Үрен-те) 10 Чыршы</td></tr>
<tr><td></td><td>кара җиләкле-киң үләнле (I-II)</td><td>4-6</td><td>0,8 0,7</td><td>20-30 10-15</td><td>0,7 0,5</td><td>25-35 10-15</td><td>(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр.</td></tr>
</table>

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатлануչанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатлануچанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							(Үренте) 10 Чыршы
	Елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-III)	4-6	0,8 0,7	20-30 10-15	0,7-0,6	25-30 10-15	(7-10) Каен (0-3) Чыршы II яр. (Үренте) 10 Чыршы
5. Усак утыртмалары							
5.1. Төп үсемлекләр: чиста һәм башка токымнар катнаша торган	катлаулы вак үләнле (II-I)	10-15	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
	кара җиләкле-вак үләнле (III-II)	10-15	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	8-12	0,8 0,6	30-40 8-12	0,8 0,6	30-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Нарат, Каен
	кара җиләкле-киң үләнле (I-II)	8-12	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы,

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							Нарат, Каен
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	8-12	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	25-30 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен
5.2. Усаклы-чыршылы (усак чыбылдыгы астында кирәкле күләмдә чыршы – икенче ярусы яки яшь агачы булган)	катлаулы киң үләнле (Ia-I)	4-8	0,7 0,5	30-40 10-12	0,7 0,5	30-40 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II яр. (Үренте) 10 Чыршы
	кара җиләкле-киң үләнле (I-II)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чршы, Нарат, Каен II яр. (үренте) 10 Чыршы
	елга буенда үсә торган-зур үләнле (II-I)	4-8	0,8 0,6	30-35 10-12	0,7 0,5	25-35 10-15	(7-10) Усак (0-3) Чыршы, Каен II яр. (үр.) 10 Чыршы

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
6. Юкә утыртмалары							
6.1. Күп максатларга, шул исәптән агач материалы алу өчен билгеләнгән утыртмалар							
6.1.1. Саф чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә башка токымдагылар кушылмасы белән (2 берәмлеккә кадәр)	катлаулы вак үләнле юкәлекләр (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, б.т.
	кара җиләкле-вак үләнле (III-IV)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, б.т.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-25 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Чыршы, б.т.
	кара җиләкле-киң үләнле (II-III)	10-15	0,8 0,7	25-30 8-12	0,8 0,7	15-20 10-15	(8-10) Юкә (0-2) Нарат, Имән, б.т.
6.1.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Нарат, Чыршы, б.т.
	кара җиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) юкә (0-3) Нарат,

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
							Чыршы, б.т.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	6-8	0,8 0,6	25-35 8-12	0,8 0,6	20-30 10-15	(7-10) юкә (0-3) Нарат, Имән, б.т.
	кара җиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,8 0,6	25-30 8-12	0,8 0,7	20-25 10-15	(7-10) Юкә (0-3) Чыршы, Имән, б.т.
6.2. Умартачылык (нектар бүлемтеге) максатларында үстерелә торган утыртмалар							
6.2.1. Саф чиста юкә утыртмалары һәм өлешчә башка токымдагылар кушылмасы белән (2 берәмлеккә кадәр)	катлаулы вак үләнле юкәлекләр (II-III)	5-7	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, б.т. бер.
	кара җиләкле-вак үләнле (III-IV)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, б.т. бер.
	катлаулы киң яфраклы (I-II)	5-7	0,7 0,5	20-35 8-12	0,6 0,4	20-40 10-15	10 Юкә, б.т. бер.
	кара җиләкле-киң үләнле (II-III)	6-8	0,7 0,5	20-30 8-12	0,6 0,5	20-30 10-15	10 Юкә, б.т. бер.
6.2.2. Составында юкә өстенлек итүче катнаш утыртмалар	катлаулы вак үләнле (II-III) кара җиләкле-вак үләнле (III-IV) катлаулы киң яфраклы (I-II) кара җиләкле-киң	4-6 4-6 4-6 4-6	0,6 0,5 0,6 0,5 0,6 0,6 0,6 0,5	20-35 8-12 20-35 8-12 20-40 8-12 20-35 8-12	0,6 0,5 0,6 0,5 0,6 0,4 0,6 0,5	20-30 10-15 20-30 10-15 20-40 10-15 20-30 10-15	(9-10) Юкә (0-1) б.т. (9-10) Юкә (0-1) б.т.

Урман утыртмаларының кисүгә кадәрге составы	Урман төрләре төркемнәре (бонитет классы)	Карый башлау яше, ел	Сирәкләү		Аркылы кисү		Кисентенең яшенә (өлгерү дәрәҗәсенә) карата максатчан составы
			Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	Тәрбиягә алганчы ябалдашларның минималь йомыклыгы	Кисү ешлыгы, запасы буенча %	
			Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	Караганнан соң	Кабатланучанлыгы (ел)	
1	2	3	4	5	6	7	8
	үләнле (II-III)						
7. Зирек утыртмалары							
7.1. Саф кара зирек утыртмалары һәм составында башка йомшак яфраклы токымнар катнашында	елга буенда үсә торган-зур үләнле кара зиреклекләр (II-I)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-10	>0,8 0,8	15-25 10-15	(7-10) Кара зирек (0-3) Чыршы, имән
	кара зиреклек сазлыклы-зур үләнле (III-II)	10-15	0,8 0,7	20-25 8-10	>0,8 0,8	15-25 10-15	10 Кара зирек, б.т.
7.2. Кара зирек өстенлек итүче һәм составында башка кыйммәтле токымнар булган катнаш утыртмалар	елга буенда үсә торган-зур үләнле кара зиреклекләр (II-I)	8-10	0,8 0,6	20-30 8-10	0,8 0,7	20-25 10-15	(6-8) Кара зирек, (2-4) Чыршы, Имән, б.т.
8. Тирәк утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы тирәк утыртмалары		2-4	0,8 0,7	15-30 5-8	0,9 0,7	20-35 7-10	
9. Чәчбай утыртмалары							
Саф һәм өлешчә башка токымнар катнашындагы чәчбай утыртмалары		3-4	0,8 0,7	20-30 5-7	0,8 0,7	15-20 7-8	

Искәрмәләр:

1. Кисүләрнең максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0 тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар

шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисү ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Технологик коридорларны (запасы буенча 5–7 процентка) кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

2.1.3. Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

Барлык төр кисүләрдә ел саен рөхсәт ителгән агач материалы алу күләме 9 нче таблицада китерелә.

РФ Урман кодексының 60.8 статьясының 3 өлеше буенча зарарлы организмнарның чыганакларын бетергәндә чаралар уздыру барышында (һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кискәндә) әзерләнгән агач материалы күләме файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменә кертелми.

Кисүләрнең барлык төрләре буенча ел саен файдалану күләме 26,78 мең куб.метр матди кыйммәткә әйләндереп була торган агач материалы тәшкил итә.

9 нчы таблица

Барлык төр кисүләрдә файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләме (агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителгән күләме)

мәйданы - гектар, запасы - мең куб.метр

Токымнар төркеме	Агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителә торган күләме																			
	Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә				Урманнарны тәрбияләгәндә агачларны кискәндә				Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә				Урман инфраструктурасы булдыруга билгеләнгән урман кишәрлекләрендә агач әзерләү				барлыгы			
	мәйданы	запасы			мәй-даны	запасы			мәй дан ы	запасы			мәйдан ы	запасы			мәйданы	запасы		
		тамыр	матди кыйммәт	эшкә яраклы		тамыр	мат-ди кыйм мәт	эшкә яраклы		там ыр	мат ди кый ммә т	эшк ә яра клы		тамы р	матди кыймм әт	эшкә яраклы		тамыр	матди кыймм әт	эшкә яраклы
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Урманчылык буенча барлыгы																				
Ылыслы	2	0,4	0,3	0,3	62,3	2,75	2,16	1,50	-	-	-	-	0,3	0,05	0,03	0,01	64,6	3,2	2,49	1,81
Каты яфраклы	56,66	6,04	5,3	3,75	69,6	1,56	1,08	0,46	-	-	-	-	3,6	0,16	0,03	0,01	129,86	7,63	6,41	4,22
Йомшак яфраклы	140,42	18,4	16,2	11,4	63,4	2,11	1,58	0,8	-	-	-	-	3,4	0,21	0,10	0,06	207,22	20,72	17,88	12,26
Җәмгысе	199,08	24,84	21,8	15,45	195,3	6,42	4,82	2,76	-	-	-	-	7,3	0,42	0,16	0,08	401,68	31,68	26,78	18,29
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча: Баулы кишәрлеге урманчылыгы																				
Ылыслы	2	0.4	0.3	0.3	39.6	1.87	1.45	1.01	-	-	-	-	0.2	0.03	0.02	0.01	41.8	2.3	1.77	1.32
Каты яфраклы	19,06	1.3	1.1	0.8	44.5	0.99	0.69	0.29	-	-	-	-	1.7	0.07	0.02	0.01	65.26	2.36	1.81	1.1
Йомшак яфраклы	50	4.3	3.8	2.5.	26,9	1,04	0,77	0,37	-	-	-	-	1.3	0.1	0.05	0.03	78,2	5,44	4,62	3.41
Җәмгысе	71,06	6.0	5.2	3.6	111	3,9	2,91	1,67	-	-	-	-	3.2	0.2	0.09	0.05	185,26	10,1	8,2	5.32
Кандыз кишәрлеге урманчылыгы																				
Ылыслы	-	-	-	-	22.7	0.88	0.71	0.49	-	-	-	-	0.1	0.02	0.01	0	22.8	0.9	0.72	0.49

Токымнар төркеме	Агач материалы алуның ел саен рөхсәт ителә торган күләме																			
	Өлгергән һәм картайган агачларны кискәндә				Урманнарны тәрбияләгәндә агачларны кискәндә				Зыян күргән һәм һәлак булган агачларны кискәндә				Урман инфраструктурасы булдыруга билгеләнгән урман кишәрлекләрендә агач әзерләү				барлыгы			
	мәйданы	запасы			мәй-даны	запасы			мәйданы	запасы			мәйданы	запасы			мәйданы	запасы		
		тамыр	матди кыйммәт	эшкә яраклы		тамыр	мат-ди кыйммәт	эшкә яраклы		тамыр	матди кыйммәт	эшкә яраклы		тамыр	матди кыйммәт	эшкә яраклы		тамыр	матди кыйммәт	эшкә яраклы
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Каты яфраклы	37,6	4,74	4.2	2,95	25.1	0.57	0.39	0.16	-	-	-	-	1.9	0.09	0.01	0	64,6	5,4	4.6	3.11
Йомшак яфраклы	90,42	14,1	12,4	8,9	36,5	1,07	0,81	0,44	-	-	-	-	2.1	0.11	0.05	0.03	129,02	15,28	13,26	9,37
Җәмгысе	128,02	18,84	16,6	11,85	84,3	2,52	1,91	1,09	-	-	-	-	4.1	0.22	0.07	0.03	216,42	21,58	18,58	12,97

2.1.4. Кисентеләрнең яше

Урман утыртмалары кисентеләренең «Кисентеләрнең яшьләрен билгеләү турында» 2015 елның 09 апрелендәге 105 номерлы Рослесхоз боерыгы белән билгеләнгән яшьләре 10 нчы таблицада китерелде.

10 нчы таблица

Кисентеләрнең яше

<table>
<tr><th>Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре, ш.и. саклаучы урман категорияләре</th><th>Хуж/бүлемтекләре һәм аларга кергән өстенлек итүче токымнар</th><th>Бонитет класслары</th><th>Кисентеләрнең яше, ел</th></tr>
<tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="4">Урман үсә торган зона: Урман-дала зонасы
Урманлы район: РФ Европа өлешендәге урман-дала районы</td></tr>
<tr><td rowspan="17">Саклагыч урманнар (Су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары – саклагыч урманнар категориясеннән тыш)</td><td colspan="3">Ылыслы</td></tr>
<tr><td>Нарат, чыршы, карагай</td><td>Барысы да</td><td>101-120</td></tr>
<tr><td colspan="3">Каты яфраклы</td></tr>
<tr><td>Орлыклык имән, корычагач</td><td>Барысы да</td><td>121-140</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Үсентеле имән</td><td>III һәм югарырак</td><td>71-80</td></tr>
<tr><td>IV һәм түбәнрәк</td><td>61-70</td></tr>
<tr><td>Карама, өрәңге</td><td>Барысы да</td><td>71-80</td></tr>
<tr><td colspan="3">Йомшак яфраклылар</td></tr>
<tr><td>Бал бирүче (нектарлы) юкә</td><td>Барысы да</td><td>81-90</td></tr>
<tr><td>Каен, кара зирек, юкә (товарлык),</td><td>Барысы да</td><td>71-80</td></tr>
<tr><td>Усак, тирәк, кара тирәк, соры зирек, агачсыман тал</td><td>Барысы да</td><td>51-60</td></tr>
<tr><td>Тирәк (культуралар)</td><td>Барысы да</td><td>36-40</td></tr>
<tr><td colspan="3">Куаклыклар</td></tr>
<tr><td>Таллык</td><td>Барысы да</td><td>5</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Склагыч урманнар (су объектлары буйларында урнашкан тыюлыклы урман полосалары), эксплуатация урманнары</td><td colspan="3">Ылыслы</td></tr>
<tr><td>Нарат, чыршы, карагай</td><td>Барысы да</td><td>81-100</td></tr>
<tr><td colspan="3">Каты яфраклы</td></tr>
<tr><td>Орлыклык имән, корычагач</td><td>Барысы да</td><td>101-120</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Үсентеле имән</td><td>III һәм югарырак</td><td>61-70</td></tr>
<tr><td>IV һәм түбәнрәк</td><td>51-60</td></tr>
<tr><td>Карама, өрәңге</td><td>Барысы да</td><td>61-70</td></tr>
<tr><td colspan="3">Йомшак яфраклылар</td></tr>
<tr><td>Бал бирүче (нектарлы) юкә</td><td>Барысы да</td><td>81-90</td></tr>
<tr><td>Каен, кара зирек, юкә (товарлык)</td><td>Барысы да</td><td>61-70</td></tr>
<tr><td>Усак, тирәк, кара тирәк, соры</td><td>Барысы да</td><td>41-50</td></tr>
</table>

	зирек, агачсыман тал		
	Тирәк (культуралар)	Барысы да	31-35
	Куаклыклар		
	Таллык	Барысы да	5

2.1.5. Агачлыкларның тулылыгын һәм составын, диләнкеләрнең күләмнәрен, диләнкеләрнең тоташу чорларын, киртекләр санын, кисүләрнең кабатлану чорларын исәпкә алып, агач материалын сайлау проценты (ешлыгы)

РФ Урман кодексының 23 статьясында күрсәтелгән урманчылыкларда, урман паркларында агач материалы әзерләүгә карата таләпләр РФ Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының 2020 елның 1 декабрендәге 993 номерлы боерыгы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Диләнке эшләре төрләрен, аларны уздыру тәртибен һәм эзлеклелеген, диләнке эшләренең технологик картасы формасын, диләнкене карау акты формасын һәм диләнкене карау тәртибен раслау турында» 2022 елның 17 гыйнварындагы 23 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы әзерләү кагыйдәләрендә билгеләнгән.

Өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү буенча төп оештыру-техник элементларның параметрлары киләсе таблицада китерелде.

т/с	Агач материалы әзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисү	Тоташ кисү
1	2	3	4
Россия Федерациясе Европа өлешенең урман-далалы урман районы			
1.	**Сайланма кисүләр ешлыгы, %** Бик зәгыйфь Зәгыйфь Уртача Уртача-югары югары Бик югары (сайланма санитар кисү өчен)	 10 кадәр 11-20 21-30 31-40 41-50 51-70	
2.	**Диләнкеләрнең (сайланма кисүләрдә) чик мәйданы, гектар** Саклагыч урманнар: Ирекле-сайланма кисү Төркемле-сайланма кисү Тигез-эзлекле кисү Төркемле-эзлекле кисү Полоса аша эзлекле кисү Эксплуатация урманнары Ирекле-сайланма кисү Төркемле-сайланма кисү Тигез-эзлекле кисү Төркемле-эзлекле кисү Полоса аша эзлекле кисү	 25 15 15 10 5 50 30 30 25 15	

т/с	Агач материалы әзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисү	Тоташ кисү
1	2	3	4
	Россия Федерациясе Европа өлешенең урман-далалы урман районы		
3.	**Сайланма кисүләрдә диләнкеләрнең чик дәрәҗәдәге мәйданы, гектар** нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		 5 5 2,5 10 10
4.	**Тоташ кисүләрдәге диләнкеләрнең чик дәрәҗәдәге киңлеге, м** нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		 50 50 50 100 100
5.	**Диләнкеләр тоташу чоры, ел** нарат, карагай Чыршы, пихта орлыктан яңартылганда имән шытымнан яңартылганда имән һәм башка каты яфраклылар йомшак яфраклылар		 4 4 4 4 2
6.	**Кисүләр кабатлану чоры, ел** Ирекле-сайланма кисү Төркемле-сайланма кисү Тигез-эзлекле кисү Төркемле-эзлекле кисү Полоса аша эзлекле кисү	 8-30 8-30 4-8 30-40 4-8	
7.	**Урман кварталының 1 км ягына хисаплаганда киртекләр саны** диләнкеләрнең киңлеге (озынлыгы) 50 м кадәр булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 51-150 м булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 151-250 м булганда диләнкеләр киңлеге (озынлыгы) 250 м артыграк булганда		 4 артык түгел 3 артык түгел 2 артык түгел 1

т/с	Агач материалы әзерләү параметрлары. Кисү ысуллары	Сайланма кисү	Тоташ кисү
1	2	3	4
Россия Федерациясе Европа өлешенең урман-далалы урман районы			
8.	**Төяү пунктлары, җитештерү һәм көнкүреш объектлары өчен гомуми мәйдан (диләнкенең гомуми мәйданыннан)** - алга таба ясалма урман торгызып Мәйданы 10 гектардан артык булган диләнкеләрдә - сезонара агач материалы запаслары булдыру өчен - туфракка зыян салып 10 гектар һәм аннан да кимрәк булган урман полосаларында: - алга таба яңартып - алдан торгызып - эзлекле кисүләрдә - сайланма кисүләрдә	0,2 артык түгел 0,3 гектарга кадәр 0,25 гектарга кадәр	чикләнми 0,2 артык түгел 0,2 артык түгел 0,2 артык түгел 0,4 гектарга кадәр 0,3 гектарга кадәр
9.	**Сөйрәмә җир трассалары һәм диләнкедәге юллар мәйданы, (диләнке мәйданыннан %)** - күп операцияле техника кулланып - алга таба ясалма урман торгызып	0,2 артык түгел	0,2 артык түгел 10 кадәр чикләнми

2.1.6. Урманнарны торгызу алымнары

Урманнарны торгызу урманнарны табигый, ясалма яки катнаш ысул белән торгызу юлы белән гамәлгә ашырыла һәм Россия Табигать ресурслары министрлыгының 2021 елның 29 декабрендәге 1024 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны торгызу кагыйдәләре (алга таба – Урманнарны торгызу кагыйдәләре) белән регламентлана.

Урман төрләре һәм урманнарны торгызу ысуллары шулай ук Урманнарны торгызу кагыйдәләре белешмәләре белән җайга салына.

Татарстан Республикасында төп урман барлыкка китерүче токымнар булып гади нарат, Европа чыршысы, Себер карагае, сабакчалы имән, иенке каен, вак яфраклы юкә, гади усак, гади корычагач тора.

2.1.7. Урманнардан агач материалы әзерләү өчен файдалану вакытлары һәм башка мәгълүматлар

Агач материалы әзерләү әлеге Кагыйдәләр, Россия Федерациясе субъектының урман планы, урманчылыкның урман хуҗалыгы регламенты, шулай ук урманнарны үзләштерү проекты, урман декларациясе (урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе нигезендә агач материалы әзерләү яисә Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә агач материалы әзерләү өчен урман утыртмаларын бер үк вакытта сатып, урманнарны саклау буенча эшләрне сатып алуны гамәлгә ашыру очракларыннан тыш. Бу максатларда урманнарны саклау эшләрен башкару контрактына урман утыртмаларын сату-алу турында шартлар кертелә) нигезендә гамәлгә ашырыла. Бу

максатларда урманнарны саклау буенча эшләрне башкару контрактына урман утыртмаларын сатып алу-сату турында шартлар кертелә).

Урман утыртмаларын кисү, тарттыру, өлешчә эшкәртү, саклау, әзерләнгән агач материалын алып чыгу агач материалы әзерләү максатларында урман кишәрлегеннән файдаланучы зат тарафыннан урман декларациясе буенча декларацияләнә торган чор башланган датадан 12 ай эчендә гамәлгә ашырыла. Агач материалы урман утыртмаларын сату-алу шартнамәсе яисә РФ Урман кодексының 19 статьясының 5 өлешендә күрсәтелгән контракт (сату-алу) нигезендә әзерләнгән очракта, агачларны кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу эшләре шартнамәдә яисә контрактта билгеләнгән вакыт эчендә тиешенчә гамәлгә ашырыла.

Әлеге пунктта күрсәтелгән агачларны кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау һәм алып чыгу эшләре Гидрометеорология һәм әйләнә-тирә мохитне мониторинглау буенча федераль хезмәт белешмәсе белән расланган әлеге таләпләрне вакытында үтәү мөмкинлеген юкка чыгаручы начар һава шартлары барлыкка килгән очракта рөхсәт ителә.

Урман утыртмаларын кисүнең, агач материалы саклауның һәм алып чыгуның чорлары урманнан файдаланучы затның язмача гаризасы нигезендә, вәкаләтле орган тарафыннан иң күбе 12 айга арттырылырга мөмкин.

Исемлеге Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Россия Федерациясе Кызыл китабына яисә Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән, сирәк очрый торган һәм юкка чыгу куркынычы янаган агачларны, куакларны, лианаларны, бүтән урман үсемлекләрен саклау үзенчәлекләрен раслау турында» 2017 елның 29 маендагы 264 номерлы боерыгы белән расланган агачларның һәм куаклыкларның төрләренең (токымнарының) агач материалын әзерләү рөхсәт ителми. Агач материалы әзерләгәндә урманнарның биотөрлелеген арттыру максатларында теләсә кайсы ярусында һәм аларның төркемнәрендә аерым агачлар (карт агачлар, куышлы, кош оялары булган, шулай ук оя кору һәм вак җәнлекләрнең качу урыны өчен яраклы агачлар) сакланырга мөмкин.

Урман агачларын кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу вакытларын үзгәртүгә рөхсәт язмача рәвештә диләнкенең (кишәрлек урманчылыгын, урман кварталы номерын, урман-таксация бүлемтеге номерын, диләнке номерын) урнашкан урынын, диләнкенең мәйданын, агач материалының күләмен һәм агачларны кисү, тарттыру (транспорт белән күчерү), өлешчә эшкәртү, саклау, алып чыгу буенча билгеләнгән (озынайтылган) вакытны (датаны) күрсәтеп бирелә.

Агач материалы әзерләү өчен урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

2.2. Урманнардан чәер әзерләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 31 статьясы һәм Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Чәер әзерләү кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 9 ноябрендәге 911 номерлы боерыгы белән регламентлана.

Чәер әзерләү чәер әзерләү өчен билгеләнгән урманнарда гамәлгә ашырыла.

Кирт салу өчен өлгергән һәм картайган урман утыртмалары тапшырыла:

1) I-IV бонитет классларына караган нарат агачлары;

2) I-III бонитет классларына караган чыршы агачлары;

3) I-III бонитет классларына караган яфраклы агачлар;

4) I-III бонитет классларына караган урта яшьтәге, өлгереп килә торган һәм өлгергән пихта агачлары;

Кирт салу өчен түбәндәгеләр тапшырылырга мөмкин:

1) агачлыклар составында наратның катнашы урман утыртмасының агач материалының гомуми запасында 40% кимрәк булган урман утыртмалары;

2) сазлыкланган туфракларда IV бонитет классына караган һәм V бонитет классына караган нарат агачлары;

3) тоташмаган нарат агачлары;

4) үз билгеләнешен үтәп бетергән орлык бирүче нарат агачлары, орлык бирә торган полосалар;

5) сайланма кисү өчен билгеләнгән нарат агачлары;

6) 2-3 гектарга кадәр мәйданны биләүче имән агачлары.

10-15 еллык кирт салу вакытын тәэмин итү өчен өлгергән һәм картайган нарат агачлары җитәрлек булмаган очракта, кирт салуны тәмамлау вакытына кисү яшенә җитәчәк һәм кисү өчен билгеләнәчәк өлгереп килүче агачларга кирт салу рөхсәт ителә.

Чәер әзерләү чәер әзерләү өчен билгеләнгән урманнарда гамәлгә ашырыла.

Кирт салу өчен өлгергән һәм картайган урман утыртмалары тапшырыла:

1) I-IV бонитет классларына караган нарат агачлары;

2) I-III бонитет классларына караган чыршы агачлары;

3) I-III бонитет классларына караган яфраклы агачлар;

4) I-III бонитет классларына караган урта яшьтәге, өлгереп килә торган һәм өлгергән пихта агачлары;

Урманчылыкта урманнарны тәртипкә китергәндә кирт салу фонды ачыкланмады, чөнки кирт салу эше башкарылмый һәм алдагы исәпкә алу чорына проектланмый һәм таблица тутырылмый. Шуңа бәйле рәвештә, урманчылык буенча урман хуҗалыгы регламентында кирт салу төрләре, агачларда каррлар күләме һәм агачларның диаметрына карап, каррлар арасындагы каешларның киңлеге, урманнардан чәер әзерләү өчен файдалану чорлары каралмый.

11 нче таблица

Агачларга кирт салу фонды

мәйданы, мең гектар

Т/с	Күрсәткечләр	Кирт салу		
		Урманнарның максатчан билгеләнеше		
		Саклагыч урманнар	Эксплуатация урманнары	Җәмгысе
1	2	3	4	5
1	Кирт салуга яраклы, өлгергән һәм картайган утыртмалар, барлыгы:	-	-	-
	алардан:	-	-	-
1.1	Кирт салуга җәлеп ителмәгәне	-	-	-
1.2	Кирт салу буенча табышлы түгел	-	-	-
2	Ел саен кирт салу күләме	-	-	-

2.3. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыеп алу өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын әзерләү һәм җыеп алу өчен файдалану РФ Урман кодексының 32 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыеп алу кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 28 июлендәге 496 номерлы боерыгы, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Агач булмаган урман ресурсларын әзерләү һәм җыю өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән урман кварталларының һәм аларның өлешләренең исемлекләре 5 нче таблицада күрсәтелә.

2.3.1. Урманнардан агач булмаган урман ресурсларын төрләре буенча әзерләү һәм җыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыеп алу өчен урманнардан рөхсәтле файдалануның ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре 12 нче таблицада китерелгән.

12 нче таблица

Агач булмаган урман ресурслары әзерләү өчен урманнардан
рөхсәтле файдалану параметрлары

Т/с	Агач булмаган урман ресурсы төре	Үлчәү берәмлеге	Әзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Туз	тонна	14
2.	Агачларның, куакларның кайрысы	тонна	4,8

3.	Озын корыган ботак	тонна	12,9
4.	Ботаказык	тонна	15
5.	Чыршы һәм нарат ботаклары	тонна	15
6.	Чыршылар һәм (яки) яңа ел бәйрәмнәре өчен башка ылыслы токым агачлары	тонна	5

Агач булмаган урман ресурсларының классификациясе бар, аның нигезендә ресурсларны, барлыкка килү (әзерлек) урынына, ресурсны исәпкә алу (бәяләү) ысулына, файдалану холкына карап, 3 төркемгә бүлү каралган.

2.3.2. Урманнардан агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыю өчен файдалану чорлары

Агач булмаган урман ресурсларын әзерләү һәм җыю өчен дәүләт яки муниципаль милектәге урман кишәрлеген арендалау шартнамәсе ун елдан кырык тугыз елга кадәр төзелә.

2.4. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыю өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыеп алу өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 34, 35 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 494 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыеп алу кагыйдәләре, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ Татарстан Республикасы законы белән регламентлана.

Азык-төлек урман ресурсларына кыргый җимешләр, җиләкләр, чикләвекләр, гөмбәләр, орлыклар, каен суты һәм башка урман ресурслары керә.

Азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыеп алу гражданнар, юридик затлар тарафыннан эшкуарлык максатларында, шулай ук гражданнар тарафыннан – шәхси ихтыяҗлар өчен гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Гражданнар, юридик затлар урман кишәрлекләрен арендалау шартнамәләре нигезендә азык-төлек урман ресурсларын әзерлиләр һәм дару үләннәрен җыялар.

Урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе 10 елдан 49 елга кадәрге чорга төзелә.

Шәхси ихтыяҗлар өчен азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәрен җыю РФ Урман кодексының 11 статьясының 1 өлеше, «Татарстан Республикасында урманнардан файдалану турында» 2008 елның 22 маендагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә башкарыла.

Чикләрендә азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыеп алу өчен урманнардан файдалану рөхсәт ителгән урман кварталлары һәм аларның өлешләре исемлеге 5 нче таблицада күрсәтелгән.

2.4.1. Урманнардан азык-төлек урман ресурсларын һәм дару үләннәрен төрләре буенча әзерләү һәм җыеп алу өчен файдалану нормативлары (ел саен рөхсәт ителгән күләмнәре) һәм параметрлары

Азык-төлек урман ресурслары әзерләгәндә һәм дару үсемлекләрен җыйганда ел саен урманнардан рөхсәтле файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре 13 нче таблицада китерелә.

13 нче таблица

Азык-төлек урман ресурсларын әзерләгәндә һәм дару үләннәрен җыеп алганда урманнардан файдалану параметрлары

Т/с	Азык-төлек урман ресурсларының, дару үләннәренең төре	Үлчәү берәмлеге	Әзерләүгә ел саен рөхсәт ителә торган күләме
Азык-төлек ресурслары			
1.	Җиләкләр: нарат җиләге	тонна	
	Мүк җиләге	тонна	
	Күк җиләк	тонна	
	кура җиләге	тонна	11,8
	җир җиләге	тонна	1,5
	кара җиләк	тонна	
	кызыл бөрлегән	тонна	
	миләш, шомырт	тонна	60,1
	Җәмгысе	тонна	73,4
2.	Гөмбә: ак	тонна	
	майлы	тонна	
	ал гөмбә	тонна	
	кызыл гөмбә	тонна	
	каен гөмбәсе	тонна	
	гөреждәләр	тонна	
	әтәч гөмбәсе	тонна	
	баллы гөмбә	тонна	
	Җәмгысе	тонна	50,5
3.	Агач соклары – каен	тонна	993
Дару чималы			
4.	Сары мәтрүшкә, икеөйле кычыткан, ландыш, аю табаны, дару ромашкасы, акбаш, эт тигәнәге, канлы үлән, песи үләне, сәдәп гөле, лапчатка, үги ана яфрагы, кыр наратбашы һ.б.	т	0,3 (коры килеш)

Җиләк, гөмбә һәм дару чималлары уңышының 90 процентына кадәр өлеше җирле халык тарафыннан үзләштерелә.

2.4.2. Әзерләү һәм җыеп алу вакытлары

Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәре җыю өчен урманнардан рөхсәтле файдалану чорлары урман кишәрлегенең аренда шартнамәсендә билгеләнә.

2.4.3. Агач сутлары әзерләгәндә нормативлар һәм параметрлар

Каен суты әзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисәренә 5 елдан да ким булмаган вакыт кала рөхсәт ителә.

Каен суты әзерләү сайланма кисүләр башкарыла торган утыртмаларда кирт салу ысулы белән гамәлгә ашырыла, кисүгә билгеләнгән агачлардан алу рөхсәт ителә.

Кисеп җибәрү өчен тулылыгы кимендә 0,4 һәм бер гектарга кимендә 200 данә агачлы, бонитетның I-III классларына караган урманның сәламәт өлеше сайлап алына. Кисеп җибәргәндә күкрәк биеклегендәге диаметры 20 см һәм аннан да юанрак булган агачларны билгелиләр.

Агач тамыры башланган җирдән 20-35 см биеклектә канал бораулау эшләрен башкаралар. Агачта бер һәм аннан да күбрәк кирт салу тишекләре ясалган очракта, алар кәүсәнең бер ягында бер-берсеннән, сут бер савытка агып төшәрлек итеп, 8-15 см ераклыкта урнаштырыла.

Агач диаметрына карап, бораулана торган каналлар саны нормативлары киләсе таблицада китерелгән.

Агачның күкрәк биеклегендәге диаметры, см	Кирт салганда каналлар саны	Искәрмә
20-22	1	Диаметры 16 см булган агачларга кисәргә бер ел калгач кирт салу рөхсәт ителә, түбәндәгечә басым нормалары булганда: 16-20 см – 1 канал 21-24 см – 2 канал 25 см һәм күбрәк – 3 канал
23-27	2	
28-32	3	
33 һәм аннан күбрәк	3	

Кирт салу чоры тәмамланганнан соң, агачларның чирләп китүен кисәтү максатларында, тишекләр сагыз пастасы белән сылап куелырга яисә агач бөке белән ябылырга һәм вар, бакча замазкасы яисә известьлы балчык белән сылап куелырга тиеш.

Калган елларда каналлар беренче елгы кисеп җибәрү каналлары дәрәҗәсендә 10 см интервал белән агач кәүсәсе әйләнесенең теге яисә бу ягына таба бораулана.

Әзерләү агачның техник сыйфатларын саклап калырлык итеп гамәлгә ашырылырга тиеш.

2.4.4. Абага-кара абага әзерләү

Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү аларның үсентеләренә зыян китермәслек алымнар белән гамәлгә ашырылырга тиеш. Үсемлекләрне тамыры белән йолкып алу, яфракларына һәм тамыр үзәгенә зыян китерү тыела.

Кара абага чималын әзерләү бер кишәрлектә 3-4 ел дәвамында алып барыла. Аннары үсемлекләрне торгызу өчен тәнәфес кирәк: чималны бер тапкыр җыйган вакытта (бер сезонда) – 2-3 ел, ике тапкыр җыйган очракта – 3-4 ел.

2.4.5. Урманнардан азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыеп алу өчен файдалану чорлары

Дәүләти яисә муниципаль милектәге урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе, азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәрен җыю өчен урманнардан файдалану максатларында, РФ Урман кодексының 72 статьясындагы 3 өлеше нигезендә ун елдан алып кырык тугыз елга кадәр төзелә.

Урман кишәрлегенең аренда шартнамәсенең вакыты урман хуҗалыгы регламентында урманнардан файдалану буенча каралган чорга туры китереп билгеләнә.

2.5. Урманнардан аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Аучылык хуҗалыгы кыргый хайваннарның популяцияләре белән рациональ идарә итү һәм ел саен продукция алу рәвешендә урманнардан комплекслы файдалануга үз өлешен кертә.

Ау «Ау турында һәм аучылык ресурсларын саклау турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнардан аучылык хуҗалыгы алып бару һәм ауны гамәлгә ашыру өчен файдалану РФ Урман кодексының 25, 36 статьялары белән регламентлана.

Урманнардан ау хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен аучылык хуҗалыгын алып бару өчен файдалануны хокукый җайга салу Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрен һәм Урман кишәрлекләрен бирмичә аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2017 елның 12 декабрендәге 661 номерлы боерыгы, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Аучылык инфраструктурасына карый торган объектлар исемлеге турында» 2017 елның 11 июлендәге 1469-р номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Аучылык биләмәләре чикләренә хокукый режимында аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен башкару рөхсәт ителә торган җирләр кертелә.

Аучылык биләмәләре түбәндәгеләргә бүленә:

1) «Ау турында һәм аучылык ресурсларын саклау турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2009 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы федераль законда каралган нигезләрдә юридик затлар, шәхси эшкуарлар тарафыннан кулланыла торган аучылык биләмәләре (алга таба – беркетелгән аучылык биләмәләре);

2) ау максатларында физик затлар ирекле йөри алу хокукына ия булган аучылык биләмәләре (алга таба – гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре).

Гомуми файдаланудагы аучылык биләмәләре Россия Федерациясе субъектындагы аучылык биләмәләренең гомуми мәйданында кимендә егерме процентын тәшкил итәргә тиеш.

Аучылык биләмәләре ауның бер яки берничә төрен гамәлгә ашыру өчен кулланылырга мөмкин.

Аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.5.1. Аучылык инфраструктурасы объектларын урнаштыру өчен биотехник чаралар уздыру исемлеге һәм нормалары

Ел саен үткәрелә торган биотехник чаралар күләме киләсе таблицада китерелде.

Т/с	Чараларның төрләре	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган
1	2	3	4
1.	Куяннар өчен ашату мәйданнары ясау	данә	10
2.	Пошилар, кыр кәҗәләре өчен җимлекләр урнаштыру	данә	17
3.	Пошилар, кабан дуңгызлары, куяннар өчен тоз салынган катырлар урнаштыру	данә/кг	15/1500
4.	Пошины, кыр кәҗәсен, куяннарны ашату өчен усак, тал кисү	кбм	50
5.	Аучы манаралары урнаштыру	данә	-
6.	Ашату өчен печән әзерләү	тонна	10,6
7.	Чуер ташлыклар, кошларга корткычлардан арыну урыннары кору	данә	15
8.	Кабан өчен ашату кырлары ясау	гектар	2
9.	Ауны чикли һәм тыя торган аншлаглар, күрсәткечләр урнаштыру	данә	15

2.6. Урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан файдалану авыл хуҗалыгын алып бару Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 2 июлендәге 408 номерлы боерыгы белән расланган

«Урманнардан авыл хуҗалыгын алып бару өчен файдалану кагыйдәләре һәм, сервитут, гавами сервитут билгеләп яисә билгеләмичә, урман кишәрлеге бирмичә генә авыл хуҗалыгы алып бару өчен урманнардан файдалану исемлеге» нигезендә регламентлана.

Урманнар авыл хуҗалыгы алып бару (печән чабу, авыл хуҗалыгы терлекләрен көтү, умартачылык, төньяк боланчылыгы, товарлы аквакультура (товарлы балыкчылык), авыл хуҗалыгы культураларын үстерү һәм башка авыл хуҗалыгы эшчәнлеге) өчен кулланылырга мөмкин, урман кишәрлеген биреп яки бирмичә, сервитут, гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә гамәлгә ашырыла.

Авыл хуҗалыгын алып бару өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.6.1. Урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

14 нче таблица

Урманнардан авыл хуҗалыгы алып бару өчен файдалану параметрлары

Т/с	Файдалану төрләре	Үлчәү берәмлеге	Ел саен рөхсәт ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Сөрүлекләр	гектар	42
2.	Печән чабу	гектар	190
3.	Авыл хуҗалыгы терлекләре көтү		
	а) урманда	мең гектар /баш	-
	б) утлавыкларда, җәйләүләрдә	гектар/баш	59
4.	Умартачылык		
	а) бал бирүчеләр		
	- юкә	гектар	8376
	- үләннәр	гектар	507
	б) бал продуктлылыгы, шул исәптән:		
	- юкә	кг/гектар	100
	- үләннәр	кг/гектар	100
	в) умарта оялары күләмен тәэмин итү мөмкинлеге	саны	1850

2.7. Балыкчылыкны гамәлгә ашыру, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш

Урманнардан балык тоту өчен файдалану РФ Урман кодексының 38.1 статьясы һәм Россия Табигать министрлыгының 2021 елның 13 октябрендәге 742 номерлы боерыгы белән регламентташтырыла.

Урманнардан файдалануның бу төре алар урнашкан җирләрнең максатчан билгеләнеше белән бәйле һәм аны алып бару урман хуҗалыгы мәнфәгатьләре белән туры килсә генә рөхсәт ителә.

Балык тоту өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталлары яки аларның өлешләре исемлеге, һәвәскәрләрчә балык тотудан тыш, әлеге Регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.8. Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Урман кодексының 40 статьясына ярашлы рәвештә урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану урманчылыкның барча территориясендә гамәлгә ашырылырга мөмкин. Урманнардан файдалану Россия Табигать ресурслары министрлыгының 2020 елның 27 июлендәге 487 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм мәгариф эшчәнлеген башкару өчен файдалану кагыйдәләре белән регламентлана.

Фәнни-тикшеренү, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының һәм урманчылык кишәрлекләре буенча аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.9. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

2.9.1. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары

Рекреация эшчәнлеге РФ Урман кодексында туризм, физик культура һәм спорт, ял оештыру һәм гражданнарның сәламәтлеген ныгыту өлкәсендә хезмәтләр күрсәтү белән бәйле эшчәнлек буларак карала.

Урманнардан шушы рәвешле файдалану (РФ Урман кодексының 41 статьясында) урман кишәрлекләре бирүне таләп итә торган төрләргә карый, әмма урман ресурсларыннан башка гына гамәлгә ашырыла, бирелгән урман кишәрлекләрендә кирәкле урман инфраструктурасы, шул исәптән капиталь һәм капиталь булмаган төзелмәләр һәм корылмалар булдырыла, территория төзекләндерелә (РФ Урман кодексының 13, 41 статьялары).

Рекреация эшчәнлеген оештыру үзенчәлекләре Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 9 ноябрендәге 908 номерлы боерыгы белән расланган

Рекреация эшчәнлеген башкару өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрендә бәян ителгән.

2.9.2. Рекреация эшчәнлегенә бәйле зона кварталларының һәм (яки) аларның өлешләре исемлеге

Кишәрлек урманчылыклары буенча рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.9.3. Рекреация эшчәнлегенә караган зона территориясен функциональ зоналарга бүлү

Рекреацияләү зоналары вазифаи зоналарга түбәндәгечә бүлгәләнә:
1. Интенсив файдаланулы.
2. Уртача файдаланулы.
3. Оешкан рәвештә ял итүле.
4. Резерватлы.
5. Заказник.
6. Катгый режимлы.
7. Хуҗалыкка бәйле.
8.

2.9.4. Урман кишәрлекләрендә вакытлыча төзелгән корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары

Рекреация билгеләнешендәге урманнарда территорияне төзекләндерү нормалары (гомуми мәйданның 100 гектары буенча)

Т/с	Төзекләндерү элементларының аталышы	Яшел зона		Чикләрендәге туристлык маршрутлары (1 км маршрутка)
		Актив ял	Һава сулап йөрү	
1	2	3	4	5
1.	Вак таштан, йөри торган өлеше 4,5 м (км) киңлегендә булган машина белән килү юллары	0,15	0,02	-
2.	Биләмәләр эчендәге вак ташлы, өслеге 3 м (км) киңлегендә булган юллар	1,8	0,5	-
3.	15 машинага исәпләнгән, грунтлы, гравий белән вак таш кушылган автотукталышлар (данә)	0,25	0,03	-
4.	Җәяүләп йөри торган сукмаклар (км)	-	0,04	-
5.	4 урынлы утыргычлар (данә)	18	3	1
6.	6 урынга исәпләнгән пикник өстәлләре (данә)	7	0,6	-
7.	Яңгырдан ышыклану урыннары	1,5	0,2	0,2

Т/с	Төзекләндерү элементларының аталышы	Яшел зона		Чикләрендәге туристлык маршрутлары (1 км маршрутка)
		Актив ял	Һава сулап йөрү	
1	2	3	4	5
	(данә)			
8.	Азык әзерләү урыннары (данә)	3,5	0,5	0,6
9.	Чүплек савытлары (данә)	30	-	-
10.	Чүп җыю җайланмалары (данә)	3,5	-	-
11.	Бәдрәфләр (данә)	0,18	-	-
12.	Спорт һәм уен мәйданчыклары, $м^2$	37	-	5
13.	Елгаларда һәм сулыкларда су коенып, кызына торган урыннар, $м^2$	90	15	-
14.	Пляж кабиналары (данә)	0,18	0,02	-
15.	Беседкалар (данә)	0,17	-	-
16.	Күрсәткечләр (данә)	1,5	0,2	0,4
17.	Күренеш нокталары (данә)	0,7	0,1	0,3
18.	Коелар һәм чишмәләр (данә)	0,02	0,01	0,1
19.	Туристларга палаткалар кую урыннары, $м^2$	50	-	20

2.9.5. Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану параметрлары һәм чорлары

Рекреация эшчәнлеге урманнарында хуҗалык эшчәнлеге халыкны ял иттерү өчен иң яхшы шартларны оештыруга, эстетик һәм санитар-гигиеник таләпләргә җавап бирә торган урман ландшафтларын саклауга һәм яхшыртуга, ландшафтларның типларын рациональ (оптималь) ярашлылыгын билгеләүгә юнәлдерелгән булырга тиеш.

Рекреация билгеләнешендәге урманнар өчен эшләрнең әһәмиятле элементы булып аларның территорияләрен төзекләндерү тора, ул юллар төзү һәм ремонтлаудан, ял итү өчен урыннар һәм мәйданчыклар корудан, кече архитектура формаларын, урман скульптурасын урнаштырудан, төрле урман янгыннары корылмаларын төзүдән һәм башка төрле чараларны гамәлгә ашырудан гыйбарәт. Юл-сукмак челтәре барча территорияне бердәм композиция бөтенлегенә берләштерергә тиеш.

Рекреация басымы йогынтысында урман тирәлегенең үзгәрү дәрәҗәсен ял итү режимы билгели, ә ял режимы – урманнарның территориясен оештыруны.

Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдаланганда урман кишәрлекләрендә капиталь булмаган төзелмәләр, корылмалар исемлеге һәм аларны төзекләндерү нормативлары өстәмә тикшерүләр уздырганнан соң урманнарны үзләштерү проектларында аталган максатларда (ял, туризм оештыру, физик культура-савыктыру, спорт эшчәнлеге һ.б.) файдалану өчен тапшырылган конкрет урман кишәрлеге өчен бирелә.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру максатында урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

2.10. Урманнардан урман плантацияләре ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен рөхсәтле файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү билгеле бер токым (максатчан токым) урман үсемлекләрен үстерүгә бәйле эшкуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Билегеле бер токым урман утыртмаларына алар хисабыннан алдан билгеле сыйфатламалары булган агач материалын алу тәэмин ителә торган ясалма утыртылган урман утыртмалары карый.

Урман плантацияләре урман фонды җирләрендә дә, башка категориядәге җирләрдә дә оештырыла ала.

Гражданнарга, юридик затларга урман плантацияләрен ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен урман кишәрлекләре – РФ Урман кодексы нигезендә, җир кишәрлекләре – җир законнары нигезендә арендага тапшырыла.

Урман плантацияләрендә урман утыртмаларын кисү һәм урман утыртмаларына кирт салу эшләрен башкару чикләмәләрсез рөхсәт ителә.

Урманчылыкта урман плантацияләре, урман плантацияләрен техник проектлау материаллары юк, урманчылыкта урман плантацияләренә нигез салу өчен махсус тикшерүләр уздырылмады.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман плантацияләрен оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

2.11. Урманнардан җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен һәм дару үләннәрен үстерү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман җимешләрен, җиләкләрне, декоратив үсемлекләрне һәм дару үләннәрен үстерү җимешләр, декоратив үсемлекләр, дару үләннәре, җиләкләр һәм башка шуңа охшаш урман ресурсларын алуга бәйле эшмәкәрлек эшчәнлегеннән гыйбарәт. Урманнардан файдалануның әлеге төре Россия Табигат министрлыгының 2020 елның 28 июлендәге 497 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләрендә регламентлана һәм урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе нигезендә урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырыла.

Җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды җирләре составындагы урмансыз җирләр, шулай ук урман булып җитешмәгән диләнкеләр, аланнар һәм урман культураларын утыртканчыга кадәр урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман утыртмалары белән капланмаган җирләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшкә яраклы үзлеге беткән торфлыклар һ.б.) җирләр файдаланыла.

Җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин.

Урманнардан җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә яки тыелырга мөмкин.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә җмешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү максатында урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле срокка төзелә.

Кишәрлек урманчылыклары буенча җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.12. Урманнардан урман питомниклары ясау һәм аларны эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урман питомникларын (даими, вакытлыча) булдыру һәм аларны эксплуатацияләү төп урман агач токымнары үсентеләрен үстерү белән бәйле эшчәнлек булып тора.

Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләре Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман питомникларын төзү һәм аларны эксплуатацияләү кагыйдәләрен раслау турында» 2021 елның 12 октябрендәге 737 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман питомниклары булдыру һәм алардан файдалану өчен урманнардан файдалану РФ Урман кодексының 27 статьясы нигезендә чикләнергә мөмкин.

Урман питомниклары төзү һәм аларны файдалану, әгәр мондый эшчәнлек аларның хокукый режимына каршы килмәсә, урман фонды җирләрендә һәм башка категория җирләрдә рөхсәт ителә (РФ Урман кодексының 39.1 статьясы).

Урман питомникларында кәлшәләр, үсентеләр үстерү өчен яхшыртылган һәм сортлы урман үсемлекләре кулланыла, әгәр мондый орлыклар юк икән, урман үсемлекләренең нормаль орлыклары кулланыла.

РФ Урман кодексының 72 статьясы нигезендә урман питомниклары оештыру һәм аларны эксплуатацияләү максатында урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе ун елдан алып кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

Урман питомниклары булдыру һәм аларны кишәрлек урманчылыклары буенча эксплуатацияләү өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлеге әлеге Регламентның 5 нче таблицасында китерелә.

Хәзерге вакытта Баулы урманчылыгы чикләрендә бер даими урман питомнигы бар, аларда төп урман хасил итүче токымнар үстерелә.

2.13. Җир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан җир асты байлыкларын геологик өйрәнү, эзләү һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен файдалану РФ Урман кодексының 43 статьясы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Җир асты байлыкларын геологик өйрәнү, эзләү һәм файдалы казылмалар чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану тәртибен һәм, җир асты байлыкларын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру максатларында, урман кишәрлеге бирелмичә, сервитут билгеләп яки билгеләмичә урманнардан файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 7 июлендәге 417 номерлы боерыгы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Җир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалануның рөхсәт ителгән күләмнәре һәм урманчылыкларның кишәрлек урманчылыклары кисемендә урман кишәрлекләренең урнашкан урыны 5 нче таблицада чагылдырылган.

Урманнарны җир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару максатларында файдалану өчен дәүләт яки муниципаль милектәге урман кишәрлеге арендага бирелә яки бу урман кишәрлегенә карата РФ Урман кодексының 9 статьясына ярашлы рәвештә сервитут билгеләнергә мөмкин. Урманнарны урман кишәрлеген бирмичә, сервитут билгеләмичә генә җир астын геологик өйрәнү максатларында файдалану рөхсәт ителә, әгәр күрсәтелгән максатларда эш башкару урман утыртмаларын кисүгә яки капиталь төзелеш объектларын төзүгә китермәсә.

Җир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару максатында урманнардан файдалана торган затлар түбәндәгеләрне тәэмин итә:

кулланыла торган урманнарны һәм урманга тоташкан урман кашакларны, ясалма һәм табигый су агымнарын җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычранудан даими чистарту;

җитештерү эшчәнлеге барышында җимерелгән юлларны, киптерү канауларын, дренаж системаларын, күперләрне, башка гидротехник корылмаларны, квартал баганаларын, квартал юлларын, аншлагларны, урманнар территориясен төзекләндерү элементларын торгызуны;

Россия Федерациясе законнарына ярашлы рәвештә урман инфраструктурасы булдыруга бәйле булмаган, җир асты байлыкларын геологик өйрәнүгә, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыруга бәйле объектларны тиешле эшләрне үтәү чорлары тәмамлану белән консервацияләүне яисә юк итүне һәм күрсәтелгән объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм (яки) эксплуатацияләү өчен файдаланылган җирләрне рекультивацияләүне;

әлеге затлар гаебе белән барлыкка килгән һәлакәт очракларын, шулай ук аларның нәтиҗәләрен бетерү буенча кирәкле чараларны күрү;

сейсмик разведка эшләрен планлаштыру һәм үткәрү, шулай ук хәрәкәт составын һәм йөкләрне яңа урынга күчерү максатларында квартал ызаннары, урман

юллары билгән һәм урман утыртмалары белән капланмаган башка җирләрдән актив файдалану.

РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенеке була.

Әлеге агач материалы Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды җирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендә РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдалану өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә агач материалы әзерләү өчен аукцион уздырмыйча урман кишәрлекләренең аренда шартнамәләрен төзү каралган.

РФ Урман кодексының 73.1 статьясының 3 өлешендәге 3 пунктында 43, 45 статьяларда каралган очракларда, дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлеген файдалануга алу шартнамәсе җир асты байлыкларыннан файдалануга лицензия гамәлдә булган чорга төзелә.

Җир асты байлыкларын геологик өйрәнүне, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгаруны гамәлгә ашыру максатлары өчен урман кварталлары яисә аларның өлешләре исемлеге әлеге Регламентның 5 нче таблицасында китерелә.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән мәйданга тигез мәйданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.14. Урманнардан сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм сроклары

РФ Урман кодексының 44 статьясы нигезендә сусаклагычларны, башка төрле ясалма су объектларын, шулай ук гидротехника корылмаларын, елга портларын, причаллар төзү һәм аларны эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану су законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман законнары нормаларында билгеләнгәнчә, РФ Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урманнардан файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенеке була.

Аталган агач материалы РФ Хөкүмәтенең «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды җирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә сатыла.

Россия Федерациясе Урман кодексының 72 статьясының 3 өлеше һәм 74 статьясының 3 өлеше нигезендә урман кишәрлекләре атап үтелгән максатларда дәүләт органнары карарлары нигезендә, аукционнар уздырмыйча гына, бер елдан алып кырык тугыз елга кадәрге чорга арендага тапшырыла.

Дәүләт яки муниципаль милектәге урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясына ярашлы рәвештә сусаклагычлар һәм башка ясалма су объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, диңгез һәм елга портларын булдыру һәм аларны киңәйтү, гидротехник корылмалар төзү, реконструкцияләү һәм эксплуатацияләү өчен бирелә.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү өчен кишәрлек урманчылыклары буенча урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән мәйданга тигез мәйданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.15. Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

РФ Шәһәр төзелеше кодексының 1 статьясының 10.1 пунктына ярашлы рәвештә, линияле объектларга электр тапшыру линияләре, элемтә линияләре (шул исәптән линия-кабель корылмалары), торбаүткәргечләр, автомобиль юллары, тимер юл линияләре һәм башка шундый корылмалар керә.

Урманнардан файдалануның әлеге төре РФ Урман кодексының 45 статьясы һәм Россия Табигать министрлыгының «Урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану кагыйдәләрен һәм, сервитут,

гавами сервитут билгеләп яки билгеләмичә, урман кишәрлеген бирмичә урманнардан линияле объектлар төзү, аларны үзгәртеп кору, аларны эшләтү өчен файдалану очраклары исемлеген раслау турында» 2020 елның 10 июлендәге 434 номерлы боерыгы нигезендә регламентлана.

Сусаклагычлар, бүтән ясалма су объектлары, шулай ук гидротехник корылмалар, елга портлары, причаллар төзү өчен гражданнарга һәм юридик затларга урманчылыкның барча территориясе буйлап урман кишәрлекләрен даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшыру аренда хокукында гамәлгә ашырылырга мөмкин, ә махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә фәкать күрсәтелгән эшләрне урнаштыру ихтималының башка вариантлары булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре гражданнарга һәм юридик затларга РФ Урман кодексының 9 статьясы һәм 73.1 статьясының 3 өлеше нигезендә аукцион уздырмыйча кырык тугыз елга кадәр бирелә.

Урман фонды җирләрендә урнашкан урманнарны төзелеш, реконструкция, линияле объектларны эксплуатацияләү белән бәйле объектларны урнаштыру өчен кулланганда урман булмаган җирләр, ә андый җирләр булмаганда – урманны торгызу өчен билгеләнгән җирләр (киселгән, янган, сирәкләнгән, чүлгә әверелгән урыннар, аланлыклар һәм башка урыннар), шулай ук түбән тулылыклы һәм аз дәрәҗәдә кыйммәтле урман агачлары үскән мәйданнар кулланылырга тиеш.

Линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү максатларында арендага, даими (вакыты чикләнмичә) файдалануга тапшырылган урман кишәрлекләрендә урман утыртмаларын кисү урманнарны үзләштерү проекты нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш. Урманнардан файдалануның әлеге төрендә урман фонды җирләрендә урнашкан урманнардан шушы рәвешле файдаланганда алынган агач материалына милекчелек хокукы Россия Федерациясенеке була (РФ Урман кодексының 20 статьясының 2 өлеше). Әлеге агач материалын сату РФ Хөкүмәтенең «Россия Федерациясе Урман кодексының 43-46 статьялары нигезендә урман фонды җирләрендә урнашкан урманнардан файдаланганда алынган агач материалын сату турында» 2009 елның 23 июлендәге 604 номерлы карары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм линияле объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны тудыру өчен билгеләнгән сак һәм санитар-саклык зоналарында урман утыртмаларын кисү күрсәтелгән зоналарда билгеләнгән режимга туры китереп гамәлгә ашырыла.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Электр челтәрләре хуҗалыгы объектларының саклык зоналарын һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан җир кишәрлекләреннән файдалануда махсус шартлар билгеләү тәртибе турында» 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары нигезендә көчәнеше 1000 вольтка кадәр булган электр челтәрләре өчен түбәндәгечә саклык зонасы билгеләнә:

электр тапшыру һава линияләре буйлап (биналарга кертү өлешендәге тармакларыннан тыш) җир өслегендә кырый үткәргечләр проекцияләреннән һәр ягыннан 2 метр ераклыкта торучы, параллель турылар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә (алар үз торышыннан читкә чыгып тормаганда);

җир астыннан электр тапшыручы кабель линияләре буйлап кырый кабельләрдән һәр ягыннан 1 метр ераклыкта торучы, паралелль турылар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә.

1000 В югары булган электр челтәрләренең саклык зонасы киләсе таблицага туры китереп билгеләнә.

Көчәнеше 1000 В югары булган электр челтәрләренең саклык зонасы

Көчәнешнең проектта каралган номинал классы, кВт	Саклык зонасы, м
1 кадәр	2 (биналарның стеналары, конструкцияләр һ.б. буйлап үзтотышлы яки изоляцияләнгән үткәргечле линияләр өчен саклык зонасы мондый линияләрдән норматив хокукый актларда билгеләнгән минималь мөмкин аралык белән билгеләнә)
1-20	10 (5 – торак пунктлар чикләрендә урнаштырылган үзтотышлы яки изоляцияләнгән чыбыклы линияләр өчен)
35	15
110	20
150, 220	25
330, 500, +-400	30
750, +/- 750	40

Торбаүткәргечләргә (алар нинди ысул белән салынган булса да) зыян салыну ихтималын булдырмас өчен саклык зоналары билгеләнә:

нефть, табигый газ, нефть продуктлары, нефть һәм ясалма углеводород газы транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, – торбаүткәргеч күчәрененең һәр ягыннан 25 м ераклыкта узучы шартлы сызыклар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә;

сыегайтылган углеводородлы газлар, тотрыклы булмаган бензин һәм конденсат транспортлаучы торбаүткәргеч трассалары буйлап, – торбаүткәргеч күчәренең һәр ягыннан 100 м ераклыкта уза торган шартлы сызыклар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә;

күптармаклы торбаүткәргеч трассалары буйлап – кырый торбаүткәргечләрнең күчәрләреннән югарыда күрсәтелгән аралыкларда уза торган шартлы сызыклар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә;

су асты кичүләре буйлап – кичүләрнең кырый тармаклары күчәрләреннән һәр ягыннан 100 м аралыкта торучы параллель яссылыклардан гыйбарәт булган су өслегеннән төпкә кадәрге су тирәлегенең бер өлеше рәвешендә;

конденсатны саклау һәм газсызландыру савытлары, продукцияне аварияле чыгару өчен җир амбарлары тирәли – күрсәтелгән объектлар территориясе чикләренең һәр ягыннан 50 м ераклыкта торучы, йомык сызык белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә;

продукцияне транспортка әзерләүче технологик җайланмалар, суырту һәм тутыру буенча төп һәм аралык насос станцияләре, резервуар парклары, компрессор һәм газ бүлү станцияләре, продукцияне үлчәү төеннәре, салу һәм бушату

эстакадалары, газны җир астында саклау станцияләре, нефть, нефть продуктларын җылыту пунктлары тирәли – күрсәтелгән объектларның территорияләре чикләреннән һәр ягыннан 100 м торучы йомык сызыклар белән чикләнгән җир кишәрлеге рәвешендә (Магистраль торбаүткәргечләрне саклау кагыйдәләре (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1992 елның 24 апрелендәге 9 номерлы карары белән расланган) (Россиянең Федераль тау һәм сәнәгый күзәтчелегенең 1994 елның 23 ноябрендәге 61 номерлы карары редакциясендә).

Аерып чыгару полосаларының чикләре аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле җир кишәрлекләрен аерып чыгаруның Россия Федерациясе Транспорт министрлыгы раслаган нормаларын исәпкә алып билгеләнә.

Аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының зурлыклары РФ Транспорт министрлыгының 2008 елның 6 августындагы 126 номерлы боерыгында билгеләнгән Тимер юлларны аерып чыгару полосасын формалаштыру өчен кирәкле җир кишәрлекләрен аерып чыгару нормалары, шулай ук тимер юлларның саклык зоналарын исәпләп чыгару нормалары, җир корылышы, шәһәр төзелеше һәм проект документациясе, тимер юл линияләрен, төеннәрен һәм станцияләрен үстерүнең генераль схемалары нигезендә, шулай ук барлыкка килгән җирдән файдалану тәртибен һәм аерып чыгару полосаларының һәм саклык зоналарының элегрәк расланган зурлыкларын һәм чикләрен исәпкә алып билгеләнә.

Линияле объектларны төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге кишәрлек урманчылыклары буенча әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелде.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары киселгән мәйданга тигез мәйданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.16. Урманнардан урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнардан агач эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен файдалану агач һәм башка урман ресурсларын эшкәртү объектларын булдыру, алардан продукция җитештерүгә бәйле эшкуарлык эшчәнлегеннән гыйбарәт.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен урман кишәрлекләрен куллану РФ Урман кодексының 46 статьясы, Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен урманнардан файдалану кагыйдәләрен раслау турында» 2022 елның 31 гыйнварындагы 54 номерлы боерыгы белән регламентлана.

Дәүләт яки муниципаль милектәге урман кишәрлекләре гражданнарга, юридик затларга урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен арендага бирелә.

Урманнардан агач материалы һәм башка төрле урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану максатында урман кишәрлегенең аренда шартнамәсе бер елдан башлап кырык тугыз елга кадәрле чорга төзелә.

Әгәр федераль законнарда федераль дәүләт учреждениеләре тарафыннан урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү рөхсәт ителә икән, дәүләт милкендәге урман кишәрлекләре әлеге учреждениеләргә күрсәтелгән максатлар өчен даими (вакытын чикләмичә) файдалануга бирелә ала.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын урнаштыру максатларында, барыннан да элек, урмансыз җирләр, ә урман кишәрлегендә андый җирләр булмаганда – кисүләрдән соң торгызылмаган кишәрлекләр, янган, сирәкләнгән җирләр, чүллекләр, ачык урыннар, шулай ук тулылыгы һәм кыйммәте түбән булган урман утыртмалары үсә торган җирләр файдаланыла.

Бүтән урман кишәрлекләреннән күрсәтелгән максатларда файдалану күрсәтелгән объектларны урнаштыруның башка вариантлары булмаганда рөхсәт ителә.

Саклагыч урманнарда булдыру, шулай ук Россия Федерациясе Урман кодексында һәм башка федераль законнарда каралган башка очракларда урман эшкәртү инфраструктурасын булдыру һәм эксплуатацияләү тыела.

Урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен урманнардан файдаланганда түбәндәге очраклар булмаска тиеш:

урманнарны пычрату (шул исәптән радиоактив һәм нефть матдәләре белән) һәм урманнарга башка төрле тискәре йогынты ясау;

Гражданнарның урманнарда булуына чикләүләр кертелгән очракта, транспорт чаралары белән урман кишәрлекләренә керү.

Кишәрлек урманчылыклары буенча урман эшкәртү инфраструктурасы объектларын булдыру һәм эксплуатацияләү өчен урман кварталлары яки аларның өлешләре исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

«Россия Федерациясе Урман кодексына һәм урманнарны торгызуны һәм урман үрчетүне камилләштерү өлешендә Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 19 июлендәге 212-ФЗ номерлы һәм «Россия Федерациясе Урман кодексына һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2021 елның 2 июлендәге 303-ФЗ номерлы федераль законнар нигезендә әлеге максатларда урманнардан файдаланучы затлар Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә урманнарны торгызу проектына яки урманнарны үрчетү проектына ярашлы рәвештә урман утыртмаларын кискәннән соң бер елдан соңга калмыйча урман утыртмалары

киселгән мәйданга тигез мәйданда Татарстан Республикасы территориясе чикләрендә урманнарны торгызу яки урманнарны үрчетү эшләрен башкарырга бурычлы, шул исәптән гражданнарның иминлеген тәэмин итү һәм объектларны эксплуатацияләү өчен кирәкле шартларны оештыру өчен билгеләнгән саклык зоналарын булдырган очракта да.

2.17. Урманнардан дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдалану нормативлары, параметрлары һәм чорлары

Урманнар дини оешмалар тарафыннан «Вөҗдан иреге һәм дини берләшмәләр турында» 1997 елның 26 сентябрендәге 125-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен файдаланылырга мөмкин.

Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә дини һәм хәйриячелек билгеләнешендәге биналарны, корылмаларны, төзелмәләрне торгызу рөхсәт ителә. Дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган урман кишәрлекләре дини оешмаларга дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен түләүсез нигездә файдалануга тапшырыла (РФ Урман кодексының 47 статьясы).

Кишәрлек урманчылыклары буенча дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен урман кварталларының яки аларның өлешләренең исемлеге әлеге регламентның 5 нче таблицасында китерелгән.

2.18. Урманнарны саклауга, яклауга һәм торгызуга карата таләпләр

2.18.1. Урманнарда янгын куркынычсызлыгы чараларына, урманнарны радиоактив матдәләр белән пычранудан һәм тискәре башка йогынтыдан саклауга карата таләпләр

РФ Конституциясенең 9 статьясы һәм РФ Урман кодексының 51 статьясы нигезендә урманнар янгыннардан сакланырга тиеш.

Урманнарны янгыннардан саклау РФ Урман кодексы һәм «Янгын куркынычсызлыгы турында» федераль закон нигезендә биологик, урманчылык, экологик һәм төбәк үзенчәлекләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла һәм урманнардагы янгыннарны булдырмый калуга, вакытында ачыклауга һәм сүндерүгә юнәлдерелгән оештыру, хокукый һәм башка чаралар комплексын үз эченә ала.

Урманнардан файдаланганда, аларны саклаганда, яклаганда, торгызганда, урманнарда бүтән төрле эшчәнлекне гамәлгә ашырганда, шулай ук урманнарда гражданнар йөргәндә урманнарда янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү буенча бердәм таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2020 елның 7 октябрендәге 1614 номерлы карары белән расланган Урманнарда янгын куркынычсызлыгы кагыйдәләрендә билгеләнгән. Урманнарда янгыннарны кисәтү һәм сүндерү чараларының төрләре, әлеге чаралар белән урманнардан файдаланучы затларны тәэмин итү нормативлары, урманнардан файдаланганда урман янгыннарын кисәтү һәм сүндерү чараларының булу нормалары Россия Табигать министрлыгының 2014 елның 28 мартындагы 161 номерлы боерыгында расланган. Урманнарның табигый

янгын куркынычлылыгы классификациясе, һава шартларына бәйле рәвештә урманнарда янгын куркынычы классификациясе 2011 елның 05 июлендәге 287 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган.

Урманнарны янгыннардан саклауның нәтиҗәлелеген арттыру максатларында Рослесхозның 1997 елның 19 декабрендәге 167 номерлы боерыгы белән Янгын-химия станцияләре турында нигезләмә расланган.

Баулы урманчылыгы мәйданының янгын куркынычы классларына бүленеше киләсе таблицада күрсәтелде.

Җирләрнең гомуми мәйданын табигый янгын куркынычы класслары буенча бүлү

Мәйданы, гектар

Кишәрлек урманчылыгының атальшы	Янгын куркынычлылыгы класслары буенча мәйданнар					Җәмгысе	Уртача класс
	I.	II.	III.	IV.	V		
1	2	3	4	5	6	7	8
Баулы урманчылыгы							
Баулы	935,0	6381,5	506,6	2140,0	1014,9	10833	2,6
Кандыз	879,3	7265,0	966,3	2043,0	1305,4	12363	2,6
барлыгы	1932,0	13293,0	1503,0	4147,0	2321,0	23196,0	2,6
%	8,33	57,31	6,48	17,88	10,0	100	2,6

Урманда янгын барлыкка килү һәм таралу ихтималы, шулай ук аның интенсивлыгы һава шартларына карап билгеләнә. Бу вакытта метеорологик шартлар арасында янучан материалларны дымландыру яки корыту процессларына бәйлесе зуррак әһәмияткә ия булып тора. Мондый факторларга түбәндәгеләр керә: явым-төшемнәр, һаваның дымлылыгы һәм һава температурасы, җил һәм болытлылык.

Урманнарда һава торышына карап, янгын чыгу куркынычының федераль класслары

Урманнардагы янгын чыгу куркынычы классы	Комплекслы күрсәткеч зурлыгы	Янгын чыгу буенча куркыныч дәрәҗәсе
1	2	3
I.	0 … 300	Юк
II.	301 … 1000	Аз
III.	1001 ... 4000	Уртача
IV.	4001 ... 10000	югары
V	10 000 артык	Гадәттән тыш

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «Урманнарны янгынга каршы кору чаралары турында» 2011 елның 16 апрелендәге 281 номерлы карарына, «Урманнарны янгынга каршы кору нормативлары раслау турында» 2012 елның 27 апрелендәге 174 номерлы боерыгына таянып, регламентта табигый һәм икътисадый шартларны, урманнарның пирологик сыйфатламаларын, янгынның потенциаль чыганакларын исәпкә алып, янгынга каршы чаралар комплексы билгеләнде.

Янгынга каршы кору чараларының ел саен башкарыла торган күләме киләсе таблицада күрсәтелде.

Урманнарны янгынга каршы төзекләндерү буенча чараларның төрләре һәм күләмнәре характеристикасы

Т/с	Чаралар исеме	Үлчәү берәмлеге	Таләп ителә торган күләме
1	2	3	4
1.	Урманнарда янгын куркынычсызлыгы чаралары турында мәгълүмат булган стендларны һәм башка билгеләрне һәм күрсәткечләрне урнаштыру, эксплуатацияләү һәм ремонтлау	данә	15
2.	Урманнарга килүче гражданнарның ял итү зоналарын төзекләндерү	данә	4
3.	Шлагбаумнар кую, эксплуатацияләү һәм аларны ремонтлау, янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү максатларында урманнарда гражданнарның булуын чикләүне тәэмин итәрлек киртәләр кору	данә	7
4.	Урманнарны янгыннардан саклау өчен билгеләнгән урман юллары төзү	км	2,1
5.	Урманнарны янгыннардан саклау өчен билгеләнгән урман юлларын үзгәртеп кору	км	8
6.	Урманнарны янгыннардан саклау өчен билгеләнгән урман юлларын эксплуатацияләү	км	168,7
7.	Янгынга каршы минераллаштырылган полосалар урнаштыру	км	83
8.	Чистарту һәм яңарту:		
9.	- ызан юллары	км	0
10.	- янгынга каршы минераллаштырылган полосалар	км	224,9
11.	Янгынга каршы сулыкларны һәм янгынга каршы су белән тәэмин итү чыганакларына килү юлларын эксплуатацияләү	данә	0
12.	Чыбык-чабыкны, урман түшәмәсен, коры үләннәрне һәм урмандагы башка янучан материалларны контрольдә тотып, профилактика максатларында янгынга каршы яндыру	гектар	0
13.	Урман утыртмаларының токым составын җайга салу һәм санитар-савыктыру чараларын уздыру юлы белән урманнарда табигый янгын куркынычын киметү	гектар	Татарстан Республикасы Президентының 2018 елның 24 декабрендәге ПУ-880 номерлы указы белән расланган Татарстан Республикасы Урман планы нигезендә

Урманнарда янгынга каршы профилактика уздыруда урман янгыннарына каршы пропаганда әһәмиятле роль уйный, ул урманнарны саклау һәм урман янгыннарын булдырмый калуга җаваплылык рухында җәмәгатьчелек фикерен һәм аерым кешеләрнең карашларын формалаштыру максатында аңга планлы рәвештә йогынты ясауга юнәлдерелгән мәгълүмат-пропаганда чаралары һәм гамәлләре җыелмасыннан гыйбарәт. Урман янгыннарына каршы пропаганда максатчан, оператив булырга, ел чорына, урманнарда халыкның конкрет төркеме тарафыннан башкарыла торган эшчәнлекнең (ял итү, агач әзерләү, экспедицияләр һ.б.) торышына һәм холкына туры килергә, конкрет фактларны үз эченә алырга тиеш, ә басма матбугат чаралары эчтәлекле, кызыклы һәм образлы булырга тиеш.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2011 елның 17 маендагы 377 номерлы карары белән расланган Урман янгыннарын сүндерү планын һәм аның формасын эшләү һәм раслау кагыйдәләре нигезендә ел саен Урман янгыннарын сүндерү планы раслана.

2.18.2. Урманнарны саклауга карата таләпләр (санитар-савыктыру чараларының, урманнарны саклау буенча профилактика чараларының, зарарлы организмнарның чыганакларын ликвидацияләү чараларының, шулай ук вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы билгеләгән башка чараларның нормативлары һәм параметрлары)

Урманнарны саклау урманнарда зарарлы организмнарны ачыклауга һәм аларның таралуын кисәтүгә, ә зарарлы организм чыганаклары барлыкка килгән очракта, аларны бетерүгә юнәлдерелгән.

Урманнарны саклау дәүләт хакимияте органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны зарарлы организмнардан яклау РФ Урман кодексының 60.1-60.10 статьялары һәм «Үсемлекләр карантины турында» 2014 елның 21 июлендәге 206-ФЗ номерлы федераль закон, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2020 елның 9 декаб-рендәге 2047 номерлы карары белән расланган Урманнарда санитар куркыныч-сызлык кагыйдәләре (алга таба – Урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урманнардагы санитар куркынычсызлык чаралары түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1. урманнарда җиңелчә, уртача һәм көчле урман патологиясе булган зоналарны билгеләү
2. урман авырулары буенча дәүләт мониторингы
3. урман патологиясенә тикшеренүләр уздыру
4. зарарлы организмнар таралуын кисәтү
5. урманнарда санитар куркынычсызлыкның башка чаралары, шул исәптән:

аварияле агачларны кисү – структур кимчелекләре булган агачларны, шул исәптән черек, тамырлары ярылган, куркыныч булып иелеп торган, бөтен агачның яки аның бер өлешенең егылуына һәм дәүләт, муниципаль милеккә, шулай ук гражданнарның милкенә һәм сәламәтлегенә зыян китерергә сәләтле агачларны кисү;

агитация чаралары, шул исәптән урманнарда санитар куркынычсызлык турында халык белән профилактик әңгәмәләр, уку йортларында урманнарда санитар куркынычсызлык турында ачык дәресләр үткәрү, аншлаглар һәм плакатлар элү, шулай ук урманнарда санитар куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү кирәклеге турында массакүләм мәгълүмат чараларында мәгълүмати материаллар урнаштыру.

Татарстан Республикасы территориясендә урнашкан урман фонды җирләрендә урманнарны саклык районнарына бүлү «Рослесозащита» ФБУ филиалы – «Татарстан Республикасы Урманны саклау үзәге» тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урманнарны саклагыч районнарына бүлү тәртибе Россия Табигать министрлыгының 2017 елның 9 гыйнварындагы 1 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман патологиясе буенча дәүләт мониторигын уздыру тәртибе шулай ук «Рослесозащита» ФБУ филиалы – «Татарстан Республикасы Урманны саклау үзәге» тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Урман авырулары буенча дәүләт мониторигын уздыру тәртибе Россия Табигать министрлыгының 2017 елның 5 апрелендәге 156 номерлы боерыгы белән расланган.

Урман авырулары буенча тикшеренүләр (алга таба – УАТ) урманнарда урман авырулары буенча дәүләт мониторингы белешмәләрен, шулай ук урманнарның санитар һәм урман авыруларына бәйле торышы турында башка мәгълүматларны исәпкә алып уздырыла.

Урман авырулары буенча тикшеренүләр үткәрү тәртибе, урман авыруларын тикшерү актының рәвеше Россия Табигать министрлыгының 2020 елның 9 ноябрендәге 910 номерлы боерыгы белән расланган.

УАТ урман кишәрлекләренең хәзерге санитар һәм урман авырулары буенча торышы турында мәгълүмат алу, шулай ук зарарлы организмнар таралуны кисәтү чараларын нигезләү һәм билгеләү максатларында уздырыла.

УАТ материаллары нигезендә санитар-савыктыру чаралары (алга таба – ССЧ) уздырыла.

ССЧ урман утыртмаларның санитар һәм урман патологик торышын яхшырту, зарарлы организмнарның таралу куркынычын киметү, урман корткычлары һәм авыруларына каршы көрәшү, урман утыртмаларын үзләренең максатчан функцияләре белән тәэмин итү, шулай ук уңайсыз факторлардан (ут тәэсире, һава шартлары, туфрак-климат факторлары һәм башкалар, биотик һәм башка урманнарның тотрыклылыгына яки максатчан функциясенә зыян китерүче абиотик факторлар) китерелгән зыян күләмен киметү максаты белән Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының 2020 елның 9 ноябрендәге 912 номерлы боерыгы белән расланган Зарарлы организмнарның таралуын кисәтү буенча чараларны гамәлгә ашыру кагыйдәләренә ярашлы рәвештә үткәрелә.

Зарарлы организмнар таралуны кисәтү түбәндәгеләрнең уздырылуын үз эченә ала:

1) урманнарны яклау буенча профилактика чаралары;

2) санитар-савыктыру чаралары, шул исәптән һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү;

3) вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән башка чаралар.

Махсус сакланыла торган табигать территорияләрендә урнашкан урманнарда зарарлы организмнар таралуын кисәтү чараларын уздыру территорияләрне махсус саклау режимын исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисүнең, матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агач материалын, шулай ук аварияле агачларны җыештыруның планлаштырылган күләмнәре 15 нче таблицада китерелә.

15 нче таблица

Санитар-савыктыру чараларының нормативлары һәм параметрлары

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлекләре	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны җыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агачларны җыештыру	Җәмгысе
			барлыгы	Шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Баулы урманчылыгы								
Ылыслы								
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	0		0		70	70
		мең куб.метр	0		0		0,8	0,8
2.	Кисү яисә җыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	мәйданы	гектар	0		0		7	7
	Сайлана торган запас, барлыгы:							
	- тамыр	мең куб.метр	0		0		0,1	0,1
	- матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0		0			0
	- эшкә яраклы	мең куб.метр						
Каты яфраклы								

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлекләре	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны җыештыру	Матди кыйммәт-кә әйлән-дереп булмый торган агачларны җыеш-тыру	Җәм-гысе
			барлыгы	Шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	0		0		62	62
		мең куб.метр	0		0		0,7	0,7
2.	Кисү яисә җыештыру чоры	ел		2	3	1	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	мәйданы	гектар	0		0		6,2	6,2
	Сайлана торган запас, барлыгы:				0			
	- тамыр	мең куб.метр	0		0		0,1	0,1
	- матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0		0			0
	- эшкә яраклы	мең куб.метр						
йомшак яфраклы								
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	10,1	0,8	9,3	0	0	10,1
		мең куб.метр	0,7	0,1	0,6	0	0	0,7
2.	Кисү яисә җыештыру чоры	ел		2	3	0	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	мәйданы	гектар	3,5	0,4	3,1	0	0	3,5

Т/с	Күрсәткечләр	Үлчәү берәмлекләре	Һәлак булган һәм зарарланган урман утыртмаларын кисү			Аварияле агачларны җыештыру	Матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агачларны җыештыру	Җәмгысе
			барлыгы	Шул исәптән:				
				тоташ	сайланма			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Сайлана торган запас, барлыгы:			0	0	5	0	0
	- тамыр	мең куб.метр	0,2	0	0,2	0	0	0,2
	- матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
Урманчылыклар буенча җәмгысе								
1.	Урманчылык таләпләре буенча ачыкланган фонд	гектар	10,1	0,8	9,3	0	152	162,1
		мең куб.метр	0,7	0,1	0,6	0	1,8	2,5
2.	Кисү яисә җыештыру чоры	ел		2	3	0	10	
3.	Ел саен алырга рөхсәт ителә торган агач материалы күләме:							
	мәйданы	гектар	3,5	0,4	3,1	0	15,2	18,7
	Сайлана торган запас, барлыгы:			0	0	5	0	0
	- тамыр	мең куб.метр	0,2	0	0,2	0	0,2	0,4
	- матди кыйммәткә әйләндереп була торган	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0
	- эшкә яраклы	мең куб.метр	0	0	0	0	0	0

Искәрмә. Санитар-савыктыру чараларының күләменә урман патологиясе тикшерүләре акты нигезендә үзгәрешләр кертелә («Урманнарны зарарлы организмнардан саклауны җайга салуны камилләштерү өлешендә Россия

Федерациясе Урман кодексына үзгәрешләр кертү турында» 2015 елның 30 декабрендәге 455 номерлы федераль закон буенча).

Урманнарны саклау буенча чаралар күләме корткычларның яңа чыганаклары һәм урман авырулары барлыкка килүгә бәйле рәвештә һәм утыртмаларның санитар торышы үзгәрүгә карап үзгәртелергә тиеш.

УАТ нәтиҗәләре профилактика чараларын планлаштыру нигезе булып тора. Профилактика чараларын планлаштыру нәтиҗәләре урман хуҗалыгы регламентларында һәм урманнарны үзләштерү проектларында чагылдырыла.

15.1 нче таблица

Зарарлы организмнар таралуны кисәтү буенча профилактика һәм башка төрле чараларның параметрлары

Т/с	Чараның атамасы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1	2	3	4	5	6
урман хуҗалыгы					
1.	начар шартларда (корылык, бөҗәкләр зыян салу) урман утыртмаларының тотрыклылыгын арттыру өчен ашламалар һәм минерал өстәмәләр куллану	гектар	Зарурлыкка карап.		
2.	агачларны дәвалау	данә	Зарурлыкка карап.		
3.	зарарлы организмнар чыганагы барлыкка килмәсен өчен пестицидлар һәм урманны саклау өчен биологик чаралар куллану	гектар	Зарурлыкка карап.		
Биотехник					
4.	бөҗәк белән тукланучы кошларның һәм бөҗәк белән тукланучы башка хайваннарның тереклек итү һәм үрчү шартларын яхшырту	гектар	Зарурлыкка карап.		
5.	энтомофаг-бөҗәкләрнең тереклек итү урыннарын саклау, аларны чыгару, күчерү һәм интрудукцияләү	гектар	Зарурлыкка карап.		
6.	нектар бирүче үләнле үсемлекләр чәчү	гектар	Зарурлыкка карап.		
7.	феромоннар куллану	гектар	Зарурлыкка карап.		

Профилактика, санитар-савыктыру, җир өстендә корыта торган һәм биотехник урман саклау чараларын үтәү нормативлары

Чараның атамасы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме
Урман авырулары ягыннан тикшеренү	гектар	45
Тоташ санитар кисү	гектар	0,4
Сайланма санитар кисү	гектар	3,1
Матди кыйммәткә әйләндереп булмый торган агачларны җыештыру	гектар	15,2
Авария хәлендәге агачларны кисү	данә	5
Профилактика чаралары	Зарурлыкка карап.	

Чараның атамасы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме
Агитация чаралары	Зарурлыкка карап.	

15.2 нче таблица

Зарарлы организмнарның чыганакларын юкка чыгару чараларының параметрлары

Т/с	Чараның атамасы	Үлчәү берәмлеге	Чараның күләме	Уздыру чоры	Чараның ел саен башкарыла торган күләме
1	2	3	4	5	6
1.	зарарлы организмнарның чыганакларын тикшерү	гектар	зарурлыкка карап		
2.	зарарлы орзанизмнарны юкка чыгару яисә күләмен киметү, шул исәптән химия препаратлары белән	гектар	зарурлыкка карап		
3.	зарарлы организмнар белән зарарланган урман утыртмаларының токым һәм яшь составларын җайга салу максатларында урман утыртмаларын кисү.	гектар	зарурлыкка карап		

2.18.3. Урманнарны торгызуга карата таләпләр

Киселгән, һәлак булган, зыян күргән урманнар яңадан үрчетелергә тиешле.

Россия Федерациясе Урман кодексының 61 статьясының 2 пункты нигезендә урманнарны яңадан үрчетү түбәндәгеләрне үз эченә ала:

1) урман орлыкчылыгы;
2) урманнарны торгызу;
3) урманнарны карау;
4) урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман урнашкан җирләргә кертү.

Урман орлыкчылыгы «Орлыкчылык турында» 1997 елның 17 декабрендәге 454-ФЗ номерлы федераль законга һәм РФ Урман кодексының 65 статясына ярашлы рәвештә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу РФ Урман кодексының 61, 62 статьялары, Россия Табигать министрлыгының 2021 елның 29 декабрендәге 1024 номерлы боерыгы белән расланган Урманнарны торгызу кагыйдәләре (алга таба – Урманнарны торгызу кагыйдәләре) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман үстерү РФ Урман кодексының 63 статьясы, Россия Табигать ресурслары министрлыгының 2021 елның 20 декабрендәге 978 номерлы боерыгы белән расланган Урман үстерү кагыйдәләре (алга таба – Урман үстерү кагыйдәләре) нигезендә башкарыла.

Урманнарны карау РФ Урман кодексының 64 статьясы, Россия Табигать министрлыгының «Урманнарны карау кагыйдәләрен раслау турында» 2020 елның 30 июлендәге 534 номерлы боерыгы (алга таба – Урманнарны карау кагыйдәләре) белән регламентлана.

Урманнарны карау урманнарны үзләштерү проекты нигезендә урманнардан файдаланучылар, шулай ук дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары (алга таба – дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары) тарафыннан Урман кодексының 81-84 статьяларына ярашлы рәвештә билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә башкарыла.

Урманнарны тәрбия кылу эшләре Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләренә туры китереп, чара төрләре буенча Россия Федерациясе субъектларының урман планнарында, урманчылыкларның (урман паркларының) урман хуҗалыгы регламентларында, урманнарны үзләштерү проектларында күрсәтелгән күләмнәрдә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны карап тоту чараларына урман утыртмаларын тәрбия кылу максатларында уздырыла торган кисүләр; агроурман-меолиоратив чаралар; бүтән чаралар, шул исәптән урман утыртмаларын яңарту; урман утыртмаларының формасын үзгәртү; урман утыртмаларын реконструкцияләү; урманнарны урманчылык-урманнарны саклау буенча тәрбияләү; урманның яңарышын, шытымнарын һәм утыртмаларның башка кыйммәтле компонентларын (тәрбия объектларын) карау; урманнарны рекреацион-ландшафт тәрбияләү; урманнарны тәрбия кылуның ярдәмче төрләре; урманнарны карауның махсус төрләре керә.

Урманнарны карау чаралары эксплуатация урманнарының максатчан билгеләнешен, саклагыч урманнарның һәм махсус сакланучы урман кишәрлекләренең категорияләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Эксплуатация урманнарында урманнарны тәрбия кылу чаралары урманнарның продуктлылыгын арттыруга, югары сыйфатлы агач материалы һәм агач булмаган урман ресурслары алуга юнәлдерелгән.

Эксплуатация урманнарында ясалма һәм табигый барлыкка килгән, агач материалына ихтыяҗ зур булган максатчан агач токымнарына карата тәрбияви чаралар башкарыла. Максатчан агач токымнары Россия Федерациясе субъектының урман планында агач материалын җитештерү структурасына һәм аңа булган ихтыяҗга ясалган анализ нигезендә билгеләнергә тиеш.

Саклагыч урманнарда һәм махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә урманнарны карау чаралары тирәлек урманнарның хасил итүче, су саклаучы, саклагыч, санитар-гигиена, савыктыру һәм файдалы функцияләрен саклауга һәм торгызуга юнәлдерелгән.

Саклагыч урманнар һәм урманнарның махсус сакланучы кишәрлекләре өчен максатчан токымлы агачлар булып саклагыч урманнарның һәм махсус саклана торган урман кишәрлекләренең максатчан билгеләнешенә җавап бирә торган агач токымнары санала.

Урманнарны карау буенча уздырылган чараларның сыйфатлылыгын һәм нәтиҗәлелеген бәяләү дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары тарафыннан, Россия Табигать министрлыгының 2022 елның 17 гыйнварындагы 23 номерлы боерыгы белән расланган Диләнкеләрне карау тәртибенә туры китереп,

диләнке эшләре тәмамланганнан соң диләнкеләрне караганда, Россия Табигать министрлыгының «Дәүләт урман реестрына документлаштырылган мәгълүматларны кертүгә һәм аны үзгәртүгә нигез булган документларның исемлеген, формасын һәм аларны әзерләү тәртибен раслау турында» 2013 елның 11 ноябрендәге 496 номерлы боерыгы белән расланган тәртиптә дәүләт урман реестрына мәгълүмат керткәндә һәм аны үзгәрткәндә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман утыртмалары биләгән җирләргә кертү РФ Урман кодексының 64.1 статьясы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Урман утыртмалары вәкаләтле федераль башкарма хакимияте билгеләгән критерияләргә һәм таләпләргә җавап биргән очракта, урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман утыртмалары били торган җирләргә кертү дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары тарафыннан аларның РФ Урман кодексының 81-84 статьяларына ярашлы рәвештә билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

Урманнарны торгызу өчен билгеләнгән җирләрне урман утыртмалары били торган җирләргә кертү тәртибе һәм тиешле акт формасы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә.

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карауга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары 16 нче таблицада китерелә.

16 нчы таблица

Яшь агачларны карау һәм урманнарны карауга бәйле булмаган бүтән чараларның нормативлары һәм параметрлары

Урманнарны карау төрләренең исеме	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хуҗалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселүче запас, $м^3$	Кабатлану чоры	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас $м^3$	
								Гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Яктылык кертү өчен кисү		Ылыслы	Нарат	7,7	20	5	1,5	4	3
		җәмгысе		7,7	20	5	1,5	4	3
		каты яфраклы	Имән	21,9	130	5	4,4	26	6
			Т/кәүс. имән	9,7	100	5	1,9	20	11
			Өрәңге	20,9	170	5	4,2	34	8
		Җәмгысе		52,9	400		10,5	80	8
		йомшак яфраклы	Каен	6,4	30	5	1,3	6	5
		җәмгысе		6,4	30	5	1,3	6	5
барлыгы		66,6	450		13,3	90	13,3		
Куелыкны җайга салу		Ылыслы	Нарат	152	2690	10	15,2	269	18
			Чыршы	11,8	160	8	1,5	20	13
			карагай	21	350	10	2,1	35	17
		җәмгысе		184,4	3200		18,8	324	17
		каты яфраклы	Имән	20	390	5	4	78	20
			Өрәңге	140,1	1940	5	28	388	14
		җәмгысе		160,1	2330		32	466	15
		йомшак яфраклы	Каен	6,2	130	5	1,2	26	22
			усак	58,3	1250	5	11,7	250	21
			Юкә	0,9	20	5	0,2	4	20

Урманнарны карау төрләренең исеме	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хуҗалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселүче запас, $м^3$	Кабатлану чоры	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас $м^3$	
								Гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		жәмгысе		65,4	1400		13,1	280	21
барлыгы		410,3	6930		63,9	1070	63,9		
Яшь үрентеләр арасында караулар буенче барлыгы									
		Ылыслы	Нарат	159,7	2710		16,7	273	16
			Чыршы	11,8	160		1,5	20	13
			карагай	21	350		2,1	35	17
жәмгысе				192,5	3220		20,3	328	16
		каты яфраклы	Имән	41,9	520		8,4	104	12
			Т/кәүс. имән	9,7	100		1,9	20	11
			Өрәңге	161	2110		32,2	422	13
жәмгысе				212,6	2730		42,5	546	13
		йомшак яфраклы	Каен	12,6	160		2,5	32	13
			усак	58,3	1250		11,7	250	21
			Юкә	0,9	20		0,2	4	20
жәмгысе				71,8	1430		14,4	286	20
Урманчылык буенча барлыгы				476,9	7380		77,2	1160	15
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча									
Яктылык кертү өчен кисү	Баулы	Ылыслы	Нарат	5,6	20	5	1,1	4	4
		Жәмгысе		5,6	20	5	1,1	4	4
		каты яфраклы	Имән	10,4	50	5	2,1	10	5
			Т/кәүс. имән	9,7	100	5	1,9	20	10
			Өрәңге	15,1	130	5	3,0	26	9

Урманнарны карау төрләренең исеме	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хуҗалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселүче запас, $м^3$	Кабатлану чоры	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас $м^3$	
								Гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		җәмгысе		35,2	280		7,0	56	8
		йомшак яфраклы	Каен	4,7	20	5	0,9	4	4
		Җәмгысе		4,7	20	5	0,9	4	4
Яктылык кертү, барлыгы				45,5	320		9,0	64	7
Куелыкны җайга салу	Баулы	Ылыслы	Нарат	72,3	1050	10	7,2	105	27
			Чыршы	3,1	50	8	0,4	6	15
			карагай	9,8	190	10	1,0	19	19
		җәмгысе		85,2	1290		8,6	130	15
		каты яфраклы	Имән	4,1	30	5	0,8	6	7
			Өрәңге	91,4	1130	5	18,3	226	12
		җәмгысе		95,5	1160		19,1	232	12
		йомшак яфраклы	Каен	6,2	130	5	1,2	26	21
			усак	40,8	780	5	8,2	156	19
			Юкә	0,9	20	5	0,2	4	20
		җәмгысе		4,7	930		9,6	186	19
Кирәкмәгән үсемлекләрне кисү, барлыгы				228,6	3380		37,2	548	15
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы				274,1	3700		46,2	612	13
Яктылык кертү өчен кисү	Кандыз	Ылыслы	Нарат	2,1	-	5	0,4	-	-
		Барлыгы		2,1	-	5	0,4	-	-
		каты яфраклы	Имән	11,5	80	5	2,3	16	7
			Өрәңге	5,8	40	5	1,2	8	7
		җәмгысе		17,3	120		3,5	24	7

Урманнарны карау төрләренең исеме	Кишәрлек урманчылыгының аталышы	Хуҗалык	Агач токымы	Мәйданы, гектар	Киселүче запас, $м^3$	Кабатлану чоры	Еллык күләме		
							Мәйданы, гектар	Киселә торган запас $м^3$	
								Гомуми	1 гектардан
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		йомшак яфраклы	Каен	1,7	10	5	0,4	2	6
		җәмгысе		1,7	10	5	0,4	2	6
Яктылык кертү, барлыгы				21,1	130		4,3	26	6
Куелыкны җайга салу	Кандыз	Ылыслы	Нарат	79,7	1640	10	8,0	164	21
			Чыршы	8,7	110	8	1,1	14	13
			карагай	11,2	160	10	1,1	16	14
		җәмгысе		99,6	1910		10,2	194	19
Куелыкны җайга салу	Кандыз	каты яфраклы	Имән	15,9	360	5	3,2	72	23
			Өрәңге	48,7	810	5	9,7	162	17
		җәмгысе		64,6	1170		12,9	234	18
		йомшак яфраклы	усак	17,5	470	5	3,5	94	27
		Җәмгысе		17,5	470	5	3,5	94	27
Куелыкны җайга салу, барлыгы				181,7	3550		26,6	522	20
Кишәрлек урманчылыгы буенча барлыгы				202,8	3680		30,9	548	18

Урман үскән шартларның типларын, бонитет классларын, караганчыга кадәр составы буенча утыртмаларның төркемен, чыбылдыкның караганнан соңгы минималь йомыклыгын, агачлар саны яисә массасы буенча сайлау процентын күрсәтеп, өстенлек итүче һәр токым буенча тәрбияви кисү режимының нормативлары Урманнарны тәрбия кылу кагыйдәләрендә билгеләнгән.

1. Кисүләрнең максималь ешлык проценты тоташлыгы (тулылыгы) 1,0 тигез булган утыртмалар өчен китерелде. Тоташлыкның (тулылыкның) түбәнрәк күрсәткечләрендә, кисәк тотрыклылык кимү куркынычы янаганда һәм башка начар шартларда, шулай ук техник коридор челтәрле кишәрлекләрен тәрбия кылганда кисү ешлыгы, әлбәттә, кими.

2. Технологик коридорларны (запасы буенча 5-7 процентка) кисеп чыкканда һәм кирәкмәгән агачларны күп күләмдә юк итү зарурлыгы булганда ешлыкны арттыру рөхсәт ителергә мөмкин.

Урманнарны торгызу һәм урман үстерү чараларын үткәрү таләп ителгән мәйданнарның күләме 17 нче таблицада күрсәтелгән.

17 нче таблица

Урманнарны торгызу һәм урман үстерү чараларының нормативлары һәм параметрлары

Мәйданы, гектар

Күрсәткечләр	урман үсемлекләре капламаган җирләр: Көек-ләр һәм һәлак булган уртырт-малар	урман үсемлекләре капламаган җирләр: Кисел-гән урынн ар	урман үсемлекләре капламаган җирләр: Ачык урын-нар	урман үсемлекләре капламаган җирләр: Җәм-гысе	Тоташ кисү диләнкеләре	Урман үстерү	Барлы гы	Ел саен башка-рыла торган күләм
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Урманчылык буенча барлыгы								
Урманнарны торгызуга мохтаҗ урыннар, барлыгы	50,2	140,8	210,8	401,8	2500,5	-	2989,8	299,0
шул исәптән ясалма (урман культуралары булдыру) ысуллары буенча, барлыгы	44,6	107,3	162,7	314,6	1233,6	-	1610,9	140,9
катнаш, барлыгы	-	-	-	-	-	-	-	-
Табигый урман торгызу, барлыгы	5,6	33,5	48,1	87,2	590,0	-	677,2	57,8
ш.и. шытым саклау		7,7		7,7	149,7	-	157,4	15,7
үрентене тәрбия кылу						-		
Минераллаштыру					349,2	-	349,2	0,2
Табигый урман торгызу (табигый үстерү)	5,6	25,8	48,1	79,5	768	-	872,3	41,9

Күрсәткечләр	урман үсемлекләре капламаган җирләр				Тоташ кисү диләнкеләре	Урман үстерү	Барлы гы	Ел саен башка-рыла торган күләм
	Көек-ләр һәм һәлак булган уртырт-малар	Кисел-гән урынн ар	Ачык урын-нар	Җәм-гысе				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
шул исәптән кишәрлек урманчылыклары буенча Баулы								
Урманнарны торгызуга мохтаҗ урыннар, барлыгы	25,9	50,6	61,3	137,8	150,0	-	287,8	28,8
шул исәптән ясалма (урман культуралары булдыру) ысуллары буенча, барлыгы	20,3	35,7	25,9	81,9	106,0	-	187,9	18,8
катнаш, барлыгы	-	-	-	-	-	-	-	-
Табигый урман торгызу, барлыгы	5,6	14,9	35,4	55,9	44,0	-	99,0	10,0
ш.и. шытым саклау	-	7,7	-	7,7	5,0	-	12,7	1,3
үрентене тәрбия кылу	-	-	-	-	-	-	-	-
Минераллаштыру	-	-	-	-	2,0	-	2,0	0,2
Табигый урман торгызу (табигый үстерү)	5,6	7,2	35,4	48,2	37,0	-	85,2	8,5
Кандыз								
Урманнарны торгызуга мохтаҗ урыннар, барлыгы	24,3	90,2	149,5	264,0	1000,0	-	2411,5	241,2
шул исәптән ясалма (урман культуралары булдыру) ысуллары буенча, барлыгы	24,3	71,6	136,8	232,7	454,0	-		
катнаш, барлыгы	-	-	-	-	-	-		
Табигый урман торгызу, барлыгы	-	18,6	12,7	31,3	546,0		1220,9	122,1
ш.и. шытым саклау	-	-	-	-	64,0	-	577,3	57,7
Минераллаштыру	-	-	-	-	157,0	-		
Табигый урман торгызу (табигый үстерү)	-	18,6	12,7	31,3	325,0	-	333,6	33,4

Искәрмә: Тоташ кисүләр буенча ел саен файдалануга рөхсәт ителә торган диләнке күләме үзләштерелмәгән очракта, урман торгызу эшләренең күләме үзгәртелергә мөмкин.

Урман культураларын булдыру технологиясе туфрак-типологик шартларга бәйле. Технологиянең нигезе сыйфатында урманчылык һәм урман хуҗалыгын

механикалаштыру буенча Россиякүләм фәнни-тикшеренү институты тарафыннан эшләнгән урманнарны торгызу буенча хисап-технологик карталар киңәш ителә.

Урман агач токымнарының утырту материалына һәм урманнарны ясалма һәм катнаш торгызганда булдырылган, мәйданнары урман үсемлекләре белән капланган җирләргә кертелә торган яшь агачлар сыйфатына карата белдерелә торган критерияләр һәм таләпләр Урманнарны торгызу кагыйдәләре белән регламентлана.

Аз кыйммәтле һәм түбән тулылыклы урман утыртмаларының булган составын һәм структурасын үзгәртү максатыннан урманның ябалдашы астында урман культуралары булдырыла, шул исәптән аерым очракларда карагай, чыршы, имән, каен ябалдашы астында әлеге культураларны булдыру рөхсәт ителә.

Урманнарны торгызу кагыйдәләренең 12 пункты нигезендә урманнарны торгызганда утыртылган, мәйданнары урман урнашкан җирләргә кертелергә тиешле, Урманнарны торгызу кагыйдәләренең 1-41 кушымталарына кертелмәгән урман агач токымы үсентеләренә карата критерийлар һәм таләпләр урманчылыкларның урман хуҗалыгы регламентларында билгеләнә.

Баулы урманчылыгы урманнары урнашкан җирләргә кертелергә тиешле мәйданнардагы урман агач токымының утырту материалына һәм үсентеләренә карата критерийлар һәм таләпләр

Урман агач токымы атамасы	Утырту материалына таләпләр			Мәйданнары урманнар урнашкан җирләргә кертелергә тиешле яшь үсентеләргә карата таләпләр һәм критерийлар		
	Яше, кимендә, ел	Тамыр башланган җирдә уртача кәүсә диаметры, кимендә, миллиметр	Кәүсәнең уртача озынлыгы, кимендә, см	Яше, кимендә, ел	Төп токым агачлары саны, кимендә, 1 гектарга мең данә	Төп токым агачларының уртача биеклеге, кимендә, м
Өрәңге	1-2	4,0	15	7	1,5	0,9
Вак яфраклы юкә	2	2,5	20	5	2,0	1,7
Гади усак	2	2,5	20	4	2,5	2,0
Тирәк	1	3,0	15	5	1,0	2,5
Корычагач	2	2,0	12	6	2,0	1,7

Төп урман агач токымнарының яшәү өчен яраклы үсентеләре һәм яшь агачлары исәбенә бәйле рәвештә Кагыйдәләргә карата 1-41 кушымталарга кертелмәгән урман токымнары һәм урман үсү шартлары буенча урманнарны торгызу ысуллары урманчылыкларның урман хуҗалыгы регламентлары белән билгеләнә.

Урман торгызу ысуллары		Агач токымнар	Урман типлары төркеме, урман үсү шартлары типлары	Яшәргә сәләтле шытым һәм үсенте саны, 1 гектарга мең данә
1		2	3	4
Табигый урман торгызу	Шытымны саклу, үсентене карау юлы белән	Чыршы, карагай, каты яфраклы һәм йомшак яфраклы токымнар	Коры	4 артык
			Саф	3 артык
			Дымлы	2 артык
Табигый урман торгызу	туфракны минераллаш-тыру юлы белән	Чыршы, карагай һәм каты яфраклы токымнар	Коры	1-3
			Саф	0,5-1,5
			Дымлы	0,5 - 1
Катнаш урман торгызу		Йомшак яфраклы токымнар	Коры	2-4
			Саф	1-3
			Дымлы	1-2
Ясалма урман торгызу		Чыршы, карагай һәм каты яфраклы токымнар	Коры	0,0001 кимрәк
			Саф	0,0001 кимрәк
			Дымлы	0,0001 кимрәк
		Йомшак яфраклы токымнар	Коры	0,0001 кимрәк
			Саф	0,0001 кимрәк
			Дымлы	0,0001 кимрәк

2.19. Урман үсү зоналары һәм урманлы районнар буенча урманнардан файдалануга карата таләпләрнең үзенчәлекләре

РФ Табигать ресурслары министрлыгының «Россия Федерациясендә урман үсү зоналары исемлеген һәм Россия Федерациясе Урманлы районнар исемлеген раслау турында» 2014 елның 18 августындагы 367 номерлы боерыгы нигезендә Урманчылыкның барча территориясе Россия Федерациясенең Европа өлешендәге Урман-дала зонасы Урман-дала районында урнашкан.

Урман хуҗалыгы регламентының әлеге бүлегендә китерелгән нормативлар Россия Федерациясенең Европа өлешендәге Урман-дала зонасы Урман-дала районына туры килә.

3 БҮЛЕК. Урманнардан файдалануда чикләүләр

3.1. Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләүләр

Урманнарны максатчан билгеләнеш төрләре һәм саклагыч урман категорияләре буенча чикләүләр 18 нче таблицада китерелгән.

18 нче таблица

Урманнарның максатчан билгеләнеш төрләре буенча чикләүләр

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Саклагыч урманнар	Саклагыч урманнарда тоташ кисүләрне уздыру әлеге Кодексның 21 статьясының 5.1 өлешендә каралган очракларда һәм сайланма кисүләр үзләренең тиргәлек хасил итә, су саклый торган, санитар-гигиеник, савыктыру һәм башка төрле функцияләрен югалта башлаган урман утыртмаларын саклагыч урманнарның максатчан билгеләнешен һәм алар башкара торган файдалы вазыйфаларны саклауны тәэмин итә торган урман утыртмаларына алмаштыруны тәэмин итмәгән очракларда гамәлгә ашырыла, әгәр әлеге Кодекста башкача билгеләнмәсә.
2.	Су саклау зоналарында урнашкан урманнар	Тыела: 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) авыл хуҗалыгы алып бару, умартачылык һәм печән чабудан гайре; 3) урман плантацияләре төзү һәм алардан файдалану; 4) линияле объектлардан, гидротехник корылмалардан һәм нефть һәм табигый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан кала, капиталь төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану.
3.	Табигый һәм башка төр объектларны саклау вазыйфасын үтәүче урманнар	
	а) урманнарның саклагыч полосаларында урнашкан урманнар	Тыела: 1) техник регламентта каралганнан киңрәк итеп линияле корылмалар ясау; 2) урман түшәмәсен белән мүк җыю һәм әзерләү.
	б) урман паркы зоналарында урнашкан урманнар	Тыела: 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру; 3) авыл хуҗалыгы алып бару; 4) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 5) капиталь төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану, линияле объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан тыш; Урманнар урнашкан җирләрнең чикләрен мондый җирләрнең мәйданын киметүгә китерергә мөмкин итеп

Т/с	Урманнарның максатчан билгеләнеше	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		үзгәртү рөхсәт ителми.
	в) яшел зоналарда урнашкан урманнар	Тыела: 1) агулы химик препаратлар куллану; 2) аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру; 3) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 4) авыл хуҗалыгын алып бару, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында коймалар кую; 5) капиталь төзелеш объектлары төзү һәм алардан файдалану, гидротехника корылмаларыннан, элемтә чыбыкларыннан, электр үткәрү чыбыкларыннан, җир асты торбаүткәргечләреннән гайре Урманнар урнашкан җирләрнең чикләрен мондый җирләрнең мәйданын киметүгә китерергә мөмкин итеп үзгәртү рөхсәт ителми.
4.	Кыйммәтле урманнар	Линияле объектлардан һәм гидротехника корылмаларыннан кала, капиталь төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану тыела. Су объектлары буйларында урнашкан саклагыч урман полосаларында линияле объектлардан, гидротехника корылмаларыннан һәм нефть һәм табигый газ табу, эзләү һәм чыгару өчен кирәкле объектлардан кала, капиталь төзелеш объектларын төзү һәм алардан файдалану тыела. Чикләвекле-кәсепчелек зоналарында урнашкан урманнарда агач материалы әзерләү тыела.
5.	Эксплуатация урманнары	Урманнардан файдалануның барлык төрләре дә рөхсәт ителә.

3.2. Махсус саклана торган урман кишәрлекләренең төрләре буенча чикләүләр

Махсус саклана торган урман кишәрлекләренең хокукый режимы РФ Урман кодексының 119 статьясы, Рослесхозның «Су саклау зоналарында урнашкан урманнарны, табигый һәм башка төрле объектларны яклау вазыйфасын үтәүче урманнарны, кыйммәтле урманнарны, шулай ук махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны файдалану, саклау, яклау, торгызу үзенчәлекләрен раслау турында» 2010 елның 14 декабрендәге 485 номерлы боерыгы (алга таба – Үзенчәлекләр) белән регламентлана.

Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә аларның максатчан билгеләнеше белән файдалы үзлекләренә ярашмаган эшчәнлекне гамәлгә ашыру тыела.

Махсус саклана торган урман кишәрлекләре төрләре буенча чикләмәләр 19 нчы таблицада күрсәтелә.

19 нчы таблица

Махсус саклана торган урман кишәрлеге төрләре буенча чикләмәләр

Т/с	Махсус саклана торган урман кишәрлекләре төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Су объектлары, чокыр сөзәклекләрендә урнашкан ярсаклагыч, туфраксаклагыч урман кишәрлекләре	Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә, РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендә күрсәтелгәннәрдән тыш, түбәндәгеләр тыела: 1) РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә каралган очраклардан һәм сайланма кисүләр үз тирәлеген формалаштыручы, су саклау, санитар-гигиена, савыктыру һәм башка файдалы функцияләрен югалткан урман утыртмаларын саклык урманнарының максатчан билгеләнешен саклауны тәэмин итүче һәм үзләренең файдалы функцияләрен үти ала торган урман утыртмаларына алыштыруны тәэмин итмәгән очраклардан тыш, урман утыртмаларын тоташ кисү; 2) авыл хуҗалыгы алып бару, печән чабу, умартачылык һәм товар аквакультурасы (товар өчен балыкчылык) чикләмә булып тора; 3) капиталь төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, линияле объектлар һәм гидротехник корылмалардан тыш. Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә сайланма кисүләр уздыру фәкать һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисү максатларында гына уздырыла. РФ Су кодексына ярашлы рәвештә су саклау зоналары чикләрендә тыела: 1) туфракка ашлама кертү өчен агынты суларны файдалану; 2) зиратлар, үләт базлары, җитештерү һәм куллану калдыклары, радиоактив, химик, шартлаткыч, агулы, агулый торган һәм агулы матдәләр күмелгән урыннарны урнаштыру; 3) үсемлекләрнең корткычлары һәм авыруларына каршы көрәшү буенча авиация чараларын гамәлгә ашыру; 4) транспорт чаралары белән хәрәкәт итү һәм аларны туктатып калдыру (махсус транспорт чараларыннан тыш), аларның каты япмалы махсус җиһазландырылган юллардан һәм урыннарда хәрәкәт итүе һәм тукталып торуы искәрмә булып тора. Яр буе саклык полосалары чикләрендә су саклау зоналары өчен билгеләнгән чикләүләр белән берлектә түбәндәгеләр тыела: 1) җирне эшкәртү; 2) юыла торган грунт өемнәрен урнаштыру; 3) авыл хуҗалыгы хайваннарын көтү һәм алар өчен җәйге лагерьлар, ванналар оештыру.
2.	Урмансыз киңлекләр белән чиктәш булып торучы урман кырыйлары	Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә, РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендә күрсәтелгәннәрдән тыш, түбәндәгеләр тыела: 1) РФ Урман кодексының 21 статьясының 6 өлешендә
3.	Урман-орлык плантацияләре,	

Т/с	Махсус саклана торган урман кишәрлекләре төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
	даими урман-орлык кишәрлекләре һәм урман орлыкчылыгының башка объектлары	каралган очраклардан һәм сайланма кисүләр үз тирәлеген формалаштыручы, су саклау, санитар-гигиена, савыктыру һәм башка файдалы функцияләрен югалткан урман утыртмаларын саклык урманнарының максатчан билгеләнешен саклауны тәэмин итүче һәм үзләренең файдалы функцияләрен үти ала торган урман утыртмаларына алыштыруны тәэмин итмәгән очраклардан тыш, урман утыртмаларын тоташ кисү; 2) авыл хуҗалыгы алып бару, печән чабу, умартачылык һәм товар аквакультурасы (товар өчен балыкчылык) чикләмә булып тора; 3) капиталь төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү, линияле объектлар һәм гидротехник корылмалардан тыш. Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә сайланма кисүләр уздыру фәкать һәлак булган һәм зыян күргән урман утыртмаларын кисү максатларында гына уздырыла.
4.	Реликт һәм эндемик үсемлекләре булган урман кишәрлекләре	
5.	Сирәк һәм югалу куркынычы янаган кыргый җәнлекләрнең яшәү урыннары	
6.	Табигый мирас объектлары	
7.	Махсус саклانучы башка урман кишәрлекләре	
8.	Тыюлыклы урман кишәрлекләре;	Тыюлы урман кишәрлекләрендә түбәндәгеләр рөхсәт ителми: 1) урман утыртмаларын кисү; 2) агулы химик препаратлар куллану; 3) авыл хуҗалыгы алып бару; 4) файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару; 5) капиталь төзелеш объектларын төзү һәм эксплуатацияләү

Искәрмә: Махсус саклانучы урман кишәрлекләре урнашкан җир һәм аларның мәйданы урманнар коруны проектлаганда күрсәтелә.

3.3. Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләүләр

Урманнардан файдалану төрләре буенча чикләмәләр түбәндәге таблицада китерелгән.

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
1.	Агач материалы әзерләү	Файдалану өчен билгеләнгән диләнке күләменнән (рөхсәт ителгән агач алу күләменнән) артып китүче күләмдә, шулай ук кисентеләрнең яшен бозып агач әзерләү рөхсәт ителми (РФ Урман кодексының 29 статьясының 4 өлеше). Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының 2016 елның 13 сентябрендәге 474 номерлы боерыгы белән расланган Агач материалы әзерләү кагыйдәләре нигезендә: а) елга һәм чишмә үзәннәрен сөйрәмә җир трассалары һәм урман юллары сыйфатында куллану рөхсәт ителми; б) диләнкедән читтә урман утыртмаларын, үсемчелек катламын һәм туфракларны зарарлау, урманнарны сәнәгать һәм башка төрле калдыклар белән чүпләү рөхсәт ителми;

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		в) юлларны, күперләрне һәм ызаннарны, шулай ук киптерүче челтәрне, юл, гидромелиоратив һәм башка корылмаларны, су агымнарын, чишмәләрне, елгаларны саклау мөһим; г) аударылыган һәм асылынып төшкән, киселгән агачларны (киселгән һәм диләнкедә калдырылган агачларны исәпкә алып) калдыру, сакланырга тиешле яшь шытымны зарарлау яисә һәлак итү тыела; д) чик, квартал, диләнке баганаларын һәм башкаларын, агачларда һәм түмәрләрдәге тамгаларны, ярлыкларны һәм саннарны бетерү яисә зарарлау тыела; е) кисүгә тиешле булмаган һәм Россия Федерациясенең Агач материалы әзерләү кагыйдәләре һәм урман законнары нигезендә сакланырга тиешле агачларны, шул исәптән орлык бирү чыганакларын һәм плюс агачларын кисү һәм зарарлау тыела; ж) рөхсәт ителгән вакыты (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) тәмамлангач агач әзерләү, шулай ук файдалану хокукы туктатылгач яисә тәмамлангач агач әзерләү рөхсәт ителми; з) билгеләнгән вакытына (рөхсәт ителгән кичектереп торуларны исәпкә алып) алып чыгылмаган агачны диләнкедә калдыру рөхсәт ителми; и) диләнке ясауның технологик картасында каралмаган урыннарга агач чыгару, тарттыру рөхсәт ителми; к) диләнке чистарту эшләрен үтәмәү яисә үз вакытында үтәмәү рөхсәт ителми; л) сөйрәмә җирләрдән һәм төяү мәйданнарыннан кала, туфракның өске уңдырышлы катламын юк итү рөхсәт ителми. Диләнкеләрдә агач материалы әзерләгәндә яшәргә яраклы, аларның табигый ареалы чикләрендә үсеп китүче (әгәр дә тиешле агач токымының урманнар составындагы мәйданы өлеше урманчылык мәйданының 1 процентыннан артып китмәсә) кыйммәтле агач токымнарын (имән, бук, корычагач, әрбет, юкә, күг, элмә, кара зирек, чәчә торган каштан) кисү рөхсәт ителми. Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән зат төрләре сакланырга тиешле. Агач материалы әзерләгәндә урман утыртмалары агачлары составында өч һәм аннан да күбрәк берәмлектә әрбет булган, өлгергән, картайган урман утыртмаларын кисү рөхсәт ителми
2.	Чәер әзерләү	Түбәндәгеләргә кирт салу тыела: а) юкка чыгарганчыга кадәр зарарлы организм чыганакларында урнашкан урман утыртмаларына; б) урман янгыннары, зарарлы организмнар һәм башка тискәре факторлар нәтиҗәсендә зарарланган һәм

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		зәгыйфьләнгән урман утыртмаларына; в) Россия Федерациясе законнары нигезендә агач әзерләү максатында өлгергән һәм картайган урман утыртмаларын тоташ яки сайланма кисүләр рөхсәт ителмәгән урманнардагы урман утыртмаларына; г) даими урман-орлык кишәрлекләрендә, урман-орлык плантацияләрендә, генетика резервацияләрендә урнашкан урман утыртмаларына, шулай ук плюс агачларына, орлыклыкларга, орлык чәчәклекләренә һәм полосаларына (2012 елның 24 гыйнварындагы 23 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Чәер әзерләү кагыйдәләренең 7 пункты).
3.	Агач булмаган урман ресурсларын әзерләү һәм җыеп алу	Агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыеп алу өчен үсемлекләрнең түбәндәге төрләрен куллану тыела: – Россия Федерациясе Кызыл китабына һәм Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгәннәрне; - наркотик матдәләр дип таныла торганнарны; - агачын әзерләү рөхсәт ителми торган агачларның һәм куаклыкларның төрләре (токымнары) исемлегенә кертелгәннәрне. Агач булмаган урман ресурслары әзерләү һәм җыеп алу чикләнергә яки радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә тыелырга мөмкин. 2011 елның 5 декабрендәге 512 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Агач булмаган урман ресурсларын әзерләү һәм җыеп алу кагыйдәләре нигезендә: - эрозиягә каршы урманнарда; су объектлары, чокыр авышлыклары буйларында урнашкан ярсаклагыч һәм туфраксаклагыч урман кишәрлекләрендә, шулай ук тулылыгы 0,8-1,0гә тигез булган яшь агачларда һәм йомылмаган урман культураларында түмәр сагызын әзерләү рөхсәт ителми (13 пункт); - агачларны туз әзерләү өчен кисү тыела (14 пункт); - урманнарда табигый һәм башка төрле объектларны саклау вазыйфасын үтәүче урман түшәмәләрен җыярга рөхсәт ителми (20 пункт).
4.	Азык-төлек урман ресурслары әзерләү һәм дару үләннәре җыю	Төрләре Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән яки наркотик матдәләр булып саналган гөмбәләрне һәм кыргый үсүче үсемлекләрне әзерләү һәм җыеп алу рөхсәт ителми. Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәрен җыеп алу радиоактив матдәләр белән пычранган районнарда билгеләнгән тәртиптә чикләнергә мөмкин. 2011 елның 5 декабрендәге 511 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Азык-төлек урман ресурсларын әзерләү һәм дару үләннәрен җыеп алу кагыйдәләре нигезендә: - җимеш бирә торган агачларны кисү һәм җимешләр әзерләү өчен ботакларны кискәләү тыела (13 пункт);

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		- чикләвекләрне әзерләгәндә агачларны һәм куакларны кисү, шулай ук агачларга һәм куакларга зыян сала торган ысулларны куллану тыела (14 пункт); - гөмбәләр әзерләү аларның ресурсларын саклауны тәэмин итүче ысуллар белән башкарылырга тиеш (16 пункт); - каен суты әзерләү өлгергән урман кишәрлекләрендә кисәренә кимендә 5 ел калгач рөхсәт ителә (17 пункт); - башка төрле азык-төлек ресурслары әзерләү аларның үрентеләре торышына зыян салмый торган ысуллар белән башкарылырга тиеш; үсемлекләрне тамырлары белән өзеп алырга, яфракларына (ботакларына) һәм тамырларына зыян салырга рөхсәт ителми (17 пункт)
5.	Аучылык хуҗалыгы өлкәсендә эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру	Яшел зоналарда урнашкан һәм урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда, шулай ук шәһәр урманнары территорияләрендә аучылык хуҗалыгы өлкәсендәге эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыру тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешенең 2 пункты).
6.	Авыл хуҗалыгы алып бару	Су саклау зоналарында урнашкан урманнарда, печән чабу һәм умартачылыктан гайре, авыл хуҗалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 104 статьясының 1 өлешендәге 3 пункты). Саклагыч урманнарның яр буе чикләрендәге җирләрне сөрү, авыл хуҗалыгы хайваннарын көтү һәм алар өчен җәйге лагерьлар, ванналар оештыру тыела (РФ Су кодексының 65 статьясының 17 өлешендәге 1, 3 пунктлары). Урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда авыл хуҗалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешендәге 3 пункты). Яшел зоналарда урнашкан урманнарда, печән чабу һәм умартачылыктан, шулай ук печән чабу һәм умартачылык максатларында киртәләп алулардан гайре, авыл хуҗалыгы алып бару тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 4 өлешендәге 2 пункты). Махсус саклана торган урман кишәрлекләрендә, печән чабудан һәм умартачылыктан кала, авыл хуҗалыгын алып бару тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 4 өлешенең 2 пункты).
7.	Фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру	Урманнарны фәнни-тикшеренү һәм мәгариф эшчәнлеге өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу; б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның чикләрендәге территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү; в) тапшырылган урман кишәрлеге мәйданнарын һәм аннан читтәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату (2011 елның 23 декабрендәге 548 номерлы

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан фәнни-тикшеренү эшчәнлеген, мәгариф эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләренең 9 пункты). Агулы химик препаратларны куллану тыела (РФ Урман кодексының 112 статьясының 4 өлеше, 113 статьясының 1 өлеше, 114 статьясының 2 өлешнең 1 пункты, 4 өлешенең 1 пункты).
8.	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру	Рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен тапшырылган урман кишәрлекләрендә табигый ландшафтлар, хайваннар дөньясы объектлары, су объектлары сакланырга тиеш (РФ Урман кодексының 41 статьясындагы 3 өлеше). 2012 елның 21 февралендәге 62 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан рекреация эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә: - рекреацияләү эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен урманнардан файдалану әйләнә-тирә мохиткә һәм кеше сәламәтлегенә зыян китерми торган ысуллар ярдәмендә башкарыла (6 пункт); - вакытлы корылмаларны, физкультура-савыктыру, спорт һәм спорт-техника корылмаларын вакытлыча урнаштыру барыннан элек агачсыз һәм куаксыз урыннарда, ә мондый урыннар булмаганда – артык кыйммәтле булмаган агачлар белән капланган, урманнарны үзләштерү проектында билгеләнгән урыннарда рөхсәт ителә (8 пункт).
9.	Урман плантацияләре булдыру һәм аларны эксплуатацияләү	Плантация ясау максатларында түбәндәгеләрне файдалану рөхсәт ителми: а) су саклау зоналарында урнашкан урманнарны; б) табигый һәм башка объектларны саклау функцияләрен башкаручы урманнарны; в) кыйммәтле урманнарны; г) махсус саклаучы урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны (2010 елның 14 декабрендәге 485 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Су саклау зоналарында урнашкан урманнарны, табигый һәм башка төрле объектларны саклау вазыйфасын үтәүче урманнарны, кыйммәтле урманнарны, шулай ук махсус саклаучы урман кишәрлекләрендә урнашкан урманнарны файдалану, саклау, яклау, яңадан үстерү үзенчәлекләренең 30 пункты).
10.	Җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләре, дару үләннәре үстерү	2011 елның 05 декабрендәге 510 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә: - җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен, беренче чиратта, урман фонды җирләре составындагы урмансыз җирләр, шулай ук урманга әверелмәгән диләнкеләр, аланнарны һәм аларга урман культураларын утыртканчы урманның табигый торгызылуы мөмкин булмаган башка урман үсемлекләре

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		белән капланмаган җирләр; рекультивацияләнергә тиешле (эшләнелгән торфлыклар һ.б.) (11 пункт) җирләр файдаланыла. - җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен – үстерү өчен үзгәртеп коруга билгеләнмәгән, азкыйммәтле утыртма кишәрлекләре файдаланылырга мөмкин (12 пункт); - РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә Россия Федерациясе Кызыл китабына, Татарстан Республикасы Кызыл китабына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләреннән җимешле, җиләкле, декоратив урман үсемлекләрен, дару үләннәрен үстерү өчен файдалану тыела.
11.	Урман үсемлекләренең утырту материалын (кәлшәләр, чәчкеннәр) үстерү	2011 елның 19 июлендәге 308 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан урман үсемлекләренең утырту материалын үстерү өчен файдалану кагыйдәләре нигезендә: урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен, иң беренче чиратта, урман фонды җирләре составындагы урман белән капланмаган җирләрне, шулай ук урмансыз диләнкеләрне, аланнарны һәм башка, урман үсемлекләре белән капланмаган, урманнар урнашкан бүтән категория җирләре файдаланыла (11 пункт); урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урман үсемлекләренең яхшыртылган һәм сортлы орлыклары, яки, әгәр андый орлыклар булмаса, урман үсемлекләренең нормаль орлыклары кулланыла (12 пункт); урман үсемлекләренең утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен урман үсемлекләренең районнарга бүленмәгән орлыкларын, шулай ук сыйфаты тикшерелмәгән урман үсемлекләре орлыкларын, чәчүлекләрен һәм башкаларын куллану тыела (13 пункт); Россия Федерациясе Кызыл китабына, Россия Федерациясе субъектлары кызыл китапларына кертелгән үсемлек төрләре очрый торган урман кишәрлекләрен урман утыртмаларының утырту материалын (үрентеләр, чәчкеннәр) үстерү өчен файдалану РФ Урман кодексының 60.15 статьясы нигезендә тыела.
12.	Җир асты байлыкларын геологик өйрәнүне гамәлгә ашыру, файдалы казылмалар эзләү һәм чыгару	Яшел зоналарда һәм урман паркы зоналарында урнашкан урманнарда файдалы казылма ятмаларын эшкәртү тыела (РФ Урман кодексының 114 статьясының 2 өлешенең 4 пункты, 4 өлешенең 1 пункты). Җир асты байлыкларын геологик өйрәнү, файдалы казылмаларны эзләү һәм чыгару максатында урманнардан файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) бульдозер ярдәмендә агачлар аудару һәм урман кишәрлекләрен агач үсемлекләреннән чистарту, чик буе полосаларын һәм урман авызларын агач калдыклары белән

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		чүпләү, урман авызындагы агач кәүсәләрен һәм скелет тамырларын зарарлау, җәйге чорда яңа киселгән агачларны махсус чараларсыз гына урманда саклау; б) урман утыртмаларын суга батыру һәм озак итеп су бастыру; в) бирелгән урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларын, үсемлекләр капламын һәм туфракны зарарлау; г) урманнарны төзелеш, сәнәгать, агач, көнкүреш һәм бүтән калдыклар, чүпләр белән чүпләү; д) бирелгән урман кишәрлеге мәйданын һәм аның чикләрендәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату; е) ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буйлап, шул исәптән урман кишәрлегеннән читтә транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда йөрү (2010 елның 27 декабрендәге 515 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан җир асты байлыкларын геологик өйрәнү буенча эшләр башкару, файдалы казылма ятмаларын эшләү буенча файдалану тәртибенең 18 пункты).
13.	Сусаклагычлар һәм башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү	Тыюлы урман кишәрлекләрендә сусаклагычлар, башка төрле ясалма су объектлары, шулай ук гидротехника корылмалары, елга портлары, причаллар төзү һәм эксплуатацияләү тыела (РФ Урман кодексының 119 статьясының 3 өлешендәге 5 пункты).
14.	Линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, алардан файдалану	Урманнарны линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм эксплуатацияләү өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу; б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм тапшырылган урман кишәрлегеннән читтәге янәшә урнашкан территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү; в) тапшырылган урман кишәрлеге мәйданнарын һәм аннан читтәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату. г) тапшырылган урман кишәрлеге һәм тиешле сак зоналарыннан читтә ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буйлап транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда йөрү (2011 елның 10 июнендәге 223 номерлы Рослесхоз боерыгы белән расланган Урманнардан линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору, эксплуатацияләү өчен файдалану кагыйдәләренең 15 пункты). Урман паркы зоналарында урманнарда линияле объектлар төзү, үзгәртеп кору һәм алардан файдалану максатларында урманнардан файдалану тыела (РФ Урман кодексының 114

Т/с	Урманнардан рөхсәтле файдалану төрләре	Урманнардан файдаланудагы чикләүләр
1	2	3
		статьясының 2 өлешендәге 5 пункты).
15.	Агач материалын һәм башка урман ресурсларын эшкәртү	Саклагыч урманнарда, шулай ук махсус сакланучы урман кишәрлекләрендә урман эшкәртү инфраструктурасы ясау тыела (РФ Урман кодексының 14 статьясындагы 2 өлеше). Урманнарны үзагач һәм башка урман ресурслары эшкәртү өчен файдаланганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) җир өсте һәм туфрак эче су агынтыларын бозарлык, урман кишәрлекләрен су бастырырлык яисә сазландырырлык итеп эшләр башкару һәм корылмалар төзү; б) тапшырылган урман кишәрлеген һәм тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә янәшә торучы территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, бүтән калдыклар белән чүпләү; в) тапшырылган урман кишәрлеге мәйданнарын һәм аннан читтәге территорияләрне химик һәм радиоактив матдәләр белән пычрату. г) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буйлап транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда йөрү (Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының 2014 елның 1 декабрендәге 528 номерлы боерыгы белән расланган Урманнардан агач материалы һәм башка урман ресурслары эшкәртү өчен файдалану кагыйдәләренең 6 пункты).
16.	Дини эшчәнлекне гамәлгә ашыру	Дини эшчәнлек башкарганда түбәндәгеләр рөхсәт ителми: а) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә урман утыртмаларына, үсемлекләр капламына һәм туфракка зыян салу; б) тапшырылган урман кишәрлегеннән читтә өске һәм туфрак эче сулары агып төшүне бозарлык, урман кишәрлекләрен су бастырырлык яисә сазландырырлык итеп эшләр башкару һәм корылмалар төзү; в) тапшырылган урман кишәрлеген һәм аның янындагы территорияләрне төзелеш һәм көнкүреш калдыклары, агач калдыклары, башка калдыклар белән чүпләү; г) ирекле, билгеләнмәгән маршрутлар буенча транспорт чараларында һәм бүтән механизмнарда үтеп керү

Гамәлдәге урман орлыкчылык объектларының нормативлары һәм параметрлары әлеге урман хуҗалыгы регламентында әзерләнми, урман орлыкчылык объектлары турында белешмәләр ел саен Россия Табигать ресурслары һәм экология министрлыгының «Дәүләт урман реестрын алып бару формаларын раслау турында» 2021 елның 24 декабрендәге 1007 номерлы боерыгы белән расланган 14-ГЛР формасы буенча яңартыла.